

2021

Łesia Biłeńska-Swystowycz
Mykoła Jarmoluk

Jezyk polski dla 8 klasy

Łesia Biłeńska-Swystowycz
Mykoła Jarmoluk

Jezyk POLSKI

Польська мова

dla
8
klasy

Леся Біленька-Свистович,
Микола Ярмолюк

ПОЛЬСЬКА МОВА

(4-й рік навчання)

підручник для 8 класу

з поглибленим вивченням іноземних мов та закладів
загальної середньої освіти (з аудіосупроводом)

Łesia Biłęńka-Swystowycz,
Mykoła Jarmoluk

JĘZYK POLSKI

(4. rok nauczania)

podręcznik do klasy 8 z rozszerzoną nauką języków
obcych oraz szkół średnich ogólnokształcących
(z nagraniami audio)

Чернівці
„Букрек”
2021

ДОРОГА ПОДРУГО! ДОРОГИЙ ДРУЖЕ!

Уже четвертий рік триває твоє знайомство з польською мовою.

Лексичний і граматичний матеріал, викладений у підручнику для 8 класу, логічно продовжує вивчене у попередніх класах. Це дасть тобі змогу розширити знання й уміння.

Особливістю книги є те, що автори багато уваги приділили завданням для спілкування. Адже самий такий підхід до вивчення польської мови як іноземної відповідає сьогоднішнім світовим вимогам. Теоретичні відомості подані у вигляді таблиць і схем – так їх легше запам'ятати, а також застосовувати у практичному мовленні: складанні розповідей, діалогів, спілкуванні.

Наш підручник ознайомить тебе з синтаксисом і деякими законами словотвору, а ще у ньому чимало цікавих і сучасних текстів на різні теми. Доповнює матеріал розділ для читання, в якому подані твори польської літератури. Завдяки цьому ти краще пізнаєш захопливий і дивовижний світ польської літератури, традицій і культури, знайдеш більше тем для спілкування зі своїми ровесницями і ровесниками з Польщі.

Бажаємо успіхів!

Автори

Щоб тобі було зручніше і легше працювати з підручником, ознайомся, будь ласка, з умовними позначками:

– вправа усна;

– вправа письмова;

– вправа підвищеної складності;

– вправа з використанням Інтернету;

– вправа з використанням довідкової літератури;

– робота в групах;

– пропущена літера;

– пропущене слово.

Як дізнатися, що ховається за „квадратиками”?

Для сканування **QR-коду** твій мобільний пристрій повинен мати камеру. Також на ньому треба встановити спеціальний додаток, що дозволяє зчитувати і розпізнавати QR-код. Тоді ти зможеш миттєво завантажувати в телефон інформацію, переходити за посиланнями. Щоб послухати аудіо-матеріали до підручника, перейди за посиланням, зашифрованим у QR-коді.

WITAJ SZKOŁO!

Nasi bohaterowie przed pierwszym wrześniem znowu się spotykają i dzielą wrażeniami z wakacji.

Darek: Cześć! Miło cię widzieć!

Agatka: Witaj! Cieszę się, że się widzimy!

Darek: Byliśmy umówieni z Kubą i Tomkiem na dwunastą, a oni jednak się spóźniają.

Agatka: Już za chwilę będą.

Darek: Nie lubię spóźnialskich! Agatko, gdzie spędziłaś lato?

Agatka: Tym razem rodzice zabrali mnie nad Jeziora Mazurskie. Wielką przygodę przeżyliśmy nad jeziorami. Żaglowaliśmy, opalaliśmy się i kapali w bardzo ciepłej i przezroczystej wodzie.

Darek: A czym tam jechaliście?

Agatka: Tata odpalił fordę i już za kilka godzin byliśmy nad jeziorem.

Darek: O, już widzę naszych kolegów: Kubę i Tomka.

Agatka: A co to za dziewczyna z nimi?

Darek: Nie poznajesz? Przecież to ta Ola ze stryjskiej szkoły, która była w ubiegłym roku z nami na wycieczce objazdowej po Ukrainie.

Agatka: Ach, tak! Rzeczywiście, nie poznałam. Ależ ona urosła!

Darek: No tak, no tak.

Kuba: Przepraszam za spóźnienie. Musieliśmy poczekać na Olę. Ona dopiero przyjechała, będzie nową uczennicą w naszej klasie.

Tomek: Tak, w ramach wymiany między szkołami ona będzie się uczyć z nami. Natomiast Dorota wyjechała do Stryja i rok szkolny spędzi w ukraińskiej szkole.

Ola: Dzień dobry! Czy pamiętacie mnie?

Agatka: Oczywiście! Pamiętamy twoje ciekawe opowieści o Ukrainie, o Stryju, Lwowie i Kijowie. Jak minęło twoje lato?

Ola: Z matką pojechałyśmy nad morze do Odessy. Z tego pięknego miasta nad Morzem Czarnym autobusem pojechałyśmy do Białogrodu nad Dniestrem. Tam są urocze krajobrazy i piękne piaszczyste plaże. A jeszcze tam jest twierdza Akerman.

Kuba: Przecież to o tej twierdzy pisał nasz wieszcz Adam Mickiewicz!

Tomek: Dokładnie. Darku, a ty gdzie spędziłeś swoje wakacje? Opowiedz, ty tak zawsze ciekawie opowiadasz!

Darek: Napisałem o wakacjach na Facebooku, ponieważ mam założone konto. Spodziewam się, że ktoś czyta moje posty. Tam też zamieściłem najciekawsze zdjęcia. Ale po kolei.

Tomek: A robiłeś selfi? Masz smartfona, możesz robić sweet focie?

Panorama Gniezna

Darek: Selfi też robiłem. Opowiem wam o swojej przygodzie w Poznaniu i Gnieźnie. Nie chciałem jechać z rodzicami do Wielkopolski. Jednak postanowili tam pojechać i zapoznać się z miejscowościami, które uważane są za kolebkę polskości. Gniezno zrobiło na nas wrażenie. Mamy mnóstwo zdjęć. To właśnie tam przed 1050 laty książę Mieszko I przyjął chrzest Polski. W roku 2016 obchodziliśmy jubileusz, tak ważną datę w historii państwa polskiego.

Agatka: Olu, czy wiesz, kiedy był chrzest Rusi Kijowskiej?

Ola: Tak, oczywiście, że wiem. W roku 988, bo 22 lata później niż w Polsce.

Darek: Masz rację! Chrzest Polski odbył się w roku 966 w Gnieźnie.

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania:

1. O której godzinie odbywa się spotkanie koleżanek i kolegów z klasy Darka?
2. Czy w grupie są spóźnialscy?
3. Z kim i gdzie spędziła wakacje Agatka?
4. Czym dojechali nad Jeziora Mazurskie?
5. Czy Ola jest z tej samej klasy, co Darek, Agatka, Kuba i Tomek?
6. Gdzie była Ola na wakacjach?
7. Jak brzmi tytuł wiersza Adama Mickiewicza, o którym wspomina Kuba?
8. Czy Darek ma konto na Facebooku?
9. Jakie miasto uważane jest za kolebkę polskości? Dlaczego?
10. W którym roku odbył się chrzest Polski, a w którym Rusi Kijowskiej?

ĆWICZENIE 2

Wybierz prawidłową odpowiedź.

1. **Kim są Agatka, Ola, Darek, Kuba i Tomek?**
Agatka, Ola, Darek, Kuba i Tomek są [] .
 - a) rodzeństwem;
 - b) kuzynkami i kuzynami;
 - c) koleżankami i kolegami z klasy;
 - d) studentkami i studentami Uniwersytetu Jagiellońskiego.
2. **Darek nie lubi [] .**
 - a) pulchnych;
 - b) spóźnialskich;
 - c) szczupłych;
 - d) żartownisi.
3. **Koleżanka z klasy Dorotka wyjechała do [] i rok szkolny spędzi w/na [] .**
 - a) Stryja, na Ukrainie;
 - b) Poznania, w Polsce;
 - c) Budapesztu, na Węgrzech;
 - d) Ołomuńca, w Czechach.
4. **Darek ma założone konto na/w [] .**
 - a) Internecie;
 - b) Instagramie;
 - c) Twitterze;
 - d) Facebooku.

5. **Adam Mickiewicz jest autorem wiersza** [].
- Stepy Akermzańskie;
 - Listy do Matki;
 - Pan od przyrody;
 - Droga do Morskiego Oka.
6. **Duże wrażenie na rodzinie Darka zrobiło miasto** [].
- Lwów;
 - Poznań;
 - Gniezno;
 - Kijów.
7. **Agatka z mamą i tatą pojechali** [] **nad Jeziora Mazurskie.**
- mercedesem;
 - fordem;
 - opłem;
 - wołgą.
8. **Ola z mamą spędziły wakacje nad** [].
- Jeziorami Mazurskimi;
 - Morzem Czarnym;
 - Dniestrem;
 - Wisłą.
9. **Kolebką polskości są** [].
- Wrocław i Legnica;
 - Warszawa i Kraków;
 - Chełm i Drohiczyn;
 - Poznań i Gniezno.
10. **Chrzest Polski odbył się w** [] **roku, a Rusi Kijowskiej w** [] **roku.**
- 863 i 865;
 - 966 i 988;
 - 1918 i 1920;
 - 1037 i 1050.

PRZYPOMNIJ SOBIE

Zrobić wrażenie na + Miejscownik	<i>Robić wrażenie na gościach.</i>
Jechać, lecieć + Narzędnik	<i>Jechać taksówką.</i>
Jechać, lecieć nad/ na + Biernik	<i>Jechać nad morze. Jechać na Litwę. Lecieć na wakacje.</i>

ĆWICZENIE 3

Z podanych słów ułóż zdania według wzoru.

WZÓR: Kolega, robić, wrażenie, na, wyjazd nad morze, mite.
Wyjazd nad morze zrobił mite wrażenie na koledze.

Na, ty, wrażenie, nowa, uczennica.

Mama, Gniezno, zrobić, wrażenie, zaskakujące.

Na, ja, wywierać, nowy, film, wrażenie, o, dzieje Polski.

Robić, na, ktoś, wrażenie.

Uczniowie, nowy, nauczyciel, wrażenie, zrobić.

Wystawa, wrażenie, zrobić, na, uczniowie, meble zabytkowe.

Obraz, młody, zrobić, malarz, wrażenie, na, zwiedzający, muzeum.

Starówka, wrażenie, wywierać, Kraków, na, turyści.

ODROBINA PISOWNI

Wielką literą piszemy nazwy firm i marek samochodów, motocykli, zegarków etc.

Np.: *samochód marki Polonez, samochód „Polonez”;
motocykl marki Jawa, motocykl „Jawa”; zegarek marki Omega,
zegarek „Omega”.*

Małą literą piszemy nazwy wyrobów przemysłowych, w tym samochodów, motocykli, rowerów, zegarków etc.

Np.: *mercedes, jawa, omega, kodak.*

ĆWICZENIE 4

Z podanymi w ramce wyrazami ułóż zdania. Użyj wielkiej i małej litery. Uzasadnij.

rama, fiat, mercedes, kama, samsung, sony, polonez, apple, nokia, śnieżka

ĆWICZENIE 5

Przepisz, otwierając nawiasy odpowiednią formą rzeczownika.

1. Na wakacje jechaliśmy najpierw (*pociąg*), a potem lecieliśmy (*samolot*).
2. Agatka z rodzicami pojechali (*auto*) nad Jeziora Mazurskie.
3. (*Nowy ford*) jechać jest wygodniej niż (*stary polonez*).
4. Do Warszawy przyjechaliśmy (*pociąg pośpieszny*).
5. Od granicy do Lwowa trzeba jechać (*autobus*).
6. (*Tramwaj*) dojechaliśmy do śródmieścia.
7. (*Taksówka*) jedziemy jak brakuje czasu.
8. Na wsi najlepiej jeździ się (*rower*).

ĆWICZENIE 6

Uzupełnij zdania wyrażeniami z ramki.

1. Na wakacje dobrze jechać .
2. Przyjechać udaje się nie wszystkim.
3. Dojechać można pociągiem i autem.
4. Jechać trzeba przed upałami.
5. Przyjechać , żeby zwiedzić miejsca zabytkowe.
6. Pojechać samochodem można tylko latem.
7. Zjechać udało się tylko rowerem.
8. Jeździliśmy tramwajem i zawsze spóźnialiśmy się.
9. Przyjechać łowić ryby trzeba przed świtem.

nad morze; na Litwę; nad jezioro; nad ocean; na Węgry; nad rzekę;
nad staw; na basen; na Ukrainę

ĆWICZENIE 7

Do podanych obrazków dobierz odpowiedni przyimek z czasownikiem *jechać*.

jechać do/nad lasu.
jechać do/nad rzekę.
jechać do/nad miasta.

jechać do/nad jezioro.
jechać do/nad szkoły.
jechać do/nad morze.

ĆWICZENIE 8

Wzorując się na tekście „Witaj szkoło”, ułóż krótkie opowiadanie o swoich wakacjach (60 słów).

ĆWICZENIE 9

Wysłuchaj tekstu.

Chrzest Polski

Istotnym wydarzeniem dla historii Polski jest przyjęcie przez władcę Mieszka I chrztu w 966 r. Data ta uznawana jest za początek istnienia państwa polskiego.

Polanie, Mazowszanie, Pomorzanie, Wiślanie i Ślązanie znaleźli się w końcu X wieku w jednym państwie, zwanym później Polską. W X wieku powstało scentralizowane państwo na czele z księciem Polan Mieszkiem I znane pod nazwą Polska. Powstałe państwo było różnorodne wewnętrznie, a poddani Słowianie wyznawali różne pogańskie religie. Słowianie czcili bóstwa utożsamiane głównie z siłą przyrody. Najważniejsi bogowie to: Perun, Swaróg, Swarozyc, Świętowid, Trygłówn.

Od południa Polska graniczyła z księstwem Czechów, a sąsiadem zachodnim były plemiona germańskie zjednoczone w jednym państwie pod władzą cesarza. Te państwa wówczas już wprowadziły wiarę chrześcijańską.

Jan Matejko *Chrzest Polski*

Mieszko nieustannie prowadził wojny. Pozwalało mu na to dobre zorganizowanie własnego państwa, duże zasoby naturalne kraju i silna armia. Władca państwa Piastów też musiał przyjąć chrzest, ale nie od Niemiec.

W 965 roku Mieszko poślubił córkę władcy Czech Dobrawę oraz razem ze swoim orszakiem ochrzcił się.

Według średniowiecznego zwyczaju ceremonia przyjęcia wiary odbywała się najczęściej w Wielką Sobotę. W 966 r. przypadała ona 14 kwietnia. Data ta jest uważana za chrzest Polski. Ceremonia chrztu Mieszka I odbywała się w ówczesnej stolicy państwa Gnieźnie.

Wkrótce Polska otrzymała pierwszego biskupa. Został nim Jordan. Główna siedziba biskupa mieściła się w Poznaniu. W kolejnych latach budowano katedry i świątynie oraz organizowano hierarchię kościelną.

Mieszko I po przyjęciu chrztu stał się równy władcom europejskim. Mógł zawierać przyjaźnie i sojusze. Oddalił od Polski niebezpieczeństwo całkowitego uzależnienia od Niemiec lub innego państwa.

Mieszko umocnił także swoją władzę. Stał się Pomazańcem Bożym, przeciw któremu poddani nie mogli się buntować, gdyż każde takie wystąpienie uważano za grzech. Chrześcijaństwo stało się zaś religią obowiązującą – religią państwową. Połączyła ona pochodzących z różnych plemion poddanych Mieszka w jedno społeczeństwo.

(wg Łukasza Domitrza)

ĆWICZENIE 10

Wypisz z tekstu nowo poznane przez Ciebie słowa, wyrażenia lub zwroty.

ĆWICZENIE 11

Odpowiedz na pytania:

1. Czy chrzest Polski był ważnym wydarzeniem dla dalszego rozwoju państwa?
2. Plemiona starożytnych Słowian zrzeszone w scentralizowanym państwie były poganami czy chrześcijanami?
3. W którym roku władca państwa Piastów przyjął chrzest?
4. Jak miał na imię książę Polan, który ochrzcił swoich podwładnych?
5. Jak miała na imię córka władcy Czech, która została żoną księcia Polan?
6. Gdzie odbyła się ceremonia chrztu Mieszka I?
7. Czy władca Polski Mieszko I stał się równy władcom europejskim? Dlaczego?
8. Gdzie mieściła się główna siedziba biskupa?
9. Czy z przyjęciem chrztu w 966 roku w państwie polskim zaczęło się rozwijać budownictwo?
10. Jak uważasz, czy z wprowadzeniem chrześcijaństwa różne plemiona, które były poddane Mieszkowi, zjednoczyły się w jednym społeczeństwie?

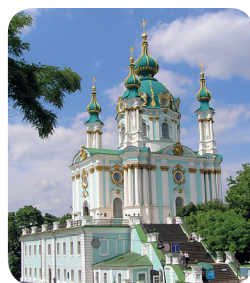

ĆWICZENIE 12

Wypisz z ciekawostki rzeczowniki i określ ich liczbę, rodzaj i przypadek.

• CIEKAWOSTKA •

Staroruski latopis – kronika *Powieść minionych lat* podaje, że apostoł Andrzej podczas jednej ze swoich licznych wypraw trafił na tereny, na których obecnie znajduje się Kijów. Pobłogosławił górę i ustawił na niej krzyż. Dzisiaj w tym miejscu jest cerkiew św. Andrzeja w Kijowie.

ĆWICZENIE 13

Jaka świątynia jest przedstawiona na zdjęciu ciekawostki. Poszukaj w Internecie informacji o niej i przekaz koleżankom i kolegom w klasie.

ĆWICZENIE 14

Wysłuchaj tekstu.

Chrzest Rusi Kijowskiej

Za datę chrztu Rusi Kijowskiej uważa się chrzest księcia Włodzimierza Wielkiego oraz masowy chrzest mieszkańców Kijowa w Dnieprze w roku 988. Wpływy chrześcijańskie pojawiały się na ziemiach Rusi Kijowskiej od początku chrześcijaństwa.

Plemiona Polan, Drewlan, Siewierzan, Dregowiczów, Krywiczów i Słowienów zrzeszył w scentralizowanym państwie książę Włodzimierz. Bóstwami tych plemion słowiańskich byli Perun, Dażboh, Chors, Stryboh, Simargł i Mokosz.

Według kronikarzy po przyjęciu chrztu w Chersonesie na Krymie, ślubie Włodzimierza z Anną, która była księżniczką bizantyjską, oraz po powrocie księcia do Kijowa zniszczył on pogańskie chramy. Zwycięzca Waregów i jednoczytel państwa stał się teraz pokojowym i miłosiernym władcą. W Kijowie wznosił sławną Cerkiew Dziesięcinną Zaśnięcia Matki Bożej oraz założył pierwszą na Rusi szkołę.

Władca Rusi Kijowskiej Włodzimierz Wielki był założycielem kilku miast, wśród których w roku chrztu Rusi założył prastare miasto, które nazwano jego imieniem. Dzisiaj znane jest jako Włodzimierz Wołyński.

Hierarchicznie Ruś została podporządkowana patriarchatowi w Konstantynopolu i otrzymała metropolię w Kijowie, której podlegały arcybiskupstwa w Czernihowie i Perejasławiu oraz biskupstwa we Włodzimierzu, Przemyślu, Białogrodzie, Nowogrodzie i Połocku.

Kludia Lebediewa *Chrzest Rusi Kijowskiej*

ĆWICZENIE 15

Na podstawie usłyszanego tekstu zaznacz, które zdania są prawdziwe:

1. Ludy Rusi Kijowskiej zostały ochrzczone w wodach Dniepru w 988 roku.
2. Chrześcijaństwo na ziemi Rusi Kijowskiej przyszło w X wieku.
3. Władca Rusi Kijowskiej książę Włodzimierz zrzeczył poszczególne plemiona Słowian w scentralizowanym państwie.
4. Plemiona te czciły jedyne bóstwo.
5. Książę Włodzimierz został ochrzczony w Chersonesie na Krymie.
6. Jego żoną była cesarzowa Węgier imieniem Anna.
7. Władca Włodzimierz Wielki był słynnym budowniczym i założycielem pierwszej na Rusi szkoły.
8. Miasto Włodzimierz zostało założone przez Księcia Chrzciciela w 988 roku.
9. Kijów stał się metropolią.
10. Biskupstwa powstały w Przemyślu i Włodzimierzu.

ĆWICZENIE 16

Na podstawie wysłuchanych tekstów (ćw. 9 i 14) napisz streszczenie (50 słów).

ĆWICZENIE 17

Z tekstów ćw. 9 i 14 wypisz nazwy plemion, które tworzyły państwa Mieszka I i Włodzimierza Wielkiego. Uzasadnij używanie wielkiej litery. Czy w języku ukraińskim te nazwy zapisujemy tak samo wielką literą?

ĆWICZENIE 18

Z tekstów ćw. 9 i 14 wypisz nazwy bóstw, które czcili starożytni Słowianie. Porozmawiajcie w grupie, czy Słowianie tworzący państwo Mieszka I mieli podobne bóstwa jak Słowianie, zamieszkujący ziemie Rusi Kijowskiej?

ĆWICZENIE 19

Wypisz 10 czasowników z tekstu ćw. 14 według wzoru.

WZÓR:

Wyraz w tekście	Czas	Rodzaj	Forma męsko-/niemęskoosobowa	Osoba	Liczba	Bezokolicznik
zniszczył	przeszły	męski	męskoosobowa	3 os.	pojedyncza	zniszczyć

ĆWICZENIE 20

Przeczytaj wiersz. Czy można uważać go za motto roku szkolnego? Przedyskutuj swoją decyzję z koleżankami i kolegami.

Maria Żylska

Nie nauczy się Jaś, Jan umiał nie będzie
przysłowie stare niech znane będzie,
codziennie starsi nim się oglądnicie
Janami już będziecie.

A więc, uczcie się młodzi
zabawę z pracą godzić,
bo to jest potęgi klucz:
baw się dobrze i dobrze ucz.

Ucz się godności i ucz się szacunku,
ucz się historii i ucz się rysunków,
geografii, a też matematyki
zrób coś z pracotechniki.

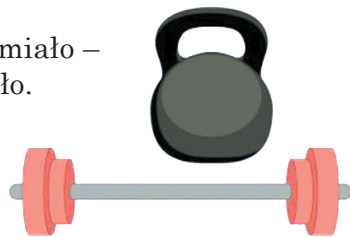

Więc, jeśli możesz stary,
mierz siły na zamiary
lecz jeśli błąd by w tym był,
to mierz zamiar podług sił.

Poznaj pszczołek i poznaj mrówek życie –
to są biologii tajemnice,
na gimnastyce biegaj, fikaj śmiało –
zdrowy duch, gdy zdrowe ciało.

Zdrowia też to domena,
by posłuchać Chopina,
Moniuszki z serca biciem,
szumu jodeł na gór szczycie.

ĆWICZENIE 21

W treści wiersza są ukryte dwa przysłowia. Wskaż je i zapisz. Objasnij jak je rozumiesz.

ĆWICZENIE 22

Wypisz z wiersza czasowniki w trybie rozkazującym i utwórz od nich bezokolicznik i 1. os. czasu teraźniejszego według wzoru.

WZÓR: biegaj – biegać – biegam.

ĆWICZENIE 23

Jakie nowe przedmioty szkolne masz w 8 klasie? Zastanów się, jak one pomogą ci w przyszłości.

ĆWICZENIE 24

Porozmawiajcie w grupie, co jest podstawą przyszłości? Co powinna/ powinien robić uczennica/uczeń w szkole, żeby życie dorosłe było udane? Znajdź odpowiednie słowa.

ĆWICZENIE 25

Określ wymienione rzeczowniki przymiotnikami. Z podkreślonymi ułóż swoje zdania.

Szkoła, przedmiot, lekcja, zadanie, spotkanie, centrum, imię, temat, profesor, nauczyciel, nauczycielka, pani, potęga, klucz, przysłowie, praca, historia, podróż, wrażenie, brzeg, jesień, zabytek, książka, radość, droga, autor, samochód, morze, dworzec, koniec, wakacje, komputer, Internet, odpowiedź, miasto, muzeum, przerwa, przyroda, las,

ĆWICZENIE 26

Wypisz z wiersza z ćw. 20 rzeczowniki i określ ich liczbę, rodzaj i przypadek.

ĆWICZENIE 27

Zmień zdania według wzoru (czas teraźniejszy – czas przeszły):

WZÓR: Powoli piszę zadanie. – Powoli pisałem zadanie.

Nauczyciele pytają uczniów.

Dzieci idą do parku.

Drzwi otwierają się głośno.

Córka dziękuje matce.

Dziadek szuka okularów.

Nauczyciel mówi do uczniów.

Dziewczynki czytają gazetę.

My (*Adam i Jerzy*) powoli piszemy ćwiczenie.

Wy (*Tania i Ola*) głośno rozmawiacie na korytarzu.

Po parku spacerują Kasia i Jurek z psem.

ĆWICZENIE 28

Wpisz przymiotnik podany w nawiasach w stopniu wyższym:

Mój pokój jest od twojego (*jasny*).

Moja kawa jest , niż twoja (*mocna*).

Ten nóż jest , niż tamten (*ostry*).

Zadanie numer 5 jest dużo od zadania numer 7 (*łatwe*).

Ten stary fotel jest , niż ten nowy (*wygodny*).

Zimą dzień jest , niż latem (*krótki*).

Ten dom jest od tamtego (*niski*).

Tamten budynek jest , niż ten (*wysoki*).

To ciasto jest , niż tamto (*słodkie*).

Te nowe buty są , niż te stare (*brzydkie*).

ĆWICZENIE 29

Udziel odpowiedzi w teście.

1. Proszę wskazać, gdzie są wyłącznie formy 1. os. liczby pojedynczej (lp.) czasu teraźniejszego:

a) czytam, piję, pisze;

b) noszę, oglądam, robię;

c) lubi, chcę, mogę.

2. **Proszę wskazać formy czasu teraźniejszego czasownika wiedzieć:**
 - a) wiem, wie, wiedzą;
 - b) wiem, wie, widzą;
 - c) widzę, widzisz, widzi.
3. **Gdzie są podane wyłącznie formy 1. os. lp. czasu przeszłego:**
 - a) byłem, robiłam, miała;
 - b) czytałem, pisałem, chodziłem;
 - c) mogła, tańczyłam, sprzątałam.
4. **W której linii jest słowo, które nie pasuje do pozostałych:**
 - a) spodnie, sukienka, spódnica;
 - b) stół, krzesło, szafa;
 - c) piwo, wino, dywan.
5. **W której linii są wyłącznie formy 3 os. lp.:**
 - a) biegnie, idzie, płynę;
 - b) jedzie, leci, pływa;
 - c) pełźnie, biegnę, idę.
6. **„Ten, co gra na skrzypcach”, to:**
 - a) skrzypce;
 - b) smyczek;
 - c) skrzypek.
7. **W której linii jest słowo, które nie pasuje do pozostałych:**
 - a) gracz, zawodowiec, sportowiec;
 - b) policjant, badacz, detektyw;
 - c) gwałcieciel, morderca, obrońca.
8. **W której linii wszystkie cechy są oceniane pozytywnie:**
 - a) pracowitość, błyskotliwość, uczciwość;
 - b) pomysłowość, przebojowość, bezinteresowność;
 - c) inteligencja, dobroć, oschłość.
9. **Znak „rz” piszemy:**
 - a) kiedy w wyrazach pokrewnych wymienia się na *g, dz, h, z, ź, s*;
 - b) w polskich odpowiednikach ukraińskich wyrazów jest *r*;
 - c) kiedy w pokrewnych wyrazach ukraińskich wymienia się na *r*.
10. **Samogłoskę „ę” piszemy:**
 - a) w mianowniku liczby mnogiej wszystkich rzeczowników rodzaju nijakiego;
 - b) w celowniku liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju męskiego;
 - c) w bierniku liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju żeńskiego.

11. W której linii wszystkie nazwy geograficzne są zapisane poprawnie:

- a) Morze Czarne, Morze Bałtyckie, Ocean Spokojny;
- b) morze czarne, morze bałtyckie, ocean spokojny;
- c) morze Czarne, morze Bałtyckie, ocean Spokojny.

ĆWICZENIE 30

Uzasadnij przed grupą odpowiedzi na Test.

ĆWICZENIE 31

Uzasadnij poprawną pisownię punktów 9–11 Testu.

ĆWICZENIE 32

Jak rozumiesz polskie przysłowia podane niżej. Czy są podobne w języku ukraińskim?

Co lato uzbiera, to zima pożera.

Kiedy lipiec daje deszcze, długie lato będzie jeszcze.

RODZINA I DOM

Zaczął się nowy rok szkolny. Uczniowie z radością spotykają się z koleżankami i kolegami, witają ulubionych nauczycieli. Przyjaciółki i przyjaciele zaczęli rozmowę na temat rodziny i domu ojczystego. Powodem ku temu była obecność nowej koleżanki Oli, która przyjechała z Ukrainy.

Agatka: Cześć, Olu! Co u ciebie słyhać?

Ola: Hej, Agatko. Dziękuję, niby wszystko w porządku. Jednak czasami tęsknię za domem.

Darek: Po raz pierwszy na dłużej wyjechałaś z domu rodzinnego?

Ola: Dokładnie. Wcześniej, jeżeli gdzieś się wybierałam, to albo na dość krótki okres, albo razem z rodzicami i rodzeństwem.

Kuba: Jak duża jest twoja rodzina? To ty masz rodzeństwo?

Ola: Mam naprawdę dużą rodzinę i bardzo się lubimy nawzajem. Rodzice są nauczycielami. Mama uczy biologii w naszej szkole w Stryju, a tata jest nauczycielem akademickim i dojeżdża na Uniwersytet Pedagogiczny w Drohobyczu. Dwóch starszych braci już studiuje prawo i zarządzanie na Uniwersytecie we Lwowie. Zaś młodsza siostra chodzi do drugiej klasy szkoły podstawowej.

Agatka: Olu, moi rodzice w sobotę zapraszają cię na obiad. Zobaczysz nasz nowy piękny dom, w którym mieszkamy.

Ola: Dziękuję za zaproszenie.

Darek: Już się przeprowadziliście do nowego domu?

Agatka: Tak, od sierpnia już mieszkamy na nowym miejscu.

Tomek: Jeszcze chciałbym zapytać Olę, czy podoba jej się mieszkać w internacie szkolnym?

Agatka: Jakie są warunki w internacie? Wszystko ci odpowiada?

Ola: Jakby to wytłumaczyć... Wy mieszkacie w swoich domach z rodzicami. Internat natomiast pozostaje internatem.

Kuba: Kuchnię i łazienkę chyba macie?

Ola: Kuchni w internacie nie ma niestety, a łazienkę oczywiście, że mam łazienkę. Ale problem polega na tym, że znajduje się na końcu korytarza i w dodatku do tego korzystają z niej jeszcze dwie inne dziewczyny.

czynny z pokoju obok. Zbyt nie narzekam. Mam duży i przytulny pokój. Moja współlokatorka pochodzi z małej miejscowości, ale się przeprowadziła do Krakowa.

Agatka: Oczywiście, mieszkać we własnym domu jest wygodniej. Zarówno ja, jak i moja siostra mamy osobne pokoje.

Kuba: Mieszkacie w piętrowym domu?

Agatka: Tak. Na pierwszym piętrze znajdują się sypialnie rodziców i nasze z siostrą oraz dwie łazienki. Z kolei na parterze jest salon, bardzo wygodna kuchnia i jeszcze jedna łazienka dla gości.

Darek: Gdzie odrabiasz lekcje?

Agatka: W moim pokoju jest kącik z biurkiem. Na biurku leży laptop. Obok stoi regał na książki.

Tomek: Czy masz na nim dużo słowników i albumów?

Agatka: Owszem. Mam dwa słowniki: angielsko-polski i polsko-angielski. Szczególnie się ciszę ze *Słownika Poprawnej Polszczyzny*. Lubię też czasami sięgać po *Słownik Ortograficzny Języka Polskiego*.

Tomek: Powiedz, czemu te słowniki są tak ważne dla ciebie?

Agatka: Przecież dzięki tym słownikom mogę dać odpowiedzi na trudne pytania, które związane są z ortografią i poprawnym użyciem wyrazów w języku polskim.

Ola: Przed wyjazdem do Krakowa dostałam w prezencie *Praktyczny Polsko – Ukraiński Słownik Ortograficzny dla Zaawansowanych*. Na pewno się przyda.

ĆWICZENIE 1

Wybierz prawidłową odpowiedź.

1. Koleżanki i koledzy z klasy Darka rozmawiają o [] .

- a) niedawnych wakacjach;
- b) nowych przedmiotach;
- c) przeczytanych książkach;
- d) rodzinie i domu ojczystym.

2. **Nowa koleżanka Ola przyjechała z [] .**
 - a) Ukrainy;
 - b) małej miejscowości pod Krakowem;
 - c) Warszawy;
 - d) Białorusi.
3. **Ola ma rodzeństwo: [] .**
 - a) dwóch braci i dwie siostry;
 - b) jednego brata i jedną siostrę;
 - c) starszą siostrę;
 - d) dwóch braci i siostrę.
4. **Rodzice Oli są [] .**
 - a) lekarzami;
 - b) artystami;
 - c) nauczycielami;
 - d) inżynierami.
5. **Rodzice Agatki zaprosili Olę [] .**
 - a) w niedzielę na koncert;
 - b) we wtorek na film;
 - c) w czwartek na wycieczkę;
 - d) w sobotę na obiad.
6. **Agatka z rodzicami mieszka w [] .**
 - a) Warszawie;
 - b) Krakowie;
 - c) Lublinie;
 - d) Wrocławiu.
7. **Ola zamieszkała w [] .**
 - a) internacie szkolnym;
 - b) nowym bloku;
 - c) przestronnym domu jednorodzinnym;
 - d) piętrowym domu jednorodzinnym.
8. **Dwie łazienki w domu Agatki się mieszczą [] .**
 - a) na piętrze;
 - b) na parterze;
 - c) w piwnicy;
 - d) obok kuchni.
9. **Agatka odrabia lekcje [] .**
 - a) przed telewizorem w holu;
 - b) przy biurku w swoim pokoju;
 - c) w gabinecie taty;
 - d) w kuchni.

10. Na regale z książkami są .

- a) dwa słowniki;
- b) dwa albumy;
- c) dwie książki;
- d) dwa wazony.

ĆWICZENIE 2

Odpowiedz na pytania:

1. Czy rok szkolny już się skończył?
2. Co było powodem rozmowy o rodzinie i domu?
3. Czy u Oli wszystko jest w porządku?
4. Czy Ola po raz pierwszy na dłużej wyjechała z domu rodzinnego?
5. Czy Ola ma rodzeństwo?
6. Czy rodzeństwo Oli lubi się nawzajem?
7. Gdzie w internacie znajduje się kuchnia, a gdzie łazienka?
8. Jak duża jest rodzina Agatki?
9. Jakie słowniki lubi Agatka?
10. Gdzie stoją ulubione słowniki Agatki?

ĆWICZENIE 3

Czy masz ulubione słowniki? Porozmawiajcie w grupie dlaczego słowniki są tak ważne dla ucznia.

ĆWICZENIE 4

W jakich warunkach chciałabyś / chciałbyś mieszkać, będąc w sytuacji Oli, jeżeli rok szkolny masz spędzić w innym mieście i nawet w innym kraju. Uzasadnij swój wybór.

ĆWICZENIE 5

Zapoznaj się z treścią ciekawostki.

• CIEKAWOSTKA •

Maria Konopnicka

Maria Konopnicka – wybitna polska poetka i nowelistka, publicystka i tłumaczka urodziła się 23 maja 1842 r. w Suwałkach, zmarła 8 października 1910 r. we Lwowie. Jako pisarka debiutowała w roku 1870. Jej stylem literackim był realizm.

Pomnik Marii Konopnickiej na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie

ĆWICZENIE 6

Wysłuchaj tekstu.

Maria Konopnicka

Pieśń o domu

Kochasz ty dom, rodzinny dom,
Co w letnią noc, skroś srebrnej mgły,
Szumem swych lip wtórzy twym snom,
A ciszą swą koi twe lzy?

Kochasz ty dom, ten stary dach,
Co prawi baśń o dawnych dniach,
Omszałych wrót rodzinny próg,
Co wita cię z cierniowych dróg?

Kochasz ty dom, rzeźwiącą woń
Skoszonych traw i płowych zbóż,
Wilgotnych olch i dzikich róż,
Co głogom kwiat wplatają w skroń?

Kochasz ty dom, ten ciemny bór,
Co szumów swych potężny śpiew
I duchów jęk, i wichrów chór
Przelewa w twą kipiącą krew?

Kochasz ty dom, rodzinny dom,
Co wpośród burz, w zwątpienia dnie,
Gdy w duszę ci uderzy grom,
Wspomnieniem swym ocala cię?

O, jeśli kochasz, jeśli chcesz
Żyć pod tym dachem, chleb jeść zbóż,
Sercem ojczystych progów strzeż,
Serce w ojczystych ścianach złóż!...

METAFORA (gr. μεταφορά), inaczej **przeñośnia** – językowy środek stylistyczny, w którym obce znaczeniowo wyrazy tworzą związek frazeologiczny o innym znaczeniu niż dosłowny sens wyrazów. Np.: *od ust sobie odejmę* – podzielę się z tobą; *złote serce* – dobry, wielkoduszny, szlachetny człowiek.

ĆWICZENIE 7

Wypisz z ćw. 6 nowe słowa i wyrażenia. Za pomocą słownika ustal, co znaczą po ukraińsku.

ĆWICZENIE 8

Porozmawiajcie w grupie, o jaki dom chodzi w wierszu? Znajdź słowa potwierdzające.

ĆWICZENIE 9

Wypisz z wiersza przykłady metafory, jak je rozumiesz?

ĆWICZENIE 10

Przygotuj prezentację swojego miejsca zamieszkania, odpowiadając na pytania:

1. Mieszkaś w domu jednorodinnym, kamienicy czy w bloku?
2. Jak wysoki jest twój dom?
3. Ile pokoi liczy twoje mieszkanie/dom?
4. Czy mieszkanie jest przestronne i wygodne?
5. Czy masz własny pokój i czy dzielisz go z rodzeństwem?
6. Jak wielki jest twój pokój?
7. Co znajduje się w twoim pokoju?
8. Gdzie jest łazienka?
9. Twoje mieszkanie ma balkon?
10. Jaki widok rozprościera się z twojego okna?

COŚ Z GRAMATYKI

Liczebnikami nazywamy wyrazy, które oznaczają liczbę lub kolejność osób, zwierząt i przedmiotów. Np.: **dwa** (jabłka), **drugie** (jabłko)

Ze względu na różnice w znaczeniu i zastosowaniu rozróżniamy liczebniki:

głównie:
(ile?) pięć, sto
siedemnaście

porządkowe:
(który z kolei?)
piąty, sto
siedemnasty

zbiorowe:
(ile?) pięcioro,
sto siedem-
naścioro

ułamkowe:
pół, jedna
piąta

nieokreślone:
(ile?) kilka,
kilkaset

Odmiana liczebników głównych

Liczebnik **jeden** odmienia się jak przymiotnik.

W liczbie pojedynczej ma formy rodzaju:

- męskiego **jeden** (*słownik*);
- żeńskiego **jedna** (*książka*);
- nijakiego **jedno** (*zadanie*).

W liczbie mnogiej – formy:

- męskoosobowe **jedni** (*widzowie*);
- niemęskoosobowe **jedne** (*słuchaczki*).

Liczebnik **dwa** ma formę:

- męskoosobową **dwaj** lub **dwóch**;
- żeńską **dwie**;
- wspólną męską nieosobową i nijaką **dwa**.

Odmiana liczebnika głównego **dwa**

Przypadek	Forma męskoosobowa	Forma męska nieosobowa i nijaka	Forma żeńska
M.	dwaj (uczniowie), dwóch (uczniów)	dwa (podręczniki, pióra)	dwie (ławki)
D.	dwóch (uczniów, podręczników, piór, ławek)		
C.	dwom (dwóm) uczniom, podręcznikom, piórom, ławkom)		
B.	dwóch (uczniów)	dwa (podręczniki, pióra)	dwie (ławki)
N.	dwoma (uczniami, podręcznikami, piórami)		dwiema (dwoma) książkami
Ms.	dwóch (uczniach, podręcznikach, piórach, ławkach)		

Liczebniki **trzy** i **cztery** odmieniają się według tego samego wzoru, co liczebnik **dwa**.

Odmiana liczebników głównych **trzy** i **cztery**

Przypadek	Formy męskoosobowe	Formy niemęskoosobowe
M.	trzej (aktorzy), trzech (aktorów)	trzy (stoły, jabłka, gruszki)
D.	trzech (aktorów, stołów, jabłek, gruszek)	
C.	trzem (aktorom, stołom, jabłkom, gruszkom)	
B.	trzech (aktorów)	trzy (stoły, jabłka, gruszki)
N.	trzema (aktorami, stołami, jabłkami, gruszkami)	
Ms.	trzech (aktorach, stołach, jabłkach, gruszkach)	

Liczebniki od *pięciu* do *dziewięciuset* w Mianowniku i Bierniku mają formy:

- męskoosobowe *pięciu, stu*
- niemęskoosobowe *pięć, sto*

Przypadek	Formy męskoosobowe	Formy niemęskoosobowe
M.	pięciu, stu (sportowców)	pięć, sto (talerzy, ciastek, łyżek)
D.	pięciu, stu (sportowców, talerzy, ciastek, łyżek)	
C.	pięciu, stu (sportowcom, talerzom, ciastkom, łyżkom)	
B.	pięciu, stu (sportowców)	pięć, sto (talerzy, ciastek, łyżek)
N.	pięcioma (pięciu), stoma (stu) (sportowcami, talerzami, ciastkami, łyżkami)	
Ms.	pięciu, stu (sportowcach, talerzach, ciastkach, łyżkach)	

ĆWICZENIE 11

Przepisz, wybierając odpowiednią formę liczebnika z nawiasów.

(Pięć, pięciu) przyjaciółek.

(Osiem, ośmiu) pań.

(Siedem, siedmiu) panów.

(Dwanaście, dwunastu) kuzynek.

(Cztery, czterech, cztery) kuzynów.

(Dwa, dwu, dwóch) braci.

(Trzy, trzech, trzej) muzea.

(Trzynastu, trzynaście) przyjaciół.

(Siedem, siedmiu) książek.

(Dwaj, dwie, dwa) siostry.

ĆWICZENIE 12

Przepisz, pozostawiając odpowiedni rzeczownik z nawiasów.

Dwaj (*dziadkowie, córki, koleżanki*) już przyszli na spotkanie.

Dwa (*laptopy, książki, gazety*) leżą na biurku.

Dwie (*komórki, wróble, ojcowie*) są tutaj.

Dwóch (*panów, papugi, panie*) jest na przystanku.

Trzech (*słowników, uczniów, babcie*) jest w sklepie.

Pięciu (*lektorów, kobiet, dzieci*) jest z nami.

Pięć (*braci, artystów, uczennic*) jest na scenie.

Trzej (*kotki, nauczyciele, kolory*) są z nami.

Trzy (*grosze, złote, bułki*) brakuje.

Sześciu (*uczniów, uczennic, dzieci*) śpiewa.

ĆWICZENIE 13

Przyjrzyj się rysunkom. Liczby zapisz słownie.

1. (2) profesorów.2. (3) jabłka i (2) gruszki.3. (2) dziewczynki.4. (2) słowniki.5. (2) chłopców.6. (4) kobiety.7. (5) pań i panów.8. (3) panów.9. (2) pieski.10. (3) kotki.

ĆWICZENIE 14

Liczebniki zapisz słownie w odpowiedniej formie.

Przyglądał się (3) gołębiom i (2) kanarkom.

Marek dostał dzisiaj (2) jedynek.

Dzieci bawiły się (4) zabawkami i (2) książeczkami.

Widziałam (2) kominiarzy i (5) strażaków.

Przeczytałam tę książkę już (3) razy.

Poszłam na spacer z (2) koleżankami i (3) kolegami.

Byłam dzisiaj w (3) sklepach, gdzie kupiłem (2) pary spodni, (1) parę butów i (8) par skarpetek.

Moja mama rano zrobiła mi kanapki z (3) kromek chleba i z (3) plasterkami szynki.

Spotkałam się z (2) koleżankami.

ĆWICZENIE 15

Przepisz, wstawiając w miejscu kropek swój rzeczownik.

Przyjechali do nas dwaj [] .

Te dwa [] są dla nas potrzebne.

Dwie [] często przychodzą do mojej siostry.

Cztery [] są na półce.

Trzech [] oglądało mecz piłki nożnej.

Dwa [] stoją pod ścianą.

Trzy [] kłócą się na targu.

Przyszli czterej [] .

Ci trzej [] są bardzo mili.

Pięć [] leży na stole.

ĆWICZENIE 16

Wysłuchaj tekstu.

Mam na imię Mariola. Moja kochana rodzinka składa się z taty – Tomasza, mamy – Bożeny oraz brata – Pawła. Jesteśmy w trakcie ukończenia budowy naszego wymarzonego domku i chwilowo mieszkamy u cioci Ewy i wujka Daniela.

Najbardziej szaloną ciocią na świecie jest siostra mojej mamy – czyli ciocia Ewa. Jej mąż i mój wujek, ma na imię Daniel. Codziennie wiele godzin poświęca na udoskonalanie projektów domków jednorodzinnych i opiekę nad swoimi dziećmi. Bardzo lubi mi dokuczać i przedrzeźniać mnie. Kiedy nie jestem w najlepszym humorze on zawsze go poprawia.

Karol – dwunastoletni uczeń klasy piątej oraz Asia – dziewięcioletnia strojnisia, to moi kuzyni. Uwielbiają kłócić się o większy teren w pokoju i denerwować siebie nawzajem.

Jedynym oczkiem w głowie każdego mieszkańca domu jest uroczy, szerokouszny pies – Dropsik. Jest on bardzo walecznym pinczerkiem kochającym jeść wszystko z wyjątkiem suchej karmy.

Mam też brata Pawła, który dopiero ukończył osiem lat. Według członków rodziny jest on bardzo utalentowanym i zapalonym piłkarzem, dla którego oprócz gry nic się nie liczy. Jest uczniem drugiej klasy i nie wiem, jakim cudem osiąga bardzo dobre wyniki. Nauczyciele uważają go za zdolnego i inteligentnego chłopca – ja sędzę zupełnie inaczej.

Moja mama jest księgową i uwielbia porządek. Lubi pracować i sprzątać. Gdy zauważy bałagan na jednej z moich półek organizuje pilota i wszystko leci na ziemię. Pewnie myśli, że w ten sposób nauczy mnie systematyczności i odpowiedzialności – wątpię, bo w moim przypadku „pracoholizm” nie jest uwarunkowany genetycznie.

Mój tata ma na imię Tomasz. Praca nie pozwala mu na codzienne widywanie się ze mną i bratem, ale wszystkie weekendy spędzamy wspólnie. Jeździmy wtedy na ryby, nad morze lub na inną równie ciekawą wspólną wyprawę. Każdą okazję na spotkanie wykorzystuję w stu procentach. Tata uwielbia łowić ryby oraz spędza czas wspólnie z nami.

Często odwiedzamy moich dziadków. Podczas wakacji organizujemy grilla na ich działce, zapraszając wszystkich członków rodziny. Czasu spędzonego we wspólnym gronie nigdy nie żałuję, ponieważ dzięki takim spotkaniom dowiaduję się wiele ciekawych rzeczy.

Wszystkie ważne uroczystości, takie jak imieniny, urodziny i święta spędzamy również razem. Moja babcia bardzo troszczy się o wszystkie wnuki. Czasami nawet za bardzo nas rozpieszcza, lecz mi to nie przeszkadza, gdyż uwielbiam spędzać czas w jej domu, zjadając się pysznym ciastem, zrobionym przez nią.

Bardzo kocham moją całą rodzinę i bardzo się cieszę, że ją posiadam. Nigdy bym jej nie zamieniła na żadną inną. Mimo lekkich sprzeczek uważam ją za najlepszą, jaką można mieć.

(wg Internetu)

ĆWICZENIE 17

Porozmawiajcie w grupie, co jest prawdą, a co nie. Dlaczego?

WZÓR: *A. Kochana rodzinka Marioli jest duża. To nieprawda. / Wręcz przeciwnie, bo Mariola ma tylko brata Pawełka, tatę i mamę.*

B. Rodzice budują własny wymarzony domek jednorodzinny. Tak, to prawda. Rodzina jest w trakcie ukończenia budowy własnego domu i chwilowo mieszka u cioci Ewy i wujka Daniela.

1. Ciocia Ewa jest osobą bardzo spokojną i zrównoważoną.
2. Wujek Daniel jest architektem.
3. Kuzyni Marioli to bliźnięta.
4. Dropsik – to duży kundel, którego w domu nikt nie lubi.
5. Brat Marioli Paweł ukończył osiem lat i uważa się za bardzo zdolne dziecko.
6. Mama dziewczynki jest znaną aktorką. Ona nie lubi robić porządków.
7. Praca ojca Marioli pozwala na spędzanie dużo czasu ze swoją rodziną.
8. Rodzina wszystkie weekendy spędza wspólnie.
9. Mariola nie lubi odwiedzać dziadków.
10. Babcia Marioli, Pawła, Karola i Asi bardzo troszczy się o wszystkie wnuki.

ĆWICZENIE 18

Wypisz z tekstu rzeczowniki określające więzi rodzinne. Jakie jeszcze wyrazy możesz dodać do swojego słowniczka?

ĆWICZENIE 19

Powiedz o swojej rodzinie. Skorzystaj z wypowiedzi Marioli.

ĆWICZENIE 20

Znajdź w tekście ćw. 16 kilka przykładów metafory. Uzasadnij swój wybór.

Być **oczkiem w głowie** to znaczy być czyimś ulubieńcem, być przez kogoś szczególnie kochanym. Najczęściej używamy tego powiedzenia w stosunku do bliskich osób. Jednak czasami mówimy też tak o przedmiotach. Na przykład, samochód może być czyimś **oczkiem w głowie**, albo zwierzę też może być **oczkiem w głowie**.

ĆWICZENIE 21

Przepisz, jeżeli uważasz za potrzebne w miejscu [] wstaw wyrażenie *oczko w głowie* w odpowiedniej formie.

Jego syn to []. Bardzo martwi się, bo nie widział go już od dwóch tygodni.

Dzieci są [] dla rodziców, bo kochają je najbardziej na świecie.

Dyrektor założył tę firmę dwadzieścia lat temu. Do dziś pozostaje jego [].

Od wczoraj u nas w domu mieszka małeńki piesek. To jest teraz nasze [].

Mała Jola to prawdziwe [] swojego tatusia, on pozwala jej na wszystko.

Odkąd Ola dostała na urodziny jamnika, stał się jej [].

Trenowanie gimnastyki stało się [] przyszłej mistrzyni.

Śpiewanie często bywa [] dla rodziców, którzy chcą wychować dziecko na piosenkarza.

Nowy samochód taty od niedawna jest jego [].

Małe dzieci są zawsze [] swoich rodziców.

ĆWICZENIE 22

Ułóż 10 zdań według wzoru, wykorzystując wyrażenie «nie wiem, jakim cudem».

WZÓR: *Nie wiem, jakim cudem otrzymałam dzisiaj piątkę.
Nie wiem, jakim cudem osiągnąłem cel.*

ĆWICZENIE 23

Uzupełnij zdania wyrazami z ramki w odpowiedniej formie.

Mama mego kolegi jest [].

Starszy brat po studiach będzie [].

Dziadek przed emeryturą pracował [].

Babcia całe życie pracowała jako [].

Kuzyn jest [] i wrócił z Brazylii.

Tato bardzo lubi swój zawód – [].

Starsza siostra jest [], a potem będzie [].

Wujek Stanisław zawsze był [].

Ciocia Anna pracuje w szpitalu [].

Kuzynka Maria marzy o zawodzie [] albo [].

księgowy, marynarz, kolejarz, pielęgniarka, nauczyciel, nauczycielka,
profesor, celnik, menadżer, fryzjer, sędzia, redaktor, student,
studentka, dyplomata

ĆWICZENIE 24

Przyńś zdjęcie rodzinne. Opisz, kto na nim jest, kim są obecni (50 słów).

ĆWICZENIE 25

Połącz części zdania odpowiednimi formami czasownika *troszczyć się*.
Ułóż jeszcze swoich pięć zdań według tego wzoru.

Rodzice	troszczyć się	o swoje dzieci.
Lekarz	troszczyć się	o zdrowie chorych.
Musimy	troszczyć się	o swoją przyszłość.
Synowie	troszczyć się	o swoje matki.
Nauczycielka	troszczyć się	o swoich uczniów.

Porozmawiajmy o zdaniu

Zdanie to zespół wyrazów zebranych wokół osobowej formy czasownika

PODSTAWOWE CZĘŚCI ZDANIA

Podmiot – nadrzędna część zdania, określa osoby, przedmioty, zwierzęta, zjawiska i pojęcia abstrakcyjne.

Podmiot zgadza się z orzeczeniem pod względem liczby i rodzaju.

Podmiot jest zazwyczaj wyrażony poprzez rzeczownik lub imięk rzeczowny w Mianowniku.
Np.: **Kuba** odrabia lekcje. **Ona** poszła do koleżanki.

Orzeczenie – człon konstruktywny zdania, podstawowe kryterium odróżniające zdanie od innych wypowiedzi.

Orzeczenie jest najczęściej wyrażone osobową formą czasownika w różnych trybach i czasach. Np.: **Ola przyjechała do Krakowa.**

Podmiot i orzeczenie tworzą w zdaniu związek główny!

ĆWICZENIE 26

Przepisz, podkreślając w zdaniu podmiot i orzeczenie.

Kochana mama wyszła do sklepu po zakupy.
Starszy brat poszedł do kina.

Kasia kupiła książkę i słownik.
 Tata czyta świeżą gazetę.
 Sprzedawczyni zapakowała towar do torby.
 Komputer stoi na biurku.
 Mama gotuje świąteczny obiad.
 Lusterko wisi na białej ścianie.
 Siostra temperuje ołówek.
 Zielony kwiat stoi na parapecie.
 W szkole zadzwonił dzwonek.
 Uczniowie szybko spakowali się.
 Klaudia pisze szybko i czytelnie.
 Ania bardzo lubi matematykę.

ĆWICZENIE 27

Dokończ zdania dopisując dopełnienia według wzoru.

WZÓR: Nauczyciel sprawdza (co?) zeszyty...

Poprosiłem (kogo?) o pomoc.
 Nie lubię jeść (czego?) na obiad.
 Kolega przyglądał się (komu?) na fotografii.
 Widzowie pilnie przyglądali się (czemu?) na boisku.
 Bronię zawsze (kogo?) .
 Jurek szybko rozwiązuje (co?) .
 Paweł tańczy (z kim?) .
 Podczas deszczu wielu ludzi spaceruje (z czym?) .
 Lubię opowiadać (o kim?) .
 Uczeń rozmawia z nauczycielem (o czym?) .

ĆWICZENIE 28

Wysłuchaj tekstu.

Określ w każdym zdaniu tekstu podmiot i orzeczenie.

Arystoteles urodził się w 384 roku p.n.e. w Stagirze (Tracja), dlatego nosił przydomek Stagiryta. Był filozofem greckim. Uważa się go za najwszechstronniejszego myśliciela i uczonego starożytności. Był uczniem Platona.

W 367 roku p.n.e. wstąpił do Akademii Platńskiej, w której pozostał dwadzieścia lat aż do śmierci filozofa. W 343 roku został powołany na nauczyciela Aleksandra III Wielkiego.

Po powrocie do Aten założył własną szkołę. Przez dwanaście lat nauczał i kierował pracami uczniów. Po śmierci Aleksandra III Wielkiego

Francesco Hayez
Arystoteles

opuścił Ateny. Bał się prześladowania ze strony ruchu antymacedońskiego. Osiadł w Chalkis, gdzie w 322 roku p.n.e. zmarł.

Arystoteles uważał, że najwyższym dobrem jest szczęście. Człowiek powinien postępować zgodnie z zasadą złotego środka. Szczęście polega na umiejętności wyboru tego, co znajduje się między skrajnościami, np. odwagi (między brawurą a tchórzostwem), dumy (między próżnością a pokorą), hojności (między rozrzutnością a skąpstwem). Był przekonany, że szczęście może osiągnąć każdy obywatel, gdyż cnoty nie są wrodzone.

Dzięki ćwiczeniom oraz wychowaniu można się bowiem nauczyć odpowiednich zachowań.

ĆWICZENIE 29

Według informacji zaczerpniętej w Internecie o ukraińskim filozofie Hryhoriju Skoworodzie napisz krótką notatkę. Porozmawiajcie w grupie na ten temat.

ĆWICZENIE 30

W poniższych zdaniach podkreśl podmioty, nazwij je.

W mojej szafie zabrakło miejsca na ubrania.

Staś i Nel przeżyli wiele przygód.

Fogg wyruszył w podróż dookoła świata.

Rodzice wrócili wczoraj wieczorem.

Jasia nie ma dzisiaj w szkole.

Jutro Darek przyniesie usprawiedliwienie.

Po tej przygodzie kolega stał się inną osobą.

Zwykle godzinami uczniowie przesiadują przed komputerami.

Wczoraj rano usłyszałem tragiczną informację.

Dwa białe króliki zjadły ze smakiem soczystą marchewkę.

ĆWICZENIE 31**Przepisz, podkreślając w zdaniach orzeczenie.**

Paweł, Kasia i Marek otrzymali nagrodę za dobre postępy w nauce.

Siostra czyta.

Brat mojej koleżanki ciągle gra na komputerze.

Pada deszcz.

W ogródku mojej babci rosną śliczne kwiatki.

Lekcja rozpoczęła się.

Gdy zaświeci słońce, wyjdziemy z domu.

Zmęczył się, więc usiadł na krześle.

Zmienił się po poznaniu prawdy.

Na deser zjem lody albo wypiję sok.

Uczniowie śpiewają.

Kolorowa książka Marka leżała na zakurzonej półce.

Pogoda zepsuła się.

Ogromny słoń afrykański leży nieruchomo na trawie.

Nowa uczennica jest bardzo skromna.

ĆWICZENIE 32**Zapisz liczebniki w zdaniach słownie.**

Codziennie rano wychodzę do szkoły o 7.30.

Śniadanie jem za 15 siódma, a obiad o wpół do czwartej, a kolację o dziewiątej wieczorem.

Biblioteka jest czynna we wtorki od 7:40 do 13:55, a w czwartki od 8:30–14:45, w piątki 9:15–16:40, a w soboty jest zamknięta.

Byłam na spacerze do 18:30.

Od 8:30 do 13:55 zwykle jestem w szkole.

Napisz w liście rosyjskiej koleżance, że święta Bożego Narodzenia są w Polsce 25 i 26 XII.

Tata obchodzi imieniny 27 IX, a urodziny 3 II.

Rok szkolny rozpoczyna się we IX, w XII są dwa dni świąt Bożego Narodzenia, w II są ferie, a w VI, VII, VIII wakacje.

Dzisiaj jest 27 VI i Paweł obchodzi imieniny.

Ferie zimowe są zwykle odI doII.

Święto dziadka jest 22 I, a święto mamy 26 VI.

Moi rodzice mieszkają w tym mieście od 1975 roku.

Piotr przyjechał z nad morza 23 VIII.

Warszawa została stolicą Polski w XVI wieku.

Na wycieczkę pojechało 34 uczniów: 31 dziewcząt i tylko 3 chłopców.

W mojej klasie jest 22 uczniów: 14 chłopców i 9 dziewcząt.

ĆWICZENIE 33

Ułóż zdania z wyrażeniami.

Pięciu panów, pięć uczennic, sześciu nauczycieli, sześć nauczycielek, dwa słowniki, dwaj dziadkowie, dwie babcie, trzech braci, trzy siostry, czterech kolegów, cztery koleżanki.

ĆWICZENIE 34

Jak rozumiesz polskie przysłowia? Podaj kilka przykładów ukraińskich o podobnej treści.

Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej.

Gość w dom – Bóg w dom.

Wolność Tomku w swoim domku.

Tam gdzie dom, tam rodzina.

Dobra gospodyni dom wesołym czyni.

Kto drogi skraca, ten do domu na noc nie wraca.

WYBIERAMY SIĘ NA ZAKUPY

Pprzed długim weekendem rodzice powiedzieli Agatce, że w piątek wieczorem muszą wybrać się na zakupy do centrum handlowego. *Mama:* Wiesz, Agatko, będzie kilka dni wolnych. Centra i galerie handlowe w soboty i niedziele jak i w okresie świąt są nieczynne. Po pracy musimy się wybrać na większe zakupy.

Agatka: Mamo, ależ ja mam dużo do zrobienia. Liczyłam, że po szkole pójde na kurs, a w sobotę skupię się nad matmą (matematyką). Przecież wiesz, że niezbyt mi leżą na sercu sklepy i zakupy.

Ojciec: Ja też chodzę na zakupy bez zadnego zadowolenia.

Mama: Tak, tak, wiem! Ja też nie za bardzo to uwielbiam lecz muszę.

Agatka: Dobrze, pojedę z wami.

Mama: Nikt nikomu łaski nie robi. To jest potrzebne dla całej rodziny.

* * *

Rodzina Agaty oplem jadzie do centrum handlowego na obrzeżach miasta. Wchodzą do dużego supermarketu po zakupy. Przedtem ułożyli listę zakupów. Muszą kupić mięso, wędliny, nabiał i pieczywo. Mama się zastanawia, gdzie są lepsze warzywa i owoce.

Supermarket jest duży, jasny i przestronny. W alejkach na półkach są wystawione rozmaite towary. Wszędzie są napisy z nazwami towarów znajdujących się w poszczególnej alejce. Owoce i warzywa, ryby i owoce morza są wyłożone na pięknie ustawionych wysepkach.

Mama: Jak sądzisz, warzywa i owoce są lepszej jakości na ryneczku niedaleko naszego domu czy jednak w supermarkecie?

Agatka: Najpierw sprawdzmy w supermarkecie.

Mama: Zaczynijmy od mięs i wędlin.

Agatka: Dobra, chodźmy tam.

Ojciec: A ja tymczasem odskoczę w alejkę z pokarmem dla zwierząt.

Mama: Kupimy karkówkę wieprzową, udka z indyka, ozora wołowego.

Agatka: Co będzie z tego ozora?

Mama: Coś smacznego. Znalazłam w Internecie bardzo ciekawy przepis na ozorka z warzywami.

Agatka: O, to musimy zajrzeć do działu z warzywami i owocami.

Mama: No tak. Listę na warzywa mamy długą.

Agatka: Chętnie spróbowałabym tak soczystej pomarańczy!

Kuba: Agatko, cześć! Co tu robisz?

Agatka: Witaj, witaj! Jestem z mamą na zakupach.

Kuba: Dzień dobry. Rodzice też zabrali mnie na zakupy. Muszę pomagać rodzinie. A lekcje będę odrabiał w sobotę.

Agatka: Życzę powodzenia. Hej, hej!

Kuba: Hej, hej!

Agatka: Mamo, pozostaje nam nabiał i pieczywo. Chodźmy najpierw do wyrobów mlecznych.

Mama: Tak, mamy kupić mleko, śmietanę, kilka jogurtów. Nie zapomnijmy o twarogu i jajach. Upiekę sernik. Ach tak, jeszcze kostka masła.

Agatka: A ja pójdę do pieczywa. Smakuje mi chleb wiejski z tego supermarketu. Lubię też chałkę.

Mama: Córeczko, może kupimy jakieś ciastka?

Ojciec: Dziewczyńny, już jestem! Chętnie pójdę z wami do stoiska ze słodyczami.

* * *

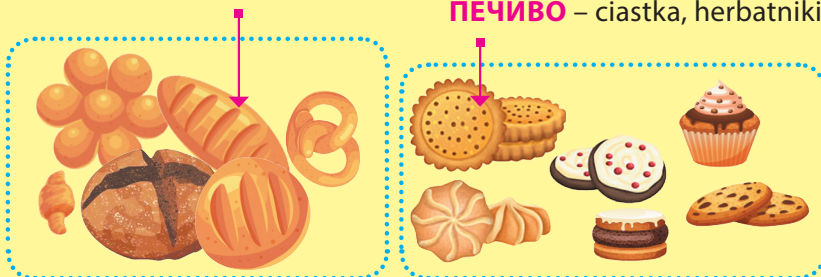
Nasi bohaterowie z wózkiem podchodzą do kas. Tutaj zebrała się nieduża kolejka. Kasjerki szybko obsługują klientów. Tata płaci kartą płatniczą zbliżeniowo. Pakują zakupy do toreb i z wózkiem udają się na parking podziemny.

ZWRÓĆ UWAGĘ!

PIECZYWO – хлібо-булочні вироби.

ПЕЧИВО – ciastka, herbatniki.

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania:

1. Kiedy rodzina Agatki wybrała się na zakupy?
2. Co to jest długi weekend?
3. W jakim okresie centra i galerie handlowe nie są czynne?
4. Czym planowała zająć się Agatka w weekend?
5. Czy wszyscy w rodzinie Agatki lubią chodzić na zakupy?
6. Jak wygląda współczesny supermarket?
7. Jakie działy planują odwiedzić w supermarkecie?
8. Kogo spotkała dziewczynka w supermarkecie?
9. O czym nie mogą zapomnieć w dziale z nabiałem?
10. Jakie pieczywo lubi Agatka?
11. Czy przy kasach jest dużo klientów?
12. Tata Agatki płaci gotówką czy kartą płatniczą?

ĆWICZENIE 2

Zapoznaj się z treścią ciekawostki.

• CIEKAWOSTKA •

Bolesław Prus (właściwie Aleksander Głowacki herbu Prus) urodził się 20 sierpnia 1847 w Hrubieszowie na Lubelszczyźnie, zmarł 19 maja 1912 w Warszawie. Polski pisarz, prozaik, nowelista i publicysta okresu pozytywizmu, współtwórca polskiego realizmu, kronikarz Warszawy, myśliciel i popularyzator wiedzy, działacz społeczny, propagator turystyki pieszej i rowerowej. W roku 1863, mając 16 lat, przerwał naukę w gimnazjum i wziął udział w powstaniu styczniowym. Twórczość prozatorska Bolesława Prusa należy do największych osiągnięć literatury polskiej. Najbliższa jest pracom takich pisarzy jak Charles Dickens i Anton Czechow. Pierwsza duża powieść *Placówka* (1885–1886). Epicka panorama ówczesnej Warszawy z lat 1878–1879 – powieść *Lalka* powstała w 1887–1889. Jest autorem jedynej powieści historycznej *Faraon* (1895–1896).

Stanisław Witkiewicz
Portret Bolesława Prusa

Plebania w Hrubieszowie,
w której urodził się Bolesław Prus

ĆWICZENIE 3

Przygotuj krótką prezentację na temat zyciorysu Bolesława Prusa. Na mapie Lubelszczyzny znajdź Hrubieszów. Wskaż inne miejscowości województwa lubelskiego, z którymi był związany wybitny pisarz.

<https://www.rafalbil.eu/wojswlawice/>

ĆWICZENIE 4

Poszukaj informacji o Lublinie, Nałęczowie i Puławach, podziel się tym z kolegami z klasy. Znajdź te miasta na mapie.

ĆWICZENIE 5

Wysłuchaj tekstu.

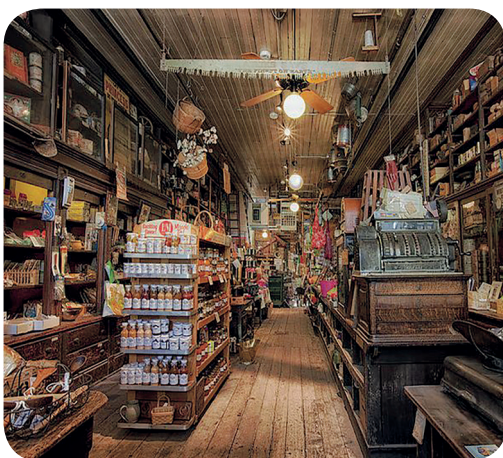

Bolesław Prus

Sklep Mincla

(Fragment powieści Lalka)

Wnętrze sklepu wyglądało jak duża piwnica, której końca nigdy nie mogłem dojrzeć z powodu ciemności. Wiem tylko, że po pieprz, kawę i liście bobkowe szło się na lewo do stołu, za którym stały ogromne szafy od sklepienia do podłogi napełnione szufladami. Papier zaś, atrament, talerze i szklanki sprzedawano przy

stole na prawo, gdzie były szafy z szybami, a po mydło i krochmal szło się w głąb sklepu, gdzie było widać beczki i stopy pak drewnianych. Nawet sklepienie było zajęte. Wisiały tam długie szeregi pęcherzy naładowanych gorczycą i farbami, ogromna lampa z daszkiem, która w zimie paliła się cały dzień, sieć pełna korków do butelek, wreszcie wypchany krokodylek, długi może na półtora łokcia.

* * *

Sklep nasz był kolonialno-galanteryjno-mydlarski. (...) Co chwilę ktoś wpadał do nas za sprawunkiem .

- Pieprzu za trojaka
- Proszę funt kawy...
- Niech pan da ryżu...
- Pół funta mydła...
- Za grosz liści bobkowych...

Minisłowniczek

nie mogłem dojrzeć z powodu ciemności – не міг подивитися через темінь;

pieprz, kawę i liście bobkowe – перець, каву і лавровий лист;

szafy z szybami – (тут) шафи зі склом;

szeregi pęcherzy naładowanych – (тут) ряди наповнених ... міхурів;

Minisłowniczek

wypchany – наповнений;

półtora łokcia – півтора ліктя (лікоть – давня міра довжини);

kolonialno-galanterijno-mydlarski – (tut) z kolonialnymi towarami, galantereєю i mięcczymi zasobami;

za trojaka – на трояк;

funt kawy – фунт кави (фунт – давня міра ваги);

za grosz – на гріш;

Mówimy: za złotówkę, za dwa 50, za 3 złote, za 5 złotych, za złoty dziesięć...
Za grosz już nic kupić nie można...

Mówimy: proszę kilo kiełbasy, 25 deka szynki...Teraz w Polsce kupuje się na kilogramy i dekagramy.

ARCHAIZMY są to wyrazy, wyrażenia lub formy gramatyczne dziś nieużywane, a charakterystyczne dla języka sprzed kilkudziesięciu lub kilkuset lat. Na przykład: *funt*, *trojak* i inne. Archaizmy spotykane są zarówno w tekstach dawnych, jak i współczesnych. Dzięki ich użyciu wprowadza się odbiorcę w atmosferę epoki i zwiększa realizm prezentowanych wydarzeń i przytoczanych dialogów.

ĆWICZENIE 6

Znajdź archaizmy w ćw. 5. Czy rozumiesz ich znaczenie bez słownika?

ĆWICZENIE 7

Wypisz nieznanne słowa i wyrażenia. Za pomocą słownika ustal, co znaczą po ukraińsku. Skorzystaj z minisłowniczka.

ĆWICZENIE 8

Czy wiesz, ile to jest *trojak*, *funt*? Jakby to było dzisiaj? Porozmawiajcie w grupie, w jaki sposób i gdzie można dokonać zakupów.

ĆWICZENIE 9

Porozmawiajcie w grupie o wystroju sklepu z XIX wieku i z XXI.

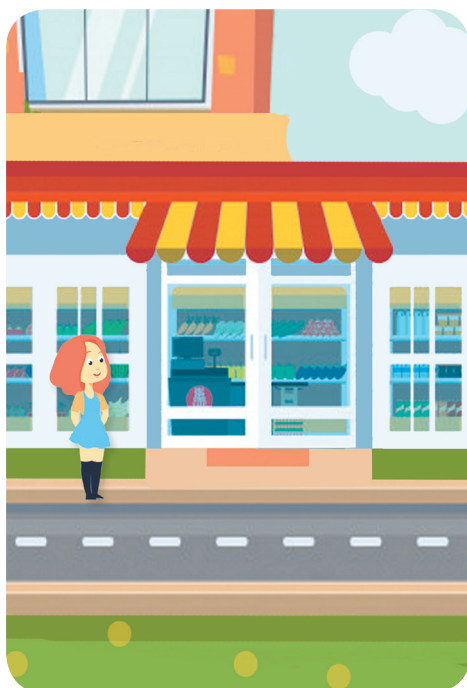
1. Co można było kupić w sklepiku opisanym przez Bolesława Prusa?
2. Co jest do nabycia we współczesnym supermarkecie?

3. Jakie są współczesne miary długości?
4. Jakie są miary wag?

ĆWICZENIE 10

Wysłuchaj tekstu.

Zakupy w sklepie z artykułami spożywczymi

Sklep spożywczy znajdował się tuż za rogiem. Otwierając drzwi, usłyszysz dzwonięcie dzwoneczków, dzięki czemu sprzedawca wie, że ktoś przyszedł po zakupy.

– Dzień dobry – powiedział starszy Pan, gdy pojawił się za ladą.

– Dzień dobry – odpowiedziała Jagoda.

– W czym mogę pomóc?

Dziewczyna rozglądała się po sklepowych półkach z zachwytem.

*Na sklepowych regałach
są owoce i warzywa
Są ziemniaczki i marchewki
Nawet burak się tam skrywa!*

Spójrz! Na drugim regale

Leżą wielkie dynie,

A tam dalej

Są soczyste brzoskwinie.

Te kremówki, czekolady i batony!

Kto je zje,

Ten będzie szczęśliwy i zadowolony!

Z zamyślenia wyrwał ją głos sprzedawcy zza kontuaru.

– Co podać?

– Mam przygotowaną listę zakupów – rzekła pewnie Jagódka i zaczęła czytać nazwy produktów, które powinna była kupić.

Sprzedawca wysłuchał i zniknął pośród sklepowych regałów. Tymczasem Jagódka przyglądała się szybko, za którą znajdowały się lody. Śmietankowe, truskawkowe i jej ulubione czekoladowe w wafelku. Och, jak cudownie byłoby zjeść taki smakołyk!

– Czy mogłabym kupić jeszcze lody? Wiem, że nie ma ich na liście. Wiedziała, że mama kazała kupić tylko jajka, mąkę i mleko. Lodów na liście zakupów nie było.

W międzyczasie sprzedawca przyniósł produkty i spytał, czy potrzebuje reklamówki.

– Nie dziękuję. Mam torbę. Proszę jeszcze podać dwie porcje lodów czekoladowych i trzy – śmietankowych. Ile płacę?

Dziewczynka zapłaciła, zapakowała zakupy, pożegnała się serdecznie ze sklepikarzem i wyszła z pomieszczenia.

Po powrocie do domu, Jagódka natychmiast powiedziała mamie, że kupiła lody na deser. Przeprosiła ją, że zrobiła to bez jej zgody. Mama uśmiechnęła się i podziękowała, że córka jej od razu o tym opowiedziała. Ona też bardzo lubiła lody czekoladowe!

(wg Małgorzaty Żółtaszek)

Minisłowniczek

kontuar – прилавок;

lada – прилавок;

smakołyk – ласощі, смакота, смаколик;

reklamówka – поліетиленовий пакет;

ekspedientka – продавчиня.

ĆWICZENIE 11

Odpowiedz na pytania.

1. Czy w najbliższym sklepiku jest wszystko, co trzeba?
2. Czy godziny otwarcia są dogodnie dla klientów?
3. Czy jest odpowiednio blisko do sklepów?
4. Czy sklepy w twojej okolicy mają ładny wygląd, są czyste, towary są dobrze, logicznie i ładnie poukładane?
5. Czy ekspedientki są miłe i uprzejme?

ĆWICZENIE 12

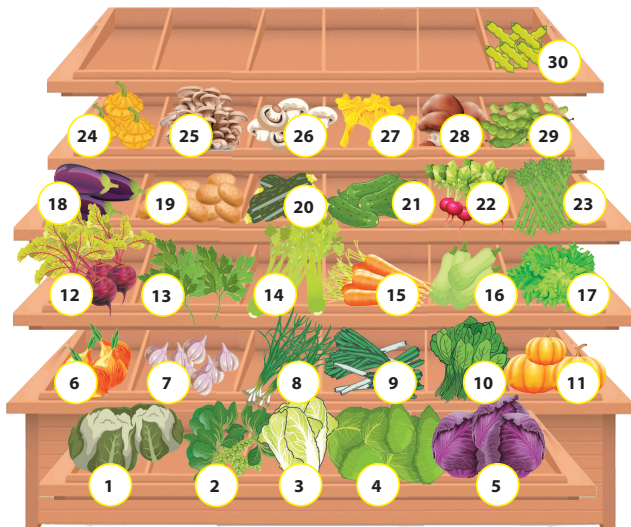
Na podanych poniżej obrazkach znajdź nazwy warzyw i owoców i podpisz je według wzoru.

WZÓR: 1 – poziomka.

OWOCE I JAGODY:

brzoskwinia, czereśnia, gruszka, jabłko, morela, śliwka, wiśnia, cytryna, figa, granat, grejpfrut, mandarynka, kiwi, pomarańcza, agrest, borówka, jeżyna, malina, porzeczką: czarna, czerwona, biała; winogrona, ananas, banan, poziomka, truskawka, arbuz, melon.

WARZYWA I GRZYBY:

kalafior, brukselka, kapusta, kapusta czerwona, kapusta pekińska, cebula, czosnek, por, szczypiorek, sałata, burak, pietruszka, seler, szpinak, marchew, oberżyna/bakłażan, ziemniak, dynia, kabaczek, cukinia, patison, ogórek, rzodkiewka, bób, fasola, fasola szparagowa, groszek, pieczarki, borowiki, kurki, boczniaki, szparagi.

ĆWICZENIE 13

Na podstawie ćw. 10 i 12 poproś ekspedientkę o ...

ĆWICZENIE 14

Zapoznaj się z treścią ciekawostki. Czy w sklepach z warzywami (warzywniakach) na Ukrainie można kupić włoszczyznę? Do czego się jej używa?

• CIEKAWOSTKA •

Włoszczyzna – zestaw warzyw: marchwi, pietruszki, selera oraz liście pora i nać pietruszki. Wiele warzyw zostało sprowadzonych do Polski z Włoch w XVI wieku przez królową Bonę, żonę króla Zygmunta Starego. Stąd wzięła się nazwa włoszczyzny.

ĆWICZENIE 15

Wysłuchaj tekstu.

Na podstawie wiersza opowiedz, czy w twoim domu gotuje się zupę jarzynową?

Zupka jarzynowa

Por, marchewka i pietruszka
już wskoczyły do garnuszka.
Jeszcze seler i ziemniaczki
i fasolka i buraczki.
Szybko zupka jest gotowa
– jarzynowa, bardzo zdrowa!

PRZYPOMNIJ SOBIE

RZECZOWNIKI DZIELĄ SIĘ NA:

<p>żywotne osobowe <i>męskoosobowe niemęskoosobowe</i></p> 	<p>żywotne nieosobowe</p> 	<p>nieżywotne</p>
---	--	---

ĆWICZENIE 16

Wpisz rzeczowniki w odpowiednich kolumnach tabeli. Porównaj z językiem ukraińskim.

Dziadek, babcia, ogień, kucharz, książka, jadłospis, danie, jedzenie, tulipan, tygrys, diabeł, ufoludek, kasjer, silnik, niedziela, król, komórka, wynalazca, profesor, kosmita, komputer, anioł, jeleń, miasto, talerz, kierunek, sprzedawczynie, tornister, potrawa, towar, kasa, cena, kelner, sprzedawca, karta, auto, sąsiad, sąsiadka, nauczyciel, pani, matka, ojciec, kolega, poeta, radość, studio, gość, zadowolenie, artykuł, satysfakcja, marzenie, powodzenie, student, studentka, forum, studium, muzeum, sztuka, ekspedientka, koń, pies, sieć, pałac, koleżanka, zabawka, komputer, wnuk, siostra, brat.

żywotne osobowe		żywotne nieosobowe	nieżywotne
męskoosobowe	niemęskoosobowe		

ĆWICZENIE 17

Jak rozumiesz treść poniższych przysłów? Czy w języku ukraińskim są podobne? Wypisz do tabeli na wzór ćw.15. rzeczowniki.

1. Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.
2. Wyszedł zajęc z za krzaka i udaje junaka.
3. Gdyby kózka nie skakała, to by nózki nie złamała.
4. W nocy wszystkie koty są czarne.
5. Baba z wozu, koniom lżej.
6. Jedna jaskółka wiosny nie czyni.

7. Z dużej chmury mały deszcz.
8. Człowiek człowiekowi wilkiem.
9. Niedaleko pada jabłko od jabłoni.
10. Głowa pusta jak kapusta.

COŚ Z GRAMATYKI

KOŃCÓWKI MIANOWNIKA LICZBY MNOGIEJ RZECZOWNIKÓW

rodzaj męski		rodzaj żeński	rodzaj nijaki
męskoosobowe	niemęskoosobowe		
chłop – chłop <i>i</i> ;	zeszyt – zeszyt <i>y</i> ;	gazeta – gazet <i>y</i> ;	pole – pol <i>a</i> ;
pan – pan <i>owie</i> ;	obiad – obiad <i>y</i> ;	nauczycielka –	okno – okn <i>a</i> ;
Belg – Belg <i>owie</i> ;	słownik – słownik <i>i</i> ;	nauczycielk <i>i</i> ;	muzeum – muze <i>a</i> ;
nauczyciel –	słownik – słownik <i>i</i> ;	noga – nog <i>i</i> ;	forum – for <i>a</i> ;
nauczyciel <i>e</i> ;	krąg – kręg <i>i</i> ;	ulica – ulic <i>e</i> ;	centrum – centra <i>;</i>
Polak – Polac <i>y</i> ;	gołąb – gołębi <i>e</i>	noc – noc <i>e</i> ;	imię – imion <i>a</i> ;
koleg <i>a</i> – koledz <i>y</i> ;		kość – kości <i>;</i>	cielę – cielę <i>ta</i>
doktor – doktorz <i>y</i>		ziemia – ziemie <i>;</i>	
		pani – panie <i>e</i>	

ZAPAMIĘTAJ!

brat – bracia;
ksiądz – księża;
śmieć – śmieci/śmiecie;
dzień – dni;
tydzień – tygodnie;
dziecko – dzieci;
oko – oczy;
ucho – uszy;
ręka – ręce

ĆWICZENIE 18

Rzeczowniki żywotne z ćw. 16 określ przymiotnikami i utwórz formę Mianownika liczby mnogiej według wzoru.

WZÓR: dziadek – miły dziadek – mili dziadkowie.
babcia – miła babcia – mite babcie.
tygrys – pasiasty tygrys – pasiaste tygrysy.

ĆWICZENIE 19

Utwórz formę Mianownika liczby mnogiej podanych rzeczowników rodzaju męskiego i określ je swoimi przymiotnikami.

Kucharz, owoc, karp, urodzaj, pan, nauczyciel, wieprz, gryzoń, widelec, korneń, gość, klient, kupiec, naukowiec, makowiec, mieszkaniec, mistrz, uczeń, poseł, maturzysta, poeta, twórca, standard, pedagog, gust, programista, komik, chomik, słownik, zeszyt, konsument, sznycel, styl, obiad, sąsiad, grzyb, wykładowca, lekarz, korytarz, nóż, chłopiec, krzak, chemik, notes, autor.

Nazwy niektórych narodowości w formie Mianownika liczby mnogiej

ON	ON+ON ON+ONA } = ONI	ONA	ONE
Francuz	Francuzi	Francuzka	Francuzki
Litwin	Litwini	Litwinka	Litwinki
Białorusin	Białorusini	Białorusinka	Białorusinki
Rumun	Rumuni	Rumunka	Rumunki
Szwed	Szwedzi	Szwedka	Szwedki
Chorwat	Chorwaci	Chorwatka	Chorwatki
Azjata	Azjaci	Azjatka	Azjatki
Włoch	Włosi	Włoszka	Włoszki
Czech	Czesi	Czeszka	Czeszki
Polak	Polacy	Polka	Polki
Słowak	Słowacy	Słowaczka	Słowaczki
Austriak	Austriacy	Austriaczka	Austriaczki
Grek	Grecy	Greczynka	Greczynki
Turek	Turcy	Turczynka	Turczynki
Anglik	Anglicy	Angielka	Angielki
Izraelczyk	Izraelczycy	Izraelka	Izraelki
Duńczyk	Duńczycy	Dunka	Dunki
Estończyk	Estończycy	Estonka	Estonki
Macedończyk	Macedończycy	Macedonka	Macedonki
Chińczyk	Chińczycy	Chinka	Chinki
Europejczyk	Europejczycy	Europejka	Europejki
Łotysz	Łotysze	Łotyszka	Łotyszki
Amerykanin	Amerykanie	Amerykanka	Amerykanki
Mołdawian	Mołdawianie	Mołdawianka	Mołdawianki
Serb	Serbowie	Serbka	Serbki
Belg	Belgowie	Belgijka	Belgijki
Holender	Holendrzy	Holenderka	Holenderki
Szwajcar	Szwajcarzy	Szwajcarka	Szwajcarki
Bułgar	Bułgarzy	Bułgarka	Bułgarki
Węgier	Węgrzy	Węgierka	Węgierki
Niemiec	Niemcy	Niemka	Niemki
Ukraińiec	Ukraińcy	Ukrainka	Ukrainki

ĆWICZENIE 20

Od podanych w tabeli narodowości utwórz nazwy państw i części świata. Wskaż je na mapie.

ĆWICZENIE 21

Znajdź w „Praktycznym Polsko-Ukraińskim Słowniku Ortograficznym dla Zaawansowanych” 10 nazw narodowości i ułóż z nimi zdania. Zwróć uwagę na różnicę w pisowni narodowości w języku polskim i ukraińskim.

ĆWICZENIE 22

Wypisz nazwy narodowości, które nie tworzą formy Mianownika liczby mnogiej za pomocą podanych końcówek.

1. – **owie**: Serb / Chorwat / Norweg / Belg / Białorusin
2. – **czycy**: Kanadyjczyk / Anglik / Bułgar / Chińczyk / Mołdavian
3. – **ci**: Chorwat / Szwed / Łotysz / Azjata / Francuz
4. – **acy**: Polak / Austriak / Słowak / Grek / Węgier
5. – **anie**: Rosjanin / Rumun / Amerykanin / Meksykanin / Ukrainiec
6. – **ni**: Litwin / Białorusin / Fin / Rumun / Izraelczyk
7. – **si**: Francuz / Włoch / Czech / Holender / Duńczyk
8. – **ńczycy**: Chińczyk / Koreańczyk / Japończyk / Irlandczyk / Europejczyk
9. – **cy**: Niemiec / Słoweniec / Szwajcar / Ukrainiec / Amerykanin
10. – **rzy**: Holender / Szwajcar / Włoch / Bułgar / Niemiec

ĆWICZENIE 23

Dokończ zdania w liczbie mnogiej.

1. Jeden Serb – dwaj .
2. Jeden Belg – dwaj .
3. Jeden Słowak – dwaj .
4. Jeden Polak – trzej .
5. Jeden Amerykanin – trzej .
6. Jeden Ukrainiec – trzej .
7. Jeden Norweg – czterej .
8. Jeden Włoch – czterej .
9. Jeden Szkot – czterej .
10. Jeden Chorwat – dwaj .

ĆWICZENIE 24

Przepisz zdania według wzoru.

WZÓR: Szkoci są bardzo mili. Szkot jest bardzo miły.

1. Francuzi są towarzyscy.

2. Polacy byli pierwsi na mecie.
3. Anglicy zareagowali arogancko.
4. Portugalczycy są bardzo pewni siebie.
5. Grecy powinni być teraz bardziej pracowici.
6. Włosi są bardziej rodzinni niż Austriacy.
7. Serbowie i Chorwaci są sąsiadami.
8. Ci Hiszpanie są doskonałymi zawodnikami.
9. Czy Amerykanie potrafią jeszcze wygrać ten mecz?
10. Ci Japończycy nie są szczerzy.

ĆWICZENIE 25

Przepisz zdania, otwierając nawiasy rzeczownikami – nazwami narodowości.

1. Moim zdaniem [] (*mieszkańcy Azji*) są bardziej systematyczni niż [] (*mieszkańcy Europy*).
2. Jestem przekonana, że [] (*zawodnicy Francji*) wygrają z Hiszpanami.
3. Uważam, że [] i [] (*mieszkańcy Holandii i Belgii*) są bardzo oszczędni.
4. Dwie minuty przed końcem [] (*zawodnicy Polski*) remisują z Włochami 1:1.
5. [] (*mieszkańcy Anglii*) są towarzyscy i pracowici.
6. [] (*mieszkańcy Turcji*) są przyzwyczajeni do wysokich temperatur.
7. [] (*sportowcy Węgier*) wygrali z Duńczykami.
8. [] (*mieszkańcy Izraela*) wybrali nowy parlament.
9. [] (*mieszkańcy Portugalii*) są bardziej otwarci niż [] (*mieszkańcy Kanady*).
10. [] (*mieszkańcy Czech*) są południowymi sąsiadami Polaków.

ĆWICZENIE 26

Wyraź swoją opinię na temat sklepów dawnych i współczesnych, używając zwrotów:

1. Uważam, że []
2. Myślę, że []
3. Sądzę, że []
4. Moim zdaniem []
5. Według mnie []
6. To dla mnie jasne, że []
7. Jestem pewny/-a, że []
8. Nie wiem, czy []
9. Trudno mi powiedzieć, czy []
10. Nie jestem pewny/-a, ale []

11. Wydaje mi się, że []
12. Nie jestem przekonany/-a, czy []
13. Nie czuję się kompetentny/-a, żeby powiedzieć, czy []

ROZMOWY O ZDANIU

(kontynuacja)

DRUGORZĘDNE CZĘŚCI ZDANIA

Jest ich 3!

Dopełnienie – uzupełnia treść czasownika, oznacza przedmiot, którego dotyczy czynność określona czasownikiem. Odpowiada na pytania przypadków zależnych **poza Mianownikiem i Wołaczem**. Np.: *Chłop rąbie drewno siekierą.*

Przydawka – jest określeniem rzeczownika, oznacza cechę lub właściwość osoby, przedmiotu, który nazywa dany rzeczownik. Odpowiada na pytania: **jaki? jaka? jakie? czyj? czyja? czyje? który? która? które?**. Np.: *Przeczytam tę ciekawą książkę. Odwiedzę tego miłego chłopca. Nasza drużyna przegrała. Trzecia lekcja to matematyka.*

Okolicznik – uzupełnia treść czasownika i oznacza miejsce, czas, cel, sposób i przyczynę czynności, którą nazywa czasownik. Wyróżniamy następujące typy okoliczników:

- **czasu** – *kiedy? odkąd? dokąd? jak długo?*. Np.: *Wieczorem poszedłem go odwiedzić. Znałem go od dzieciństwa.*
- **miejsca** – *gdzie? skąd? dokąd? którędy?*. Np.: *Idę do szkoły. Piotrek jest z Krakowa. Pójdziemy przez las.*
- **sposobu** – *jak? w jaki sposób?* Np.: *Szedłem, kulejąc. Z trudem otworzył drzwi. Dzielnie walczyli za ojczyznę.*
- **przyczyny** – *dlaczego? z jakiej przyczyny?* Np.: *Tunel zamknięto z powodu ulewy. Zrobiło się zimno, dlatego włożył kurtkę. Idź do domu po siostrę. Poszli po bułki i chleb. Zrobili to dla zabawy.*
- **celu** – *po co? na co? w jakim celu?* Np.: *Idź do domu po siostrę. Poszli po bułki i chleb. Zrobili to dla zabawy.*
- **stopnia i miary** – *w jakim stopniu? w jakiej mierze?* Np.: *Początek roku był dla mnie nadzwyczaj smutny. Jest bardzo ładna.*
- **warunku** – *pod jakim warunkiem? w jakim wypadku?, jeśli co?* Np.: *W razie deszczu zabierz ze sobą parasol. Pójdę, jeśli mnie zaprosi.*
- **przywolenia** – *mimo co? (po)mimo czego?* Np.: *Mimo senności, nie przestał się uczyć. Poszli w góry, pomimo gęstej mgły.*

Częścią zdania może być tylko wyraz samodzielny: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek

ZAPAMIĘTAJ!

WSZYSTKIE CZĘŚCI ZDANIA NA PRZYKŁADZIE!

Pilny	uczeń	wczoraj	starannie	odrobił	lekcje
Przydawka	podmiot	okolicznik	okolicznik	orzeczenie	dopełnienie

ĆWICZENIE 27

Przepisz i rozwiń proste zdania drugorzędnymi częściami zdania – dopełnieniem czy przydawką według wzoru.

WZÓR: *Babcia wyszła. – Kochana babcia rano wyszła do najbliższego sklepu na codzienne zakupy.*

1. Brat poszedł.
2. Kasia kupiła.
3. Tata układa.
4. Sprzedawczyni zapakowała.
5. Komputer stoi.
6. Mama gotuje.
7. Lusterko wisi.
8. Kolega temperuje.
9. Kwiat stoi.
10. Zadzwoił dzwonek.

ĆWICZENIE 28

Dokończ zdania, dopisując dopełnienia według wzoru:

WZÓR: *Nauczyciel sprawdza zeszyty.*

1. Poprosiłem (kogo?) o pomoc.
2. Nie lubię jeść (czego?) na obiad.
3. Brat przyglądał się (komu?) na fotografii.
4. Widzowie przyglądali się (czemu?) na boisku.
5. Bronimy zawsze (kogo?) .
6. Jurek szybko rozwiązuje (co?) .
7. Tancerz tańczy (z kim?) .
8. Podczas deszczu wielu ludzi spaceruje (z czym?) .
9. Lubię opowiadać (o kim?) .
10. Uczeń rozmawia z nauczycielem (o czym?) .

ĆWICZENIE 29

Odszukaj podane w nawiasach części zdania i podkreśl je.

1. Moja siostra nie rozumie zadania z matematyki. (*dopełnienie*)
2. Jakaś dziewczyna czeka na Ciebie przed szkołą. (*okolicznik*)
3. Wczoraj wysłałem pracę na konkurs. (*orzeczenie*)
4. Babcia dostała mnóstwo życzeń z okazji urodzin. (*przydawka*)
5. W moim pokoju zawsze jest bałagan. (*orzeczenie*)
6. Kolega dostał w nagrodę nowy rower. (*przydawka*)
7. Wędliny, jajka, pieczywo i masło stały już przygotowane na stole. (*podmiot*)
8. Lubię spotykać się z moimi przyjaciółmi po lekcjach. (*dopełnienie*)
9. Po dłuższej wędrowce doszliśmy do górskiego schroniska. (*podmiot*)
10. Przed nami rozciągał się przepiękny widok na góry i doliny. (*dopełnienie*)

ĆWICZENIE 30

Wysłuchaj tekstu.

Do słowniczka wypisz spotykane po raz pierwszy słowa i wyrażenia.

Kuchnia polska

Kuchnia polska jest niezwykłym zjawiskiem kulinarnym. Trudno jest bowiem znaleźć polskie narodowe, oryginalne potrawy, nieposiadające odpowiedników w innych krajach. Jest to wynikiem przemian, które miały miejsce na naszych ziemiach w historii. Polska była głównie pod kulinarnym wpływem Niemiec, Francji, Turcji, Bliskiego Wschodu, Włoch, a także kuchni żydowskiej i litewskiej.

Ksawery Pillati
Władysław Jagiełło

Średniowiecze znacząco różnicowało polskie potrawy ze względu na przynależność do stanu. Kuchnia szlachecka, mieszczańska i chłopska różniły się od siebie dość znacznie. Okres rozbiorów sprawił natomiast, że w zasadzie każdy region można, a nawet powinno się rozpatrywać oddzielnie. Przyjmuje się jednak, że rdzeniem kuchni polskiej są potrawy wspólne większości narodów wschodnich i zachodnich Słowian oraz potrawy wywodzące swój rodowód z kuchni litewskiej, niemieckiej, ukraińskiej i tatarsko-tureckiej.

Stoły królewskie są najlepszym przykładem na to, jak rozległe były wpływy kulinarne innych narodów. Władysław Jagiełło był amatorem potraw litewskich i obfitych dań staropolskich. Oboje z żoną uwielbiali jednak flaczki oraz specjalność kuchni polskiej – zrazy. Stół królewski obfitował w wina, zapewne węgierskie, importowane z ojczyzny królowej.

W okresie Renesansu najbardziej zaznaczył się w polskiej kuchni wpływ Bony Sforzy, która sprowadziła do naszego kraju tzw. włoszczyznę.

Z kolei u schyłku polskiej państwowości łączono francuskie wpływy i polskie tradycje kulinarne. Potrawy uznane za tradycyjnie polskie pochodzą z około XIX wieku. Warto zauważyć, że są one naznaczone silnym wpływem naszych sąsiadów. Babka wielkanocna to potrawa pierwotnie litewsko-białoruska, podobnie jak barszcz czerwony charakterystyczny dla kuchni ukraińskiej, czy bigos zaadaptowany został z kuchni litewskiej. Żurek, kasza gryczana ze skwarkami, czy kapusta kiszona występują u wszystkich wschodnich i zachodnich Słowian. Nasze osławione pierogi to potrawa znana także na Ukrainie, Białorusi i innych krajach. Gołąbki zaś podawane są w Niemczech i na Ukrainie.

Ze względu na bogactwo mięsa, ryb, a także owoców i warzyw, kuchnia polska może konkurować z innymi kuchniami europejskimi.

(wg Internetu)

ĆWICZENIE 31

Ustal, co jest prawdą, a co – nie.

WZÓR: *A. W kuchni polskiej nie ma dań, zaczerpniętych z kuchni innych narodów. – To nieprawda / To nie tak, ponieważ trudno jest znaleźć polskie narodowe, oryginalne potrawy, nieposiadające odpowiedników w innych krajach.*

B. W bogactwie kulinarnym Polaków są odzwierciedlone relacje na przestrzeni historii. Tak, to prawda / Dokładnie, to wynik przemian, które miały miejsce na ziemiach polskich w historii.

1. Duży wpływ na kuchnię polską mieli Amerykanie, Duńczycy, Szwedzi i Norwegowie.
2. W Średniowieczu wpływ na polskie potrawy miały stany społeczne.
3. Rdzeniem kuchni polskiej są potrawy pochodzące tylko z terenów polskich.
4. Potrawy wywodzące swój rodowód z kuchni litewskiej, niemieckiej, ukraińskiej i tatarsko-tureckiej są częścią kulinarniej tradycji Polaków.
5. Wpływy kulinarne innych narodów najlepiej można zauważyć na przykładzie kuchni chłopskiej.
6. Polskie tradycje kulinarne też kształtowały się pod wpływem kuchni francuskiej.
7. Polacy w swojej kuchni nie mają pierogów.
8. Kuchnia polska obfituje w mięsa i ryby, owoce i warzywa.

ĆWICZENIE 32

Podaj nazwy narodowości sąsiednich państw. Utwórz Mianownik liczby pojedynczej rodzaju męskiego i żeńskiego, a także Mianownik liczby mnogiej w formie męskoosobowej i niemęskoosobowej.

ĆWICZENIE 33

Wypisz z tekstu ćw. 30 nazwy tradycyjnych polskich potraw.

ĆWICZENIE 34

Przyjrzyj się mapie. Pokaż państwa sąsiadujące z Polską. Które z nich są zamieszkałe przez Słowian? Jakie jeszcze narody słowiańskie znasz? Porozmawiaj na ten temat z koleżankami i kolegami z klasy.

ĆWICZENIE 35

Zapoznaj się z treścią ciekawostki. Porozmawiajcie w grupie, czy w kuchni ukraińskiej istnieje takie danie. Czym się różni zupa owocowa od zupy jarzynowej? Czy smakowałaby Ci zupa owocowa?

• CIEKAWOSTKA •

W kuchni polskiej podaje się **zupę owocową** bazującą na owocach i jagodach. Często jest zagęszczana śmietaną bądź mlekiem z mąką. Do przygotowania takiej zupy użyć można owoców świeżych, mrożonych, suszonych. W miesiącach wiosennych i letnich zupę tę podaje się na zimno. Dodatkami do zupy mogą być: grzanki z bułki, makaron, kruche drobne ciasteczka

  ĆWICZENIE 36

Znajdź w tekście ćw. 30 nazwy okresów historycznych. Za pomocą Internetu ustal czas ich trwania. Porozmawiaj w grupie, czym się charakteryzowały.

  ĆWICZENIE 37

Za pomocą Internetu ustal czas panowania króla Władysława Jagiełły. Dowiedz się imię jego żony. Przekaż wiedzę grupie.

  ĆWICZENIE 38

Znajdź w Internecie informację na temat kuchni ukraińskiej. Jakie dania są charakterystyczne dla kuchni ukraińskiej, a jakie – dla polskiej. Czy możesz wskazać potrawy jednakowe?

W RESTAURACJI

Rodzina Darka przyjmuje gości z Ukrainy. Do Krakowa przyjechała zaprzyjaźniona rodzina ze Stryja. Państwo Kowalsey – tata Darka pan Jerzy, mama pani Irena z synem zaprosili państwa Kozaków – panią Walentynę, pana Igora z synami Tarasem i Olkiem na obiad do restauracji.

* * *

Kelner: Dzień dobry! Czy mają państwo rezerwację?

Pan Jerzy: Dzień dobry. Nie, niestety, nie mamy, ale chcemy zjeść obiad z gośćmi z Ukrainy. Czy są wolne stoliki?

Kelner: Tak, są. Zapraszam. Przed chwilą jeden większy stół się zwolnił.

* * *

Kelner: Proszę, tutaj jest karta dań. Na początek czego się Państwo napiją?

Pan Jerzy: Pani Walentyno, może kawa?

Pani Walentyna: Tak, z przyjemnością, tylko z mlekiem.

Pani Irena: Dla mnie też poproszę białą kawę.

Darek: A ja chętnie się napiję soku jabłkowego.

Taras i Olek: My też, bo to z polskich jabłek.

Pan Jerzy: A nam z panem Igorem smakuje czarna herbata.

Kelner: Dobrze. Dziękuję.

* * *

Kelner: Bardzo proszę, dla pań kawa z mlekiem, dla panów czarna herbata z cytryną, a dla młodzieży pyszny sok jabłkowy. Czego sobie Państwo życzą do jedzenia?

Pani Irena: Co mógłby Pan nam polecić?

Kelner: Polecam Państwu naszą specjalność: sznycel po cygańsku z pieczonymi ziemniakami.

Pan Jerzy: Ciekawa nazwa, zachęcająca... Wezmę to.

Pan Igor: Ja też dołączę.

Kelner: Dobrze. A Panie czego sobie życzą?

Pani Irena: Pani Walentyno, może zamówimy sobie pyszną rybkę z grilla i warzywami grillowanymi?

Pani Walentyna: Z chęcią. Dawno nie próbowałam dobrej ryby.

Pan Jerzy: A chłopaki na co mają ochotę?

Darek: Może najpierw goście.

Taras: Chciałbym kotlet jagnięcy z frytkami i sałatką.

Olek: Ja mam smak na kurczaka z frytkami.

Darek: A ja zjem tradycyjną polską kaczkę z jabłkami.

Kelner: Ok, dziękuję bardzo. Na pierwsze danie polecam pyszny żurek staropolski z kielbasą białą i jajkiem.

Pani Irena: Czy macie jakiś rosół?

Kelner: Tak, oczywiście polecam rosół drobiowy z makaronem domowej roboty.

Pani Irena: Ja mam ochotę na lekką zupkę jarzynową.

Pani Walentyna: Ja też.

Pan Jerzy: Otóż wypada, żeby mężczyźni zamówili żurek.

* * *

Kelner: Czy smakowało Państwu?

Pan Jerzy: Tak, było pyszne. Moglibyśmy prosić o rachunek?

Olek: A kaczka – to niebo w gębie!

Pani Walentyna: Wspaniała zupka!

Pan Igor: Natomiast ja się delektowałem sznycel po cygańsku.

Kelner: Tak, oczywiście. Chcieliby Państwo zapłacić razem czy osobno? Karta czy gotówka?

Pan Jerzy: Razem, proszę. Gotówka.

Kelner: To będzie razem 158 złotych i 45 groszy.

Pan Jerzy: Proszę.

Kelner: Bardzo dziękuję. Już wydaję resztę. Zapraszamy serdecznie do nas znowu. Do widzenia!

Goście: Do widzenia!

ĆWICZENIE 1**Odpowiedz na pytania:**

1. Kogo goszczą rodzice Darka?
2. Czy pan Jerzy zawczasu zrobił rezerwację w restauracji?
3. Jak się nazywa to, z czego wybieramy dania i napoje w restauracji?
4. Czego sobie do picia życzyły panie Walentyna i Irena?
5. Co zamówili panowie Igor i Jerzy?
6. Na co mieli ochotę chłopaki do picia?
7. Czy wszyscy zamówili jednakowe drugie danie?
8. Kto zamówił żurek staropolski i czy on smakował?
9. Czy goście restauracji zostali zadowoleni z obiadu?
10. Jaki był sposób płatności? Jakie sposoby znasz?

ĆWICZENIE 2

Wyjaśnij koleżankom i kolegom z klasy, co znaczą poniższe wyrażenia i w jakich okolicznościach można ich użyć?

Wspaniałe danie; niebo w gębie; delektować się; zajadać się; pycha; pyszny biad.

ĆWICZENIE 3

Zapoznaj się z kartą dań restauracji polskiej. Wybierz w grupie kelnera i gości. Odegrajcie scenkę w restauracji.

ZUPY

Doskonałe flaczki firmowe z warzywami i nutą majeranku.

Barszcz z uszkami.

Węgierski gulasz wołowy z warzywami i papryką.

Czysta polewka czosnkowa z szynką, serem i grzankami.

Tradycyjny rosół wołowo-drobiowy z makaronem.

Staropolski żurek na białej kiełbasie z pieczarkami i jajkiem.

Barszcz z mięsnym krokietem.

Zupa pomidorowa domowa – pyszna jak u mamy.

TRADYCYJNA KUCHNIA POLSKA

Pieczeń wieprzowa z kluskami śląskimi i sałatką z czerwonej kapusty.

Pocziwy kotlet schabowy z ziemniakami i zasmażoną kapustą.

Schabowy lub drobiowy szwajcar podany z ziemniakami oraz zestawem surówek.

Schab „po beskidzku” zapiekany z pieczarkami i serem podany z ziemniakami i bukietem surówek.

Śląska rolada z kluskami i modrą kapustą z boczkiem.

SMAKI POLSKIE

Pierogi z mięsem okraszone złotymi skwarkami.

Placki ziemniaczane z sosem pieczarkowym.

Pierogi ruskie z rumianą cebulką.

Placki ziemniaczane z pikantnym gulaszem wołowym.

Pierogi z kapustą i grzybami.

Placki ziemniaczane „po wiedeńsku” z grillowanym filetem z kurczaka i sosem grzybowym.

Talerz pierogów w trzech smakach.

Placki ziemniaczane z sosem szpinakowym i serem pleśniowym.

Placki ziemniaczane.

ĆWICZENIE 4

Czy w podanym w ćw. 3 menu poznałaś / poznałeś dania zbliżone do kuchni ukraińskiej? Porozmawiaj z koleżankami i kolegami z klasy.

ĆWICZENIE 5

Ułóż swoje opowiadanie o daniach, które tradycyjnie są gotowane w twojej rodzinie.

ĆWICZENIE 6

Opowiedz koleżankom i kolegom z klasy, jakie są twoje ulubione dania i dlaczego. Skorzystaj ze słownictwa z ramki.

chętnie, smakować, próbować, pycha, doskonale, dodatek, przystawka, dokładka, surówka, mizeria, barszcz, pierogi, ziemniaki gotowane, frytki, ryż, gotować, kasza

COŚ Z GRAMATYKI

BIERNIK

Odpowiada na pytania:
kogo? co?

Używa się z czasownikami i przyimkami

rodzaj męski

żywotne

-a

*psa, kota, ojca,
człowieka*

nieżywotne

= M.

*stół, ołówek,
dom, samochód*

rodzaj żeński

-ę

*matkę, zupę,
książkę, córkę*

= M.

*noc, radość,
mysz, moc*

rodzaj nijaki

= M.

*dziecko, okno,
imię, cielę,
morze*

WYJĄTKI

-a

*dolara, funta, grzyba,
krakowiaka, mazurka*

W liczbie mnogiej posiada końcówki

rodzaj męski

męskoosobowe

-ów

uczniów,
profesorów

-y

malarzy, lekarzy

-i

gości, nauczycieli

niemęskoosobowe

-y

psy, koty, samochody

-i

ołówki, rysunki, rogi

-e

liście, ognie,
dnie

rodzaj żeński

-y

mamy, kobiety,
żony

-i

książki, córki, rzeki,
kości, brwi, nogi

-e

noce, kolacje,
dłonie, chwile

rodzaj nijaki

-a

centra,
okna,
jajka,
morza,
imiona,
cielętaNajpopularniejsze czasowniki
łącznie się z Biernikiem:

brać/ wziąć, czuć/ poczuć, czytać/ przeczytać, dawać/ dać, dostawać/ dostać, jeść/ zjeść, kochać, kończyć/ skończyć, lubić, mieć, oceniać/ ocenić, oglądać/ oglądnać, opowiadać/ opowiedzieć, pić/ wypić, pisać/ napisać, płacić/ zapłacić, poznać/ poznawać, przyjmować/ przyjąć, robić/ zrobić, rozumieć/ zrozumieć, spotykać/ spotkać, sprzedawać/ sprzedać, widzieć/ zobaczyć, wybierać/ wybrać, załatwiać/ załatwić, zamykać/ zamknąć, znać, znajdować/ znaleźć

Biernik występuje po przyimkach: przez, na, nad, pod, po, w/we, za, o.

Np.: Rozmawiać **przez** telefon. Iść **na** koncert. Jechać **nad** morze.

Upaść **pod** stół. **We** wtorek jest święto. Na lekcji **w** klasie jest cicho.

Za pięć minut wychodzę. Prosić **o** ciszę.

Użycie czasowników z rzeczownikami w Bierniku:

Czasownik + Biernik

Brać zeszyt; kochać koty i psy;
lubić zupę; wybierać jabłka;
oceniać utwory

Czasownik + przyimek + Biernik

Jechać nad jezioro; mówić przez megafon; dziękować za pamięć; spotkać się za 3 minuty; przyjść pod kamienicę

ĆWICZENIE 7

Przepisz, otwierając nawiasy odpowiednimi formami rzeczownika.

Dziadek chwycił (*kapelusz*) i wyszedł z domu.

Musimy coś zjeść, bo kiszki grają (*marsz*).

Zamówiliśmy dla brata (*hot dog*).

Już od dawna szykuje się wyprawa na (*Mars*).

Spróbuj rozłupać (*ten kokos*).

Czy umiecie tańczyć (*kankan*).

W wolne chwile często gramy w (*badminton*).

Zimą łatwo złapać (*jakiś wirus*).

Nowa torba pomieści wszystko, nawet (*laptop*).

Na (*sylwestr*) wyjeżdżamy do Krakowa.

ĆWICZENIE 8

Użyj słowa w nawiasach w formie Biernika.

Prosić (*dyrektor*) o (*podpis*).

Pytać (*student*) o (*egzamin*).

Dbać o (*dziadek*; *dobry wizerunek*).

Troszczyć się o (*bratanek*).

Walczyć o (*majątek*; *swój kraj*).

Głosować na (*kandydat*; *program partii*).

Studenci chodzą na (*uniwersytet*).

Jechać na (*Krym*).

Martwić się o (*kolega*; *dobry wynik*).

Nalegać na (*przyjaciel*; *przepis*).

ĆWICZENIE 9

Ułóż swoje zdania z podanymi w tabeli czasownikami, wybierając rzeczownik z prawej kolumny i stawiając go w Bierniku.

znać

kochać

kupować

jeść

pić

mieć

lubić

czytać

prosić

robić

kogo?
co?

kobieta, kolega,
ojczyzna, brat,
podręcznik, książka,
obiad, śniadanie,
woda, sok, swój
kraj, czas, brat,
zupa, kotlet, taniec,
powieść, list,
notatka, pomoc,
wzór, porządek,
program

ĆWICZENIE 10

Z **przyimkami** *przez, na, nad, pod, po, w/we, za, o* **ułóż swoje zdania według wzoru, wykorzystując czasowniki** – *brać, czuć, czytać, dawać, dostać, jeść, kochać, opowiadać, spotkać, znać.*

WZÓR: Latem jeździmy odpoczywać nad morze.

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Często mylimy formy **Biernika** i **Dopełniacza** w rodzaju męskim bowiem odpowiadają na pytania: **B. kogo? co? D. kogo? czego?** Pamiętaj, że formy **Biernika** używamy, gdy traktujemy obiekt całościowo. Natomiast użycie **Dopełniacza** znamionuje częściowość. Np.: **B. kupić ser, dostarczyć węgiel** – chodzi tu o cały ser, wszystkie węgiel; **D. kupić sera, pożyczyć pieniędzy** – nabyć określoną ilość/trochę sera, pożyczyć jakąś część gotówki z puli.

ĆWICZENIE 11

Dokończ zdania według wzoru, używając wyrazów umieszczonych w nawiasach.

WZÓR: Proszę o kawałek... (*pieczony kurczak*). Proszę o kawałek pieczonego kurczaka.

1. Mam ochotę na szklankę (*sok pomarańczowy*).
2. Daj mi dwie (*łyżeczka cukru*).
3. Poproszę o (*szklanka wody*).
4. Proszę o (*puszka Pepsi*).
5. Zjadłabym (*lody orzechowe*).
6. Może chcesz trochę (*dżem wiśniowy*)?
7. Poproszę o (*zestaw surówek*).
8. Może wypijesz (*filiżanka kawy*) ze śmietanką?
9. Czy ma pani (*gorzka czekolada*)?
10. Chcę kupić ćwierć kilo (*jeżyna*).

ĆWICZENIE 12

Wysłuchaj tekstu.

Cudze chwalicie, Swego nie znacie, Sami nie wiecie, Co posiadacie – słynne słowa Stanisława Jachowicza, choć nie odnoszą się wprost do jedzenia, warto przypomnieć w kontekście żywności.

Kulinarne motywy w literaturze polskiej i światowej przewijają się od dawien dawna. Sam Adam Mickiewicz, poeta i wieszcz narodowy, nie

szczędził opisów potraw oraz tradycji z nimi związanych: *Po chłodniku szły raki, karczeta, szparagi, W towarzystwie kielichów węgryzna, mala-gi. Jedzą, piją, a milczą* – napisał w „Panu Tadeuszu”.

Henryk Sienkiewicz, polski nowelista i noblista w „Ogniem i mieczem” przypominał zaś, że *kiedy w brzuchu pusto, w głowie groch z kapustą*.

Aleksander Fredro powiązał natomiast jedzenie z małżeństwem. Autor „Zemsty” i „Ślubów panińskich” zwykł mawiać, że *Dobra żona tym się chlubi, że gotuje, co mąż lubi* czy też *Gdy żona dobrze gotuje, drogę do serca męża znajduje*.

Porzekadło Francois Rabelai¹, zapisane w powieści „Gargantua i Pantagruel”, *Apetyt przychodzi w miarę jedzenia*, także udowadnia jak uniwersalne znaczenie mają kulinaria.

We Francji usłyszymy, że *chleb szczęścia posmarowany jest masłem z obu stron*. Ukraińcy zaś powiedzą: *Gdzie barszcz, kapusta, tam chata nie pusta*. Natomiast Chińczycy zwracają uwagę, że *Kto ma na języku miód, często ukrywa pod nim piotun*. Anglicy tajemnicę dobrego zdrowia upatrują w jabłkach, o czym świadczy powiedzenie: *jabłko dziennie pozwala „trzymać lekarza z dala”*.

Bogactwem Polski są nie tylko wysokiej jakości produkty, ale także przysłowia i powiedzenia. Niektóre z nich są wręcz przekazywane z pokolenia na pokolenie. *Rośniesz jak na drożdżach czy rozebrałeś się do rosółu!* – usłyszał chyba każdy z nas. Wolelibyśmy jednak częściej dowiadywać się, że *coś poszło jak po maśle* lub też, że *problem okazał się być bułką z masłem*.

Czym byłby język polski bez powiedzonek o jedzeniu? *Im dalej w las, tym więcej...* przykładów. *Bez pracy nie ma kołaczy* – mówiły nasze babcie. Temu motywującemu powiedzeniu wtóruje inne, tj. *Chleb pracą nabyty, bywa smaczny i syty*. „Kulinarne” rady naszych przodków nie ograniczają się tylko do pracy. *Z solą i żartami nie przesadzaj* – przestrzegają, a kiedy ta trudna sztuka nam się nie uda, z pomocą przychodzą słowa – *świeża woda zdrowia doda*.

Zdażyliśmy już udowodnić, że przysłowia związane z jedzeniem rzadko bezpośrednio się do niego odnoszą. *Dwa grzyby w barszcz* lub *gdzie kucharek sześć tam nie ma co jeść* to kolejne dowody na poparcie tej tezy.

I w kuchni, i w życiu trzeba postępować rozważnie, żeby nie *wpaść jak śliwka w kompot*.

(wg Internetu)

ZAPAMIĘTAJ!

z pokolenia **na** pokolenie

z ojca **na** syna

з покоління **в** покоління

від батька **до** сина

¹ Francois Rabelai [Франсуа Рабле].

ĆWICZENIE 13**Odpowiedz na pytania.**

1. Czy bogactwem Polski są tylko produkty wysokiej jakości?
2. Autorem jakich dramatów jest Aleksander Fredro?
3. W języku polskim są przysłowia, które motywują do pracy. Czy język ukraiński też ma podobne porzekadła?
4. W jakim utworze A. Mickiewicza dużo się mówi o jedzeniu?
5. Czy w utworach poetów ukraińskich są motywy kuchni narodowej?
6. Czy sentencję *Apetyt przychodzi w miarę jedzenia* należy stosować wyłącznie do rozmów o jedzeniu?
7. Jakie produkty, według Ukraińców, stanowią podstawy kuchni?
8. Jak uważasz, czemu *z solą i żartami nie można przesadzać*?
9. Jak trzeba postępować, żeby nie trafić na nieprzyjemną sytuację?
10. Jak rozumiesz przysłowie: *rośniesz jak na drożdżach*? Czy w języku ukraińskim spotkamy podobne?

ĆWICZENIE 14

Wypisz z tekstu przysłowia i powiedzonka autorskie. Za pomocą słownika przetłumacz. Jak je rozumiesz? Zastanów się, czy w języku ukraińskim są podobne? Porozmawiaj o tym w grupie.

ĆWICZENIE 15

Znajdź w Internecie wiadomości o polskich pisarzach, imiona których są wspomniane w ćw. 12. Podziel się informacjami w grupie.

ĆWICZENIE 16

Wypisz z tekstu nazwy potraw i produktów. Ułóż z nimi własne zdania.

ĆWICZENIE 17

Jak uważasz, czemu przysłowia związane z jedzeniem rzadko bezpośrednio się do niego odnoszą? Uzasadnij swoje stanowisko. Czy taki wniosek można wysnuć z treści podanych porzekadeł?

ĆWICZENIE 18

Jak rozumiesz treść poniższych przysłów? Czy w języku ukraińskim są podobne?

1. Apetyt rośnie w miarę jedzenia.
2. Bez mąki chleba nie upieczesz.

3. Bez pracy nie ma kołaczy.
4. Być jak pączek w maśle.
5. Chcąc człowieka dobrze poznać, trzeba z nim beczkę soli zjeść.
6. Czym chata bogata, tym i rada.
7. Czym się nie najesz, tym się nie nalizesz.
8. Dziesiąta woda po kisielu.
9. Ani warzony, ani pieczony.
10. Lepszy rydz, jak nic.
11. Święty Jan jagód dzban.
12. Tanie mięso psy jadają.

ĆWICZENIE 19

Jak rozumiesz treść podanych poniżej zdań? Porozmawiajcie o tym z koleżankami i kolegami w klasie.

1. W polskiej rodzinie pewne tradycje i zwyczaje świąteczne przekazywane są z pokolenia na pokolenie.
2. W moim domu z dziada pradziada pierwszego listopada chodzimy całą rodziną na cmentarz.
3. W naszej rodzinie pasja gry w piłkę nożną przechodzi z ojca na syna – z pokolenia na pokolenie.
4. W mojej rodzinie przepis na ten placek jest przekazywany z pokolenia na pokolenie.
5. Męskość i odwaga przechodzi z ojca na syna, z dziada pradziada przekazujemy dzieciom wiarę, dobre cechy.

ĆWICZENIE 20

W grupie wybierzcie reżysera i aktorów. Zagrajcie poniższe żartobliwe scenki *W restauracji*. Co jeszcze można polecić klientowi, jak uważasz?

* * *

– Kelner, proszę wezwać kierownika. Ja wcale nie mogę ugryźć tego befsztyka.

– Kierownik nic Panu nie pomoże, bo właśnie przed godziną odesłał swoje sztuczne zęby do naprawy.

* * *

– Kelner, co macie do jedzenia?

– Polecam pieczeń huzarską!

– Nie jestem żaden huzar, żebym jadł pieczeń huzarską!

– Co jest jeszcze?

– Pieczeń barania!

– Świetnie, poproszę!

ĆWICZENIE 21

Porozmawiajcie w grupie o tym, co widzicie na stole. Skorzystajcie ze słownika.

ĆWICZENIE 22

Przeczytaj wiersz. Jakie nowe słowa tutaj znalazłaś/znalazłeś? Czy podzielasz opinię autora wiersza o jedzeniu. Uzasadnij swoje zdanie.

Oda do jedzenia

Skrzydółko z kurczaka,
ile w tobie radości,
ten nigdy się nie dowie,
co teraz pości.

Rybko, soczysta
na świątecznym stole,
ja ciebie ponad skarby
całego świata wolę.

Szynko, wędlinko
i inne frykasy,
jem was do syta,
bo dobre są czasy.

Nie mogę powiedzieć,
że odmawiam sobie,
rolado z kluskami,
zakochałem się w tobie.

(wg Internetu)

COŚ Z GRAMATYKI

ROZMOWY O ZDANIU

(kontynuacja)

DRUGORZĘDNE CZĘŚCI ZDANIA
(ciąg dalszy)

Dopełnienie – uzupełnia treść czasownika, oznacza przedmiot, którego dotyczy czynność określona czasownikiem. Odpowiada na pytania przypadków zależnych poza Mianownikiem i Wołaczem. Np.: *Chłop rąbie drzewo siekierą.*

Używa się z czasownikami i przyimkami

rzeczownik,
np. *Lubię książki.*

zaimek osobowy,
np. *Lubię je.*

bezokolicznik,
np. *Lubię czytać.*

Rodzaje dopełnień:

bliższe

Występuje na ogół
w Bierniku.

Łączy się z
czasownikami przechodnimi,
czyli tymi, które mają zarówno
stronę czynną jak i bierną.

dalsze

Może być wyrażone
także bezokolicznikiem.

Może wystąpić
we wszystkich przypadkach od
Dopełniacza do Miejscownika.

ZAPAMIĘTAJ!

Rzeczowniki, zaimki osobowe, liczebniki główne i zbiorowe w formie **Biernika**, zazwyczaj funkcjonują w zdaniu jako **dopełnienie bliższe**.

Natomiast przymiotniki, pozostałe zaimki i imiesłowy przymiotnikowe w Bierniku pełnią funkcję **przydawki**.

ĆWICZENIE 23

Podkreśl w zdaniu dopełnienie i zapisz do niego pytanie według wzoru.

WZÓR: Janek czyta książkę. Janek czyta książkę (czyta – co? – książkę).

Nauczyciel zapisuje zdania na tablicy.

Wybrani uczniowie wskazują nowe słowa.

Dzieci zapisują pytania.

Pułkownik dowodzi dużym oddziałem.

Piotr jest podobny do ojca.

Żołnierz jest wierny swojej obietnicy.

Postąpiliśmy zgodnie z przekonaniem.

Maciek jest zawsze pierwszy do zabawy.

Lekarz odesłał chorego do szpitala.

Nauczyciel odczytał oceny.

ĆWICZENIE 24

W podanych zdaniach wskaż dopełnienie, określ jego rodzaj oraz część mowy, którą zostało wyrażone.

Uczeń nie wykonał zadania.

Dyrektor rządzi fabryką.

Ojciec kieruje samochodem.

Cała klasa myśli o zbliżającej się wycieczce.

Żołnierze są wierni ojczyźnie.

Koleżanki i koledzy są zachwyceni nowym filmem.

Gra w piłkę podoba się dziewczynom i chłopcom.

Pracownik jest w biurze.

Jutro udaję się do Warszawy.

Ta droga prowadzi do lasu.

ĆWICZENIE 25

Uzupełnij zdania dopełnieniem, odpowiednio do pytań.

Starsza pani opowiada o czym?

Dyrektor szkoły wita kogo?

Siostra czyta co?

Koleżanki rozmawiają o czym?

Prosimy o co?

Na imieniny czekamy na co?

Słowianie na Boże Narodzenie śpiewają co?

Do ciasta dodajemy co?

Na śniadanie pijemy co?

Zasze witamy kogo?

ĆWICZENIE 26

Z podanych zdań wypisz dopełnienia.

- Marynarze szybko zwijali masztowe żagle.
 Posejdon groźnym spojrzeniem uciszał rozszalałą burzę.
 Słynny reżyser filmowy nakręcił film dla dzieci.
 Dyrektor teatru zwołał dzisiaj zebranie zarządu.
 Piękna Afrodyta wygrała konkurs piękności.
 Na drugie danie podano drób z jarzynami.
 Na dachu zobaczyliśmy srokę, kawkę i cztery wrony.
 Stary zamek doczekał się remontu.
 Piosenkarz otrzymał nagrodę na festiwalu.
 Liście dębu mają charakterystyczny kształt.

ĆWICZENIE 27

W których zdaniach jest dopełnienie bliższe, a w jakich dalsze?

1. Turyści zachwycają się górkim krajobrazem.
2. Policjant kieruje ruchem.
3. Przyglądamy się przechodniom.
4. Dziewczynka głaszcze kotka.
5. Porozmawiajmy o przyszłym zawodzie.
6. Siostra myje swego brata.
7. Kelner przyniósł zamówione dania.
8. Pilna uczennica rozwiązała test.
9. Dyrektor wręczył dyplom zwycięzcy.
10. Mogę opowiedzieć ci o moim życiu.

ĆWICZENIE 28

Uzupełnij zdania dopełnieniem – bliższym lub dalszym.

- Kochamy [] .
 Lubię [] .
 Trener wybrał [] .
 Zegar na wieży wybił [] .
 Wiersz poety mówi o [] .
 Chętnie zwieramy się [] .
 Moja sąsiadka kupiła [] .
 Sportowiec otarł się [] .
 Nauczycielka czyta [] .
 Uczniowie odrabiają [] .

COŚ Z GRAMATYKI

SŁOWOTWÓRSTWO

Słowotwórstwo jest nauką zajmującą się budową wyrazów, jak i możliwościami tworzenia nowych. Ona też ustala, w jaki sposób dany wyraz został utworzony, od czego powstał i jak można go podzielić.

Są wyrazy proste i złożone

Wyrazy proste mają tylko jedną podstawę słowotwórczą. Np.: *dom, mysz, chleb, brat, woda, sól, niebo, okno, oko, sok, kawa*.

Wyrazy złożone mają więcej niż jedną podstawę słowotwórczą. Są to zestawienia, zrosty i złożenia. Np.: *czarna jagoda, łamigłówka, Morze Czarne, staropolski*.

Wyraz rdzenny czyli niepodzielny słowotwórczo jest to wyraz, od którego możemy tworzyć inne wyrazy. Np.: *chleb, niebo, ryba*.

Wyraz podzielny słowotwórczo składa się z **podstawy słowotwórczej i formantu**. Np.: *powiedzono, zachęcanie, przychodzić, przysłówie, kucharka*.

Wyraz rdzenny dzieli się na **temat (rdzeń) i końcówkę**. Np.: *chleb – Ø, ryb – a, pis – ać*.

Formanty to:
 1) przedrostki (prefiksy);
 2) przyrostki (sufiksy);
 3) wrostki (interfiksy) i in.

Wyraz podstawowy to wyraz, od którego tworzy się inny wyraz (pochodny). Np.: *sok-soczek, noc – nocka, pisać – napisać*.

Wyraz pochodny to wyraz utworzony od **wyrazu podstawowego** za pomocą **formantu**.

ZAPAMIĘTAJ!

- 1) Jeżeli **rzeczownik** kończy się **spółgłoską**, to **cały wyraz** jest tematem. Np.: *barszcz, noc, grzyb*.
- 2) Jeżeli **rzeczownik** kończy się **samogłoską**, to część wyrazu przed samogłoską **będzie tematem**. Np.: *wod-a, zap-a, kasz-a, nieb-o, tat-a, mam-a*.
- 3) Dla ustalenia tematu **czasownika** odrzucamy końcówkę bezokolicznika **-ć, -c** z poprzednią samogłoską. Np.: *pis-ać, płac-ić, żyć-yć*.

ĆWICZENIE 29

Z tekstu ćw. 12 w dwie kolumny wypisz wyrazy niepodzielne słowotwórczo i podzielne słowotwórczo.

ĆWICZENIE 30

Do podanych wyrazów pochodnych dopisz wyrazy podstawowe.

chłódnik –

posmarowany –

bogactwo –

przysłowie –

żurek –

stolik –

rybka –

ĆWICZENIE 31

Do podanych wyrazów podstawowych dopisz wyrazy pochodne.

kawa –

ziemniak –

ryba –

płacić –

zupa –

mówić –

ĆWICZENIE 32

Do pojęcia w lewej kolumnie dopasuj definicję z prawej kolumny.

formant	wyraz, który ma znaczenie słowotwórcze i który możemy odnieść do innych wyrazów
podstawa słowotwórcza	niepodzielna słowotwórczo, wspólna część wszystkich wyrazów wchodzących w skład rodziny słowotwórczej
rdzeń	element, za pomocą którego został utworzony wyraz pochodny i którym różni się on od wyrazu podstawowego
wyraz podzielny słowotwórczo	część wyrazu pochodnego, która jest wspólna dla wyrazu podstawowego i pochodnego

Homonimy to wyrazy tak samo brzmiące lub tak samo zapisywane, ale mające różne znaczenie. Np.: dostać = otrzymać (co? nagane, prezent); dostać = nabawić się (czego? anginy, grypy).

Istnieją **homonimy międzyjęzykowe**, np.: drużyna = команда; дружина = żona; człowiek = людина; чоловік = mężczyzna, mąż.

ĆWICZENIE 33

Znajdź w podanych zdaniach homonimy i wpisz je w odpowiedniej formie do zdań wyjaśniających ich znaczenie.

Mysz schowała się do swojej norki.

Na drugie danie podano drób z jarzynami.

Zdobyć złotego medalu to był nie lada wyczyn naszych sportowców.

Dzieci ucieszyły się najbardziej z konia na biegunach i z gry strategicznej.

Zaraz po wejściu do sklepu rzucała się w oczy lada, na której stały różnorodne przedmioty.

Jedną kawkę poproszę i cztery ciasteczka – powiedział pan Kowalski, kiedy podszedł do niego kelner.

Nasz znajomy hoduje norki.

Znany podróżnik twierdził, że nie był jeszcze tylko na biegunach – północnym i południowym.

Na dachu zobaczyliśmy srokę, kawkę i cztery wrony.

Nie drób chleba, możesz przecież zjeść go w całości.

ĆWICZENIE 34

Za pomocą słownika przetłumacz podane wyrazy. Szczególną uwagę zwróć na znaczenie w języku ukraińskim. Czy te wyrazy tworzą grupę międzyjęzykowych homonimów? Porozmawiajcie o tym w grupie.

Magazyn		Groza	
Piłka		Papka	
Dywan		Na pewno	
Waza		Dynia	
Wazon		Babka	
Mecz		Pieczywo	
Portfel		Biegun	
Drużyna		Bania	

ĆWICZENIE 35

Z wyrazami z ćw. 34 ułóż zdania.

ĆWICZENIE 36

Rozwiąż test i uzasadnij swoje odpowiedzi.

1. W poniższym zdaniu dopełnieniem jest:

Jutro Adam będzie kupował mamie prezent urodzinowy.

- będzie kupował, jutro;
- Adam, mamie;
- mamie, prezent;
- prezent, urodzinowy.

2. W poniższym zdaniu dopełnieniem jest:

W ubiegłym tygodniu rodzice kupili mi nowy rower wyścigowy.

- a) w ubiegłym, tygodniu;
- b) rodzice, kupili;
- c) mi, rower;
- d) rower, wyścigowy.

3. W podanych zdaniach podkreśl dopełnienia, zadaj pytania, podaj przypadek, w którym zostały wyrażone.

- a) Po powrocie ze szkoły Ewa powiedziała mamie o dobrych stopniach.
- b) Moja siostra zobaczyła rodziców.
- c) Uczniowie nie słyszeli dzwonka.
- d) Siostra przekonała mamę o swojej racji.
- e) Wszyscy wspominaliśmy wakacyjne dni. Woźnica nie popędział zmęczonych koni.

4. W podanych zdaniach podkreśl i nazwij znane ci części zdania.

- a) Wieczorem chętnie czytam w swoim pokoju.
- b) Brat mówił cały czas szeptem.
- c) Uczniowie powinni prowadzić staranie zeszyty.
- d) Z powodu choroby kolegi nie było w szkole.
- e) Sąsiadka poszła po mleko do sklepu.
- f) Nie przyjdę do ciebie bez zgody rodziców.
- g) Poszedł na spacer pomimo deszczu.
- h) Jeśli będzie zimno, załóż płaszcz.
- i) Latem opalam się i gram w piłkę siatkową.
- j) Mimo złego samopoczucia pomagałam mamie w zajęciach domowych.

5. Wyrazem podstawowym dla wyrazu *nauczyciel* jest:

- a) uczeń;
- b) uczyć;
- c) nauczać;
- d) nauczanie.

6. Wyrazem pochodnym jest:

- a) dolny;
- b) dołek;
- c) dolina;
- d) dół.

7. Zapisz homonimy parami:

Bóg, hart, warzyć, hełm, Bug, jeź, karzę, lód, marzę, morze, chart, stóg, każę, stuk, ważyć, lud, mażę, buk, Chełm, może, Jerzy.

WYPRAWA W GÓRY

Podczas przerwy między lekcjami koledzy z klasy Darka – Kuba, Agatka, Tomek i Małgosia – rozmawiają o przyszłych feriach i dzielą się wspomnieniami z minionych wakacji.

<https://www.kalbi.pl>

* * *

Darek: Słuchajcie, zbliżają się święta, a tam już i ferie.

Tomek: Bez przesady, do ferii jeszcze dość daleko. Musimy też dużo się uczyć, żeby wypoczynek był udany.

Agatka: A co, taki zmęczony jesteś, Darku, że tak marzysz o wypoczynku?

Darek: Wręcz odwrotnie. Lubię się uczyć, odkrywać nowe, dotąd nieznanne rzeczy i poszerzać swoją wiedzę.

Małgosia: Przecież Darek słynie ze swoich marzeń. Dareczku! Nie podróżuj palczyskiem po mapie!

Darek: Czemu tak sądzicie? Przecież lubię marzyć, ale też lubię podróżować!

Tomek: Naprawdę, Darek ma rację. Może zastanówmy się, jak spędzimy przyszłe wakacje.

Agatka: Wysłałam esemesa do koleżanki, żeby ona też dołączyła do tej rozmowy. Ona zawsze ma ciekawe pomysły.

Kuba: Może jeszcze się pojawi.

Darek: Wiecie, ja tak bardzo lubię góry! Byłem z rodzicami w Tatrach, w Zakopanem.

Małgosia: Kiedy byliście w górach?

Darek: No, oczywiście, że w zimie. Nauczyłem się zjeżdżać na nartach, szusować na snowboardzie.

Agatka: Ja to tam nie za bardzo lubię zjeżdżać na nartach, ponieważ ubiegłego roku doznałam kontuzji nogi. Od tej pory boję się stawać na narty.

Tomek: Ja raczej wolę wodę: jezioro, rzekę, morze. Ale góry – to coś wyjątkowego! Jak będzie okazja, to też może udamy się z rodzicami do Zakopanego.

Kasia: Cześć przyjaciele! Co słyszać?

Agatka: Czekamy na ciebie. Powiedziałam kolegom, że zawsze masz dobre pomysły na zagospodarowanie czasu wolnego.

Kasia: A o co chodzi?

Darek: Rozmawiamy o przyszłych feriach. Lubisz szusować w górach czy może bardziej ci pasują lód i łyżwy?

Kasia: Uwielbiam sporty zimowe. Nauczyłam się jeździć na łyżwach na lodowisku na mieście. Natomiast w górach uwielbiam zjeżdżać na sankach. Tych pięknych, góralskich.

Małgosia: To może wspólnie wyjedziemy w góry na ferie? Ale najpierw porozmawiajmy z rodzicami i opiekunami.

Kuba: Ja bym sugerował zaprosić naszą koleżankę Olę.

Agatka: Ciekawa jestem, jak nasi rówieśnicy spędzają ferie na Ukrainie?

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania:

1. Jak koledzy z klasy Darka spędzają przerwę między lekcjami?
2. Kiedy są ferie, przed czy po świętach?
3. Zdaniem Tomka, co jeszcze należy zrobić, żeby ferie były udane?
4. Czy Darek lubi poszerzać swoją wiedzę?
5. Dlaczego do grupy powinna dołączyć jeszcze jedna koleżanka z klasy?
6. Czy Darek, Agatka i Małgosia lubią góry?
7. Gdzie Tomek lubi spędzać czas wolny?
8. Czy Kasia lubi uprawiać sporty zimowe?
9. Jaka była sugestia Kuby na ferie?
10. Czy na Ukrainie są ferie i jak są nazywane?

ĆWICZENIE 2

Zapoznaj się z treścią ciekawostki. Porozmawiajcie w grupie, jak się nazywa zimowa przerwa w nauce? Czy są jeszcze jakieś ferie? Jak się nazywa przerwa letnia? Czy w okresie Świąt Wielkanocnych są ferie? Jak określamy przerwę w nauce na Ukrainie? Czy ta przerwa ma stałe terminy dla wszystkich szkół na Ukrainie?

• CIEKAWOSTKA •

Ferie to słowo pochodzące z języka łacińskiego, pierwotnie oznaczające dni odpoczynku poświęcone na obrzędy religijne. Dziś określenie ferii odnosi się głównie do dni wolnych od nauki szkolnej.

Ferie zimowe trwają dwa tygodnie. Teraz w Polsce terminy ferii zimowych są zróżnicowane w poszczególnych województwach podzielonych na cztery grupy. Pierwsza grupa województw zwykle rozpoczyna ferie w drugiej połowie stycznia, a czwarta grupa około połowy lutego. Głównie rodzice z dziećmi wyjeżdżają w góry, ale coraz częściej wypoczynek również jest nad morzem oraz na Mazurach.

Ferie wiosenne to przerwa świąteczna na okres od Wielkiego Czwartku do pierwszego wtorku po Wielkanocy.

Ferie letnie są zwane wakacjami.

ĆWICZENIE 3

Przyjrzyj się mapie Polski. Przeczytaj nazwy polskich gór. Czy polskie góry graniczą z tymi na Ukrainie? Podaj nazwę tych gór.

ĆWICZENIE 4

Czy byłeś / byłaś kiedyś w Karpatach? Gdzie na Ukrainie jeszcze są góry, wzgórza? Podaj ich nazwy. Czy w twojej miejscowości są góry? Porozmawiajcie na te tematy z koleżankami i kolegami z klasy.

ĆWICZENIE 5

Wysłuchaj wiersza.

Przyjrzyj się zdjęciu Morskiego Oka. Czy poeta, twoim zdaniem, oddaje piękno największego tatrzańskiego jeziora? Porozmawiaj o tym w grupie.

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Morskie Oko

Pogodne, ciche jak duch, co tonąc w marzeniu
leci w sfery spokojne, burzliwe ominie;
łśni jezioro zamknięte w granitów kotlinie,
jak błyszczący diament w stalowym pierścieniu.

Słońce nad obłokami po nieba sklepieniu
jak orzeł nad żurawi lotnym stadem płynie;
granity się malują w przejrzystej głębinie,
niby obraz przeszłości odbity w wspomnieniu.

Widziałem to jezioro, gdy po nieba sklepie
wicher gnał czarne chmury, wyjąc w skalnej głuszy
podobny lwu, co ściga bawoły po stepie:
skrami spod kopyt błyski z chmur wylatywały,
grzmot zdał się rykiem. Woda bijąca o skały
była jak duch, co więzy targa, a nie kruszy.

Widok na Morskie Oko

ĆWICZENIE 6

Zapoznaj się z treścią ciekawostki.

• CIEKAWOSTKA •

Morskie Oko – największe jezioro w Tatrach, położone w Dolinie Rybiego Potoku u stóp Mięguszowieckich Szczytów, na wysokości 1395 m n.p.m. Morskie Oko ma powierzchnię 34,93 ha, długość 862 m, szerokość 568 m, a w najgłębszym miejscu osiąga 50,8 m. Nazwa „Morskie Oko” pochodzi z języka niemieckiego. Morskie Oko nazywano także Rybim Jeziorem lub Rybim Stawem. Należy do nielicznych zarybionych w sposób naturalny jezior tatrzańskich. Zasilane jest dwoma stałymi potokami: Czarnostawiańskim Potokiem, spływającym kaskadami Czarnostawiańskiej Siklawy, oraz Mnichowym Potokiem, tworzącym Dwoistą Siklawę. Do jeziora wpada także kilka cieków okresowych. Ze stawu wypływa Rybi Potok.

ĆWICZENIE 7

Odpowiedz na pytania.

1. Jak określa Morskie Oko poeta Kazimierz Przerwa-Tetmajer?
2. U stóp jakich szczytów jest położone największe jezioro Tatr?
3. Podaj liczby charakteryzujące Morskie Oko.
4. Z jakiego języka pochodzi nazwa jeziora?
5. Czy Morskie Oko jest jeziorem pełnym ryb?
6. „Morskie Oko” – to jedyna nazwa zbiornika wodnego? Jeśli znasz, podaj inne nazwy.
7. Podaj nazwy potoków wpadających do jeziora.
8. Czy jakiś potok wypływa z Morskiego Oka.
9. Podaj kilka metafor, dzięki którym poeta przedstawia stan przyrody.
10. W wierszu jest opisany cichy dzień, czy burza nad jeziorem?

ĆWICZENIE 8

Poszukaj w Internecie informacji o górskich jeziorach Ukrainy, przygotuj prezentację o jednym z nich i przedstaw w klasie.

ĆWICZENIE 9

Wysłuchaj tekstu.

Góry

W wakacje wyjechałam z rodzicami, młodszą siostrą i bratem w góry. Nigdy nie byłam w Tatrach. Moje rodzeństwo też. Bardzo cieszyliśmy się, że tam pojedziemy. Przed wyjazdem wraz z mamą dokładnie się spakowałyśmy, chociaż miałam wrażenie, że i tak czegoś zapomniałam.

Gdy wreszcie dojechaliśmy do pensjonatu, w którym mieliśmy nocować, okazało się, że jest to najpiękniejszy pensjonat w tym mieście. Ja z siostrą dostałyśmy wspólny pokój a rodzice z młodszym bratem – oddzielny. Z mojego okna widoczne były piękne góry porośnięte drzewami, krzakami i trawami.

W pierwszym dniu naszej wycieczki postanowiliśmy wybrać się nad Morskie Oko i okoliczne ciekawe miejsca. Zobaczyliśmy wiele wspaniałych zakątków, obok których robiliśmy sobie zdjęcia. Wieczorem zamieściłam je na swoim koncie na Facebook. Moi koledzy z klasy też robią dużo zdjęć i selfie, umieszczając w sieciach społecznościowych.

Następnego dnia z samego rana, około godziny szóstej, wyruszyliśmy na następną wyprawę. Wędrowaliśmy po górach, później zeszliśmy do Zakopanego, by zjeść śniadanie w barze na głównej ulicy miasta, zwanej Krupówkami. Na północy Zakopanego rozciąga się pasmo Gubałówki, a na południu nad miastem góruje Giewont. Nigdy wcześniej nie myślałam, że miasto Zakopane jest aż tak ciekawe i piękne. W południe poszliśmy zobaczyć skocznię narciarską Wielka Krokiew, która jest bardzo sławną skocznią w Polsce.

Na trzeci dzień wspinaliśmy się po górach Tatrach. Muszę przyznać, że było bardzo ciężko wspiąć się nawet na mały wierzchołek gór, niekoniecznie Tatr. Nawet najmniejszy pagórek był dla mnie nie lada wyzwaniem. Po dużym wysiłku postanowiliśmy odpocząć na pięknej polanie. Po kilku minutach wyruszyliśmy dalej, po drodze zwiedziliśmy kilka kościołów. Wieczorem, korzystając z dobrej pogody wjechaliśmy kolejką linową na Kasprowy Wierch. Po tak męczącym dniu trudno było w

Tatrzański Park Narodowy:
miejsce pieszych wędrowek i
pięknych krajobrazów

jakikolwiek sposób odpocząć, jednak na czwarty dzień wycieczki nawet dobrze się czułam. Tylko najmniejszy zaczął marudzić, że jest przemęczony i niewyspany. Następnego dnia wycieczki poświęciliśmy na zwiedzanie kilku zakopiańskich muzeów.

W tym dniu bardzo wiele zobaczyłam i nauczyłam się. Na piąty dzień trzeba było dobrze wypocząć i nabrać energii, gdyż czekała nas droga pod górę Giewont. Było ciężko, ale udało się dojść do celu. W szóstym, ostatnim dniu wycieczki ze smutkiem pożegnaliśmy się z górami, pensjonatem, miasteczkiem i jeziorami. Była to pierwsza moja wycieczka w góry i dlatego wzruszyłam się.

Po powrocie do domu odczuwałam wielką pustkę i tęsknotę za górami. Wiedziałam jednak, że mam dość dużo wspaniałych wspomnień z wakacji, których nigdy nie zapomnę.

(wg Internetu)

ĆWICZENIE 10

Powiedz, co jest prawdą, a co nie. Uzasadnij.

WZÓR: *A. Na wakacjach bohaterka opowiadania odbyła podróż nad morze. Nie, to nieprawda / Nie, to się mija z prawdą, ponieważ po raz pierwszy całą rodziną wyjechali w Tatry.*

B. Rodzina bohaterki jest duża. Tak, to prawda/ Tak jest. Ta rodzina składa się z ojca, matki, brata i dwóch sióstr.

1. Rodzeństwo wcale nie chciało jechać w góry.
2. Rodzina zamieszkała w pensjonacie.
3. Koledzy z klasy nie robią zdjęć, bo nie mają czym.
4. Na drugi dzień długo spali i nic nie zwiedzili.
5. Miasto Zakopane – to ciekawe i urocze miasto.
6. Wspinaczka w Tatry to nie lada wyzwanie!
7. Wieczorem rodzina kontynuowała zwiedzanie okolic.
8. Najmłodszy z rodzeństwa był przeschęśliwy z wyprawy w góry.
9. Rodzina wcale się nie interesowała miejscowymi zabytkami.
10. Bohaterka z lekkim sercem pożegnała się z górami.

ĆWICZENIE 11

W tekście ćw. 9 podano kilka nazw szczytów. Wypisz je. Na mapie ustal ich miejsce. Zdobytą wiedzę podziel się z klasą.

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Kiedy chcemy czemuś zaprzeczyć, stosujemy wyrażenie „**nie lada wyzwanie**”, co wskazuje na fakt, że coś jest nie byle jakie, wyróżniające się. Ze słowem „**lada**”, określającym coś, co ma wydarzyć się w niedalekiej przyszłości, popularny jest zwrot „**lada chwila**”.

ĆWICZENIE 12

Jak rozumiesz treść niżej wymienionych zdań. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika.

Prosta zagadka w życiu często jest nie lada wyzwaniem.

Urządzenie nowego mieszkania jest nie lada wyzwaniem.

Wybór członków ekipy był nie lada wyzwaniem.

Wychowanie młodego pokolenia jest nie lada wyzwaniem.

Uporanie się z zadaniem z informatyki stanowi nie lada wyzwanie.

Egzaminy stanowią nie lada wyzwanie dla uczniów i studentów.

ĆWICZENIE 13

Ułóż opowiadanie o swojej udanej lub wymarzonej wyprawie w góry. Skorzystaj z tekstów podanych w tej lekcji.

ĆWICZENIE 14

Korzystając ze strony internetowej, opowiedz o jeziorach ukraińskich Karpat.

COŚ Z GRAMATYKI

W języku polskim istnieje grupa rzeczowników występujących jedynie w liczbie mnogiej, zwanych **pluralia tantum**, mimo znaczenia liczby pojedynczej. W języku polskim **pluralia tantum** zwykle mają formę niemęskoosobową. Do tej grupy należą:

nazwy uroczystości, obrzędów, okresów itp.

Np.: *andrzejki, chrzciny, ferie, wakacje*

nazwy geograficzne oznaczające większe zwarte obszary. Np.:

Alpy, Helsinki, Mazury, Tatry

rzeczy składające się z kilku (dwóch) części, ustawionych symetrycznie wobec siebie. Np.: *spodnie, nożyce, obcęgi, szczypce, drzwi, wrota, majtki, usta, okulary*

następujące nazwy rzeczy i rzeczownik *ludzie*. Np.: *perfumy, sanie, grabie, widły, skrzypce*

Jest też grupa rzeczowników występujących jedynie w liczbie pojedynczej, czyli **singularia tantum**. Do niej należą:

nazwy przedmiotów niepoli-czalnych, np.:
odzież mosiądz, ryż, powietrze

określenia pojęć abstrak-cyjnych, np.:
miłość, duma, zawiść, uznanie

nazwy geograficzne, np.:
Monako, Kilimandżaro

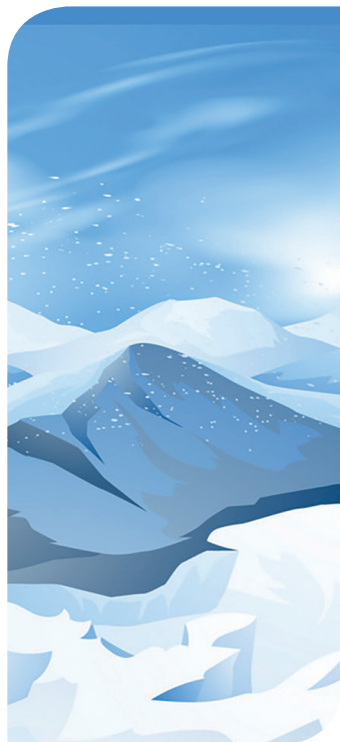
nazwy zbiorowe, np.:
młodzież, szlachta bohema, igliwie, duchowieństwo

ĆWICZENIE 15

Przeczytaj wiersz. Znaczenia wyrazów, które spotykasz po raz pierwszy w wierszu, dowiedz się ze słownika.

Wacław Wolski

Tatry w zimie

Księżycowego światła magnezjowe fale
Zalały srebrne Tatry i regli kurhany...
Śni Giewont lodowaty, gdyby olbrzym szklany,
O światów czarodziejskich zielonym kryształem...

Gdyby welon pajęczy tatrzańskiej Goplany
Skrzących mrozu kryształków stężale opale
przeźrocza mgłą lodową zawisły omdlałe
nad srebrnymi wierchami...

Księżycem zalany,
Świat lodowy lśni, gdyby baśń kuta w kryształach,
Nieprzebrane kopalnie diamentów i ściany
Lśniące srebra szczerego, niełupane wcale
Kilofami dźwięcznymi...

Świat szronem dzierzgany,
Mieniający się tęczowo w marzenia zapale
W lód i kryształ zakrzepły sen srebrnej Marzany...

ĆWICZENIE 16

W ćw. 15 znajdź rzeczowniki, które posiadają tylko liczbę pojedynczą albo mnogą. Określ, do której grupy mogą należeć. Ułóż z nimi zdania. Porozmawiajcie w grupie, czy w języku ukraińskim są podobne rzeczowniki.

ĆWICZENIE 17

Wpisz w miejsce [] właściwe formy rzeczowników i towarzyszących im wyrazów.

WZÓR: Kupiliśmy braciszкови nowe spodnie. – Nigdy nie noszę krótkich spodni.

1. W budynku są rozsuwane drzwi. – Nigdy nie otwieram tych [] [] .
2. Na strychu są moje stare sanki. – Nie pożyczyłem [] [] sąsiadowi.
3. To są dobra naturalne. – Dbamy o [] [] .
4. Najlepsze skrzypce są w rękach mistrza. – Często słucham gry na [] [] .
5. Te szachy są wyjątkowe. – Nikt w klasie nie ma tak [] [] .
6. To są moje okulary. – Nie zabieraj [] [] .
7. To są wygodne tenisówki do biegania. – Brakuje mi [] [] do trenowania.
8. Trzeba otworzyć te ciężkie wrota. – Nie mogę otworzyć [] [] [] .
9. Chciałem pojechać w Alpy. – Nigdy nie byłem w [] .
10. Papież Jan Paweł II urodził się w słynnych Wadowicach. – Jedziemy do [] [] .

ĆWICZENIE 18

Wpisz w miejsce [] właściwe formy rzeczowników według wzoru. Skorzystaj z Praktycznego Polsko-Ukraińskiego Słownika Ortograficznego dla Zaawansowanych.

WZÓR: Mówiliśmy ciągle o Katowicach. – Chcę choć raz pojechać do Katowic.

1. Marzysz o Indiach. – Jedź do [] w tym roku.
2. Włochy to południowy kraj. – Nigdy nie byłem w [] .
3. Łazienki są w Warszawie. – Marzę posłuchać koncertu w warszawskich [] .
4. Niemcy są sąsiednim krajem. Byliśmy w [] zeszłego roku.
5. Hradczany – to dzielnica w Pradze. – Nic jeszcze nie słyszałem o [] .
6. Tychy są blisko Katowic? – Nie. To Katowice są blisko [] .
7. W Tatrach są ścieżki turystyczne. – A więc jedziemy w [] !
8. Puławy – to piękne miasto. W [] jest słynny pałac.
9. Węgry są za górami. – Nie znam [] , ale znam dwóch Węgrów.
10. Suwałki to miasto przy granicy z Litwą. Wybitna polska poetka, nowelistka i tłumaczka Maria Konopnicka urodziła się w [] .

ZAPAMIĘTAJ!

Niemcy – to kraj.

*Jedziemy do Niemiec.
Byliśmy w Niemczech.*

Niemcy – to naród.

Widzę dwóch Niemców.

Węgry – to kraj.

*Jedziemy na Węgry.
Byliśmy na Węgrzech.*

Węgrzy – to naród.

Widzę dwóch Węgrów.

Włochy – to kraj.

*Jedziemy do Włoch.
Byliśmy we Włoszech.*

Włosi – to naród.

Widzę dwóch Włochów.

ĆWICZENIE 19

Wpisz w miejsce **właściwe końcówki rzeczowników.**

WZÓR: *Czy on ma jakiś dorobek? – On nie ma żadnego dorobku.*

1. Czy masz jeszcze kawę? – Mam jeszcze kilogram kaw .
2. Czy oni mają broń? – Oni mają mnóstwo broni .
3. Czy to drzewo ma zimą listowie? – To drzewo nie ma listow zimą.
4. Czy on ma jakąś wiedzę? – Tak, on posiada dużo wiedz .
5. Czy masz biżuterię? – Mam dużo biżuter .
6. Czy na tym koncercie jest młodzież? – Na koncercie jest dużo młodzież .
7. Czy w tej książce opisana jest szlachta? – O szlachc napisano wiele utworów.
8. Czy masz odzież na zimę? – Mam dużo odzież na zimę.
9. Czy w tym lesie jest zwierzyna? – W tym lesie jest mnóstwo zwierzyn .
10. Czy macie zboże do zasiewów? – Mamy tony zboż do zasiewów.

ĆWICZENIE 20

Przepisz, otwierając nawiasy odpowiednimi formami rzeczowników.

1. Po udanych zakupach nie mam żadnych (*drobne*).
2. W góry bez (*okulary*) nie warto iść nawet zimą.
3. Nie lubię (*lody waniliowe*), a lubię czekoladowe.
4. Kasia nie musiała kupować (*spodnie dżinsowe*).
5. Wchodzimy do szkoły przez (*drzwi wejściowe*).
6. Dzisiaj nie brałam (*małe nożyczki*) na lekcję techniki.
7. Po zakończeniu roku szkolnego uczniowie cieszą się z przyszłych (*wakacje*).
8. U dziadków nie było (*grabie*).
9. Na (*sanie*) kiedyś jeździli nawet w miastach.
10. Jak jesteśmy w górach na (*ferie*), lubimy zjeżdżać na (*narty*).

ĆWICZENIE 21

Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

W orkiestrze skrzypkowie grają na wspaniałych .

Miał ostre do cięcia metalu, a drugie do cięcia kartonu.

Było dużo piasku do przenoszenia i robotnicy skorzystali z .

Na jest dużo żartów, wróżb i śmiechu.

Nieuczciwi uczniowie wybierają zamiast lekcji.

Zawsze lubimy dostawać prezenty na .

Na przyjechali dziadkowie.

Zabytkowe [] stały w muzeum.

Na lodowisku wypożyczamy [] .

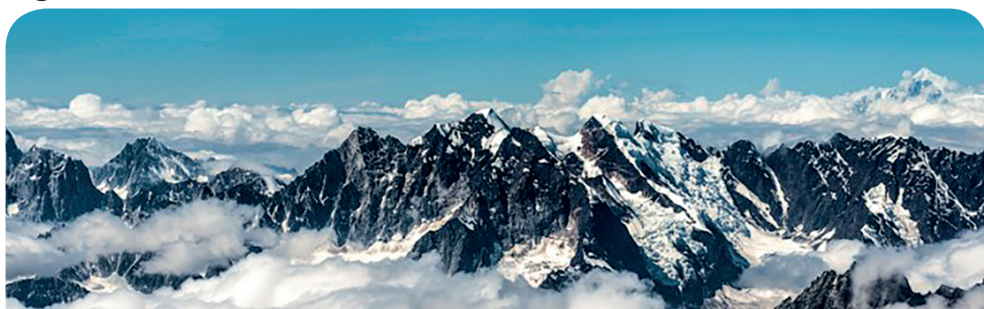
W wolne chwile grali w [] lub [] .

skrzypce, nosze, urodziny, andrzejki, wagary, nożyce,
imieniny, łyżwy, sanie, warcaby, szachy

ĆWICZENIE 22

Zapoznaj się z treścią tekstu. Porozmawiajcie w grupie na temat gór. Czy byłaś/byłeś kiedyś w górach? A może twoja miejscowość jest położona w górach?

Góry są wysokie, groźne, zimne i skaliste. Uczą człowieka pokory. Zwłaszcza młodego, który uważa, że świat leży u jego stóp. Że jest silny, sprawny, wytrzymały, więc nic nie stoi na przeszkodzie, by osiągać wszystkie swoje cele. Tymczasem góry wymagają od ludzi wytrwałości, silnej woli i cierpliwości. W zamian dają balsam dla ciała i duszy: zapierające dech w piersiach krajobrazy oraz ukojenie skołatanych nerwów. Na górskim szczycie człowiek jest bliżej Boga, jest bezbronny, małe w obliczu ogromu zwałistych skał. Góry dla młodego człowieka stanowią wyzwanie, możliwość zmierzenia swojej siły i odporności. Od lat są przemierzane przez rzesze wędrowców, bo kto raz trafi na górski szlak i zdobędzie szczyt, ten nigdy nie rozstanie się z górami.

(wg Internetu)

ĆWICZENIE 23

Odpowiedz na pytania.

1. Czego uczą góry i dlaczego?
2. Czy zgadzasz się z twierdzeniem, że naprawdę świat leży u naszych stóp?
3. W twoim odczuciu, czy góry wymagają od ludzi wytrwałości, siły i woli?
4. Twoim zdaniem, czy góry koją zranioną duszę?
5. Jak sądzisz, czy ten, kto choć raz wędrował po górach, będzie tam jeszcze wracał?

ĆWICZENIE 24

Zapoznaj się z poniższym tekstem. Nieznane słownictwo wypisz do słowniczka. Przeczytany tekst streść, wykorzystując nowe słownictwo (90 słów).

Bukowel – ośrodek narciarski w Karpatach Wschodnich

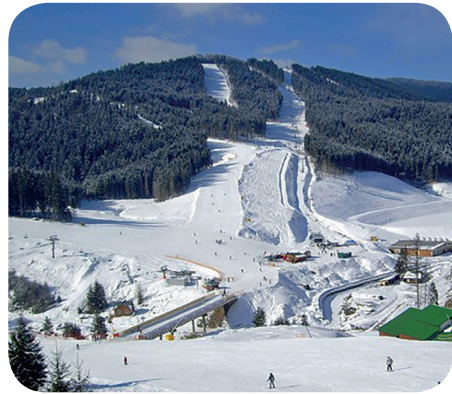
Bukowel jest największym ośrodkiem narciarskim w Ukraińskich Karpatach i jednocześnie kurortem. Położony jest w pobliżu miejscowości Polanica koło Jaremczy u stóp góry Bukowel, która daje imię ośrodkowi. Najwyższym szczytem kurortu jest góra Dowha wysoka na 1372 m n.p.m.

Polacy, a nawet Słowacy, czy Czesi mogliby pozazdrościć Ukraińcom ośrodka narciarskiego w Bukowelu. Ponad 50 km dobrze przygotowanych tras, 14 wyciągów, nowoczesna infrastruktura sprawia, że można tu naprawdę wyszaleć się na nartach.

Od pierwszej chwili Bukowel robi dobre wrażenie. Wszystko jest tu logicznie zaprojektowane przez kanadyjskich specjalistów. Nowoczesna infrastruktura narciarska pochodzi głównie z Austrii i Włoch. Ośrodek posiada własną służbę zdrowia i porządku. Bukowel ma dobrze rozwiniętą służbę ratowniczą. Wszystkie służby działają bardzo sprawnie.

Samochodem, czy autobusem dojedziemy pod same wyciągi. Przy każdym znajdują się duże parkingi, także wielopoziomowe. Trasy narciarskie wytyczono na pięciu wzgórzach: Bukowel (1127 m), Czarna Klewa (1241 m), Dowha (1372 m), Bulczyniocha (1455 m) i Babi Pohar (1180 m) otaczających ośrodek. Przez to, że nartostrady się łączą, możemy objechać go dokoła i wrócić do punktu startu.

Jeżdżąc w miarę sprawnie, w ciągu jednego dnia możemy wypróbować większość tras. Jest ich sporo, są urozmaicone, wszystkie są dobrze oznaczone, znakomicie przygotowane i dośnieżane, a niektóre oświetlone.

<https://wszedobylscy.com>

W Bukowelu nie ma kolejek do wyciągów, więc nie będziemy niepotrzebnie tracić czasu. Wszystkie wyciągi to krzeselka, głównie czteroosobowe. Nieliczne wolniejsze wyciągi zastąpiono nowszymi, także jedyny orczyk został zamieniony na wyciąg krzeselkowy.

Minusem Bukowela są niestety niektórzy narciarze, których zamiłowanie do szybkiej jazdy często nie idzie tu w parze z umiejętnościami i wyobraźnią. Patrząc na stoki, co chwilę dostrzegamy jakiegoś narciarza machającego rękoma i wykonującego różne dziwne ruchy. Oznacza to, że nie panuje już nad nartami i można obstawiać, czy wywróci się jeszcze na trasie, wjedzie w grupę ludzi pod wyciągiem, czy też przeleci przez barierki na uliczkę.

Jeśli ktoś oczekiwałby, że Bukowel będzie choć trochę przypominał Zakopane, czy Krynicy będzie zawiedziony. Jest to bowiem nowy, typowo narciarski ośrodek o sportowym charakterze, ale poza nartami zbyt wielu atrakcji tu nie ma.

Wśród gości ośrodka najwięcej jest Ukraińców z Iwano-Frankiwska, Lwowa, Kijowa, innych miast ukraińskich, skąd istnieje czarterowe połączenie lotnicze z lotniskiem w Iwano-Frankiwsku. Przyjeżdżają tu też turyści z Białorusi, Mołdawii, Węgier i Polski.

ĆWICZENIE 25

Znajdź na mapie, gdzie się znajduje Bukowel. Wskaż wszystkie jego szczyty. Informacją podziel się z koleżankami i kolegami.

ĆWICZENIE 26

Odpowiedz na pytania.

1. Gdzie się znajduje ośrodek sportowy i rekreacyjny Bukowel?
2. Od jakiej góry wywodzi się imię kurortu?
3. Podaj nazwy wszystkich gór otaczających Bukowel.
4. Czy trasy narciarskie są dobrze przygotowane i czy jest rozwinięta infrastruktura w ośrodku?
5. Ile jest wyciągów narciarskich na Bukowelu i jaką długość mają przygotowane trasy?
6. Przez kogo został zaprojektowany ten ośrodek?
7. Czy na Bukowelu jest dobrze wyposażona służba ratownicza?
8. Co jest minusem tego ośrodka narciarskiego?
9. Czy Bukowel jest podobny do polskich kurortów zimowych?
10. Skąd przyjeżdżają goście do tego kurortu? Czy są wśród nich Polacy?

ĆWICZENIE 27

Sprawdź w Internecie jak dostać się z twojej miejscowości do Bukowela. Ile trwałaby podróż do tej miejscowości? Porozmawiaj o tym z grupą.

ĆWICZENIE 28

Zaplanuj swój tygodniowy wypoczynek w ukraińskich Karpatach i napisz wypracowanie na ok. 10-15 zdań.

ĆWICZENIE 29

Wysłuchaj tekstu.

<https://kresy.pl>

Pop Iwan Czarnogórski to trzeci co do wysokości (2022 m) szczyt Karpat Ukraińskich (po Howerli i Brebeneskule), część górskiego masywu Czarnogóra. Według legendy nazwa pochodzi od skały na szczycie, która przypominała księdza w sutannie. Dzisiaj ze skały została tylko bezkształtna kupa kamieni.

Na szczycie góry Pop Iwan zachowały się ruiny dawnego Obserwatorium Astronomiczno-Meteorologicznego, popularnie zwanego „Białym Słoniem”. To najwyżej położona budowla na Ukrainie.

Obserwatorium zbudowano w stylu konstruktywizmu w latach 1936-1938. W swoim czasie było jednym z najnowocześniejszych na świecie.

Pierwszy dyrektor obserwatorium Władysław Midowicz tak wspominał o tamtych czasach: „Dla prawdziwych ludzi gór pobyt w obserwatorium był bez wątpienia fascynujący. Wszędzie, aż po widnokrąg, grzbiet wynurzał się spoza grzbietu, szczyt spoza szczytu, grań spoza grani. Wielkie doliny obu Czeremoszów wily się dziesiątkami kilometrów pod stoki Kopilaszu, oraz odległej Hnitezey i Perkałabu. Na południowym podnóżu lśniło jezioro Balzatul, a w głębiach rozwierała się dolina Cisy”.

Po wojnie obiekt stał opustoszały i popadł w ruinę. Od 2008 roku jest odbudowywany w ramach ukraińsko-polskiego projektu pod egidą prezydentów Ukrainy i Polski. Po odnowie budynku stanie się on wielofunkcyjnym obiektem, mającym pomieścić schronisko turystyczne, stację meteorologiczną i inne ośrodki badawczo-dydaktyczne.

16 września 2017 roku na szczycie Pop Iwan otwarto ukraińsko-polską stację ratownictwa górskiego.

ĆWICZENIE 30

Dopasuj odpowiednie określenia z prawej kolumny do nazw geograficznych z lewej.

Pop Iwan Czarnogórski	jezioro
Czeremosz	szczyt
Howerla	rzeka
Perkałab	szczyt
Kopilasz	rzeka
Balzatul	szczyt
Czarnogóra	rzeka
Cisa	szczyt
Brebeneskul	masyw górski

ĆWICZENIE 31

Ułóż 10 pytań do tekstu. Poproś koleżankę/kolegę o odpowiedź.

ROZMOWY O ZDANIU

(kontynuacja)

DRUGORZĘDNE CZĘŚCI ZDANIA (ciąg dalszy)

Przydawka – część zdania określająca rzeczownik, zaimek rzeczowny. Odpowiada na pytania: *jaki? jaka? jakie? który? która? które? czyj? czyja? czyje? ile? czego? z czego? dlaczego? ilu?*

przymiotnik,
np.: *ładny* kwiatek.

zaimek przymiotny,
np.: *mój* kwiatek

liczebnik,
np.: *trzeci* kwiatek

rzeczownik,
np.: szczyt *Giewont*

Przydawką
najczęściej
bywa:

imiesłów
przymiotnikowy czynny,
np.: *rosnący* kwiatek,

imiesłów
przymiotnikowy bierny,
np.: *podlany* kwiatek

wyrażenie przyimkowe,
np.: sweter *z wełny*

Rodzaje
przydawek:

przymiotna: przymiotnik, zaimek przymiotny, imiesłów przymiotnikowy czynny i bierny, liczebnik.

Np.: *Wczoraj byłam w **wielkim** parku.*
(w parku **jakim?** wielkim).

rzeczowna (rzeczownik, ale nie w dopełniaczu). Np.: *Nad górami **Atlas**.*
(nad górami **jakimi?** Atlas)

dopełniaczowa (rzeczownik w dopełniaczu);
*Tomek uwielbia filmy **Andrzeja Wajdy**.*
(filmy **kogo?** Andrzeja Wajdy)

przyimkowa (wyrażenie przyimkowe).
Np.: *Uszyłam sobie bluzkę **w kropki**.*
(bluzkę **w co?** w kropki)

podmiotu.

Np.: ***Sumienny** uczeń był zauważony przez nauczyciela.* (jaki uczeń?)

dopełnienia.

Np.: *Cierpliwa ekspedientka obsługiwała **wymagającą i marudzącą** klientkę.*
(jaką klientkę?)

okolicznika.

Np.: *W **opuszczonym** domu podobno dzieją się dziwne rzeczy* (jakim domu?)

innej przydawki.

Np.: *Ojciec **mojego** kolegi jest zapalonym kibicem* (czyjego kolegi?)

W zdaniu
przydawka jest
określeniem:

ĆWICZENIE 32

Przepisz, podkreślając przydawkę w zdaniu. Ustal jaką częścią mowy jest wyrażona.

1. Kupiłem wczoraj nowy szalik w prążki.
2. Zosia ma kręcone włosy.
3. Mieszkam nad rzeką Wisłą.
4. Zdobyłem dwa medale.
5. Nauka historii sprawia mi wielką przyjemność.
6. Trzej koledzy rozbawili całą klasę.
7. Dach z blachy jest bezpieczniejszy niż dawne słomiane pokrycie domu.
8. Marcin ma czerwoną koszulę w kratkę.
9. Kolorowe gazety pojawiły się w naszym osiedlowym kiosku.
10. Znana firma informatyczna wkrótce przygotuje nowoczesne aplikacje komputerowe.

ĆWICZENIE 33

Przepisz tekst. W każdym zdaniu określ podmiot, orzeczenie, dopełnienie i przydawkę.

Pewnego dnia razem z moimi rodzicami wybrałam się na jesienną wycieczkę górską. Wstaliśmy wcześnie rano i spakowaliśmy nasze plecaki. Tato zapalił niezawodne auto i pojechaliśmy. Po dwóch godzinach dojechaliśmy. Zostawiliśmy nasz samochód na przydrożnym parkingu i ruszyliśmy na spotkanie przygody. Wspinaliśmy się pod nie bardzo wysoką górę i obserwowaliśmy jesienną

przyrodę. Dwa razy widziałam młodego jelenia. Dobrze, że zabraliśmy cyfrowy aparat fotograficzny. Po godzinie rozłożyliśmy kraciasty koc na jasnej polanie i zjedliśmy drugie śniadanie. Były pyszne kanapki i świeże owoce. Nagle podeszła do mnie ruda wiewiórka. Dałam jej laskowego orzeszka. Ona złapała i uciekła. To był naprawdę udany dzień.

ĆWICZENIE 34

Uzupełnij tabelkę.

1. Uczeń długo odrabiał zadanie domowe.
2. Dziewczynki i chłopcy byli bardzo grzeczni dla swojego wychowawcy.
3. Wielką trudność sprawia mu czytanie i pisanie.
4. Na mnie zawsze możesz liczyć.

5. Właśnie są sprawdzane nasze testy z matematyki.
6. Na egzaminie bardzo się starałem.
7. W zewnętrznym oknie wybito szybę.
8. Przed wiekami każdy średniowieczny kopista zawsze umieszczał na końcu książki tytuł dzieła i datę ukończenia pracy.
9. Marek pisze semestrowe wypracowanie, natomiast Basia rozwiązuje piśmenny test.
10. Nauczyciel tłumaczy zadanie lub pyta na oceny.

	podmiot	orzeczenie	przydawka	dopełnienie	okolicznik
1.	uczeń	odrabiał	domowe	zadanie	długo
2.					

ĆWICZENIE 35

Ułóż swoje zadania według schematu, po dwa na każdy wariant.

WZÓR: *Przydawka, podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, dopełnienie.*

Matą dziewczynka narysowała portret swojej babci.

- A. Przydawka, podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, dopełnienie.
- B. Przydawka, podmiot, orzeczenie, przydawka, przydawka, przydawka.
- C. Podmiot, przydawka, orzeczenie, dopełnienie, dopełnienie, przydawka.
- D. Przydawka, podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, przydawka.

ĆWICZENIE 36

Wyjaśnij znaczenie poniższych przysłów polskich. Czy znasz ukraińskie przysłowia o podobnej treści. Podziel się z grupą.

Góra z górą się nie zejdzie, a człowiek z człowiekiem – zawsze.

Góra urodziła mysz.

Łatwiej z góry jak pod górę.

Jaka ziemia, taka góra, jaka matka, taka córka.

Kiedy w św. Barbarę (4 grudnia) mróz, to chłopie sanie na górę włóż.

Nie chce góra przyjść do Mahometa, musi Mahomet przyjść do góry.

Fortuna toczy się kołem; kto dziś górą, jutro dołem.

CZY LUBIĘ SPORT?

Darek: Cześć Kuba!

Kuba: Hej Darek!

Darek: Jak się masz?

Kuba: Dobrze. A ty?

Darek: Ja również. Wczoraj w telewizji oglądałem zawody biegowe. Muszę przyznać, że zawodnik z Polski – Kowalewski – jest w tym całkiem niezły.

Tomek: Ja też oglądałem. Myślę podobnie jak ty, Darek. Biega bardzo szybko. Ja bym tak nie potrafił, mimo, że mam piątkę z WF-u.

Kuba: Tacy sportowcy muszą dużo trenować. Gdybyś tak dużo trenował jak oni, to też tak biegałbyś.

Agatka: Ja kiedyś byłam na zawodach lekkoatletycznych na stadionie miejskim. Zachwylił mnie bieg przez płotki. W tej dyscyplinie występowali moi przyjaciele z sąsiedniej szkoły. Zawodnicy byli bardzo dobrze przygotowani i zdobyli puchar.

Darek: Potrzebna jest jeszcze determinacja i dużo pracy. Właściwie, bieg nie kręci mnie aż tak, jak pływanie.

Małgosia: Lubisz pływać?

Darek: Tak. Chodzę na basen trzy razy w tygodniu. Jestem w tym bardzo dobry. Ostatnio zdobyłem drugie miejsce w zawodach międzyszkolnych.

Ola: Gratuluję! Ja też jestem wielbiczką pływania. W Stryju też dwa razy w tygodniu odwiedzałam pływalnię, lecz w zawodach nie uczestniczyłam. Tak, tylko dla siebie pływam.

Tomek: Darek, dużo trenowałeś dla takich sukcesów?

Darek: Oprócz tych trzech razy w tygodniu miałem dodatkowe zajęcia w czwartki. Musiałem wyrobić sobie kondycję i rozwinąć mięśnie.

Ola: Nie jest łatwo pływać tak długo i do tego na tyle szybko, żeby osiągnąć dobry czas. Człowiek bardzo szybko się męczy. Trzeba być naprawdę wysportowanym.

Kasia: Hmm... może ja też zacznę pływać?

Darek: Jeżeli tylko chcesz. Sprawia to dużo frajdy. Przemyśl to.

Ola: Ja już muszę iść. Mam jeszcze przebrać się na lekcję WF-u.

Małgosia: Faktycznie, za dwie minuty dzwonek, a my wciąż stoimy na korytarzu. Lubię lekcję WF-u!

Kuba: To za chwilę spotykamy się na sali gimnastycznej.

W języku potocznym często zamiast **Wołacza** rzeczowników osobowych używany jest **Mianownik**.

ĆWICZENIE 1

Odpowiedz na pytania:

1. Dokąd się wybierają koledzy z klasy Darka?
2. O czym rozmawiają uczniowie przed lekcją z WF-u?
3. Czy Darek lubi lekką atletykę?
4. Co jest warunkiem wysokich osiągnięć w sporcie?
5. Jaką ocenę z WF-u ma Tomek? A ty?
6. Kto z grupy Darka lubi pływać?
7. Czy Ola wcześniej miała lekcje pływania?
8. Jakie osiągnięcia w pływaniu zdobył Darek?
9. Jaką radę dał Darek Kasi? Czy zgadzasz się z tym?
10. O jakich sportach jeszcze rozmawiali koledzy?

ĆWICZENIE 2

Wysłuchaj wiersza.

Wypisz dyscypliny sportowe w nim wymienione. Czy znasz ich ukraińskie odpowiedniki? Skorzystaj ze słownika.

Sport to zdrowie

Co dzień biegam z moim tatą
 Gram w tenisa z moją mamą
 Co dzień jeżdżę na rowerze
 Bo sport kocham mówię szczerze
 Pływam często na pływalni
 W koszykówkę lubię grać
 Sport to zdrowa rzecz jak wiecie
 Więc polecam go i wam.
 Bo sportowcy są silni i zdrowi
 Bo sportowcy są zawsze gotowi

Do biegu, do skoku, do gry
 W sporcie nasza siła tkwi.
 Kiedy tylko rano wstanę
 Gimnastykę już uprawiam
 Bo być zdrowym, rześkim, silnym
 To jest bardzo ważna sprawa
 Kiedy biały puszek spadnie
 To na nartach jeżdżę też
 Sport jest zdrowy to już wiecie
 No a zdrowie ważna rzecz.

(wg Internetu)

ĆWICZENIE 3

Za pomocą słownika ustal ukraińskie nazwy gier zespołowych podanych poniżej. Jak się nazywa zawodnik występujący w drużynie takiej dyscypliny? Czy kobiety też występują w wymienionych zawodach? Podziel się wiedzą z grupą.

Piłka nożna albo futbol – . .

Piłka ręczna albo szczypiorniak – . .

Piłka wodna – . .

Koszykówka – . .

Siatkówka – . .

Rugby albo futbol amerykański – . .

ĆWICZENIE 4

Zapoznaj się z treścią ciekawostki.

• **CIEKAWOSTKA** •

W Polsce piłkę ręczną zaczęto uprawiać w 1917 w Szczypiornie (obecnej dzielnicy Kalisza). Stąd pochodzi nazwa **szczypiorniak**. Zawodnik się nazywa *szczypiornista*, a zawodniczka jest zwana *szczypiornistką*.

COŚ Z GRAMATYKI

SŁOWOTWÓRSTWO

(kontynuacja)

Niektóre nazwy wykonawców zawodów i czynności tworzymy za pomocą formantów

Rodzaj męski

- nik** prawnik
- ak** pływak
- owiec** zawodowiec
- arz** kolarz
- acz** biegacz
- ista** szczypiornista
- yciel** nauczyciel
- ca** sprzedawca
- ysta** rowerzysta

Rodzaj żeński

- iczka** prawniczka
- aczka** pływaczka
- iczka** zawodniczka
- ka** kolarka
- aczka** biegaczka
- istka** szczypiornistka
- ka** nauczycielka
- yni** sprzedawczyni
- ystka** rowerzystka

ZAPAMIĘTAJ!

gimnasta – gimnastyczka
mistrz – mistrzyni

sportowiec – sportsmenka
uczeń – uczennica

ĆWICZENIE 5

Rozpoznaj piktogramy, ustal i uzupełnij tabele nazwami sportów i zawodników w rodzaju męskim i żeńskim.

	zapasy	zapaśnik	zapaśniczka
			
			
			
			
			
			
			
			
			

ĆWICZENIE 6

Od nazw zawodów i wykonawców czynności rodzaju męskiego utwórz rodzaj żeński, ułóż z nimi swoje zdania. Z podkreślonymi wyrazami ułóż zdania, używając rodzaju męskiego i żeńskiego.

koszykarz –		aktor –	
kelner –		zawodnik –	
sportowiec –		autor –	
kierownik –		dyrektor –	
tenisista –		krawiec –	
ratownik –		łyżwiarz –	
mistrz –		lekkoatleta –	
artysta –		gimnasta –	

ĆWICZENIE 7

Liczebniki zapisz słownie według wzoru.

WZÓR: Dwóch zawodników i dwie zawodniczki.

- 6 zapaśników i 6 zapaśniczek.
- 4 tenisistów i 4 tenisistki.
- 10 olimpijczyków i 10 olimpijek.
- 3 szachistów i 3 szachistki.
- 12 graczy i 12 graczek.
- 8 mistrzów i 8 mistrzyń.
- 5 pływaków i 5 pływaczek.
- 11 piłkarzy i 11 piłkarek.
- 18 lekkoatletów i 18 lekkoatletek.
- 9 biegaczy i 9 biegaczek.

ZAPAMIĘTAJ!

Gratulować czego?

Składać życzenia z okazji czego?

ĆWICZENIE 8

Ułóż 5 zdań według wzoru, używając wypowiedzi: Gratuluję (czego?) i Składam życzenia z okazji (czego?).

WZÓR: Gratuluję ci wygrania wyścigu.

Składam życzenia z okazji święta narodowego.

ĆWICZENIE 9

Jakie znasz dyscypliny sportowe? Zapisz w dwie kolumny sporty letnie i zimowe. Skorzystaj ze słownictwa w ramce.

SPORTY LETNIE	SPORTY ZIMOWE
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Boks; hokej na lodzie; hokej na trawie; łyżwiarstwo figurowe, szybkie narciarstwo alpejskie, klasyczne; kajakarstwo; judo; bobsleje; snowboard (czytaj: snołbord) – zjazd lub jazda z akrobacjami (skoki, obroty na jednej desce); gimnastyka artystyczna i sportowa; kolarstwo; lekkoatletyka; piłka nożna, ręczna, wodna; skoki do wody; szermierka; tenis; wioślarstwo; żeglarstwo; strzelectwo; pływanie; zapasy

ĆWICZENIE 10

Od nazw dyscyplin sportowych z ćw. 9 utwórz nazwy zawodników i zawodniczek.

ĆWICZENIE 11

Porozmawiajcie w grupie na temat sportów letnich i zimowych, odpowiadając na pytania:

1. Jak sądzisz, jaka jest najpopularniejsza dyscyplina sportu zimowego?
2. Twoim zdaniem, najpopularniejszą dyscypliną sportu letniego jest Dlaczego?
3. Jakie uprawiasz sporty zimowe? A jakie letnie?
4. Które z nich są konkurencjami olimpijskimi?
5. Jakich dyscyplin sportowych jest więcej – letnich czy zimowych?
6. Gdzie i kiedy odbyła się ostatnia zimowa olimpiada?
7. Miejscem ostatniej letniej olimpiady było miasto ...? Kiedy?
8. Jak się nazywa największe święto piłki nożnej w Europie?

9. Podaj kraje, w których w 2012 roku odbyło się największe wydarzenie futbolowe w Europie.
10. O czym należy pamiętać w czasie uprawiania sportów?

ĆWICZENIE 12

Poszukaj w Internecie informacji o sukcesach lekkoatletów ukraińskich i polskich w ostatnich latach. Informacjami podziel się z grupą.

ĆWICZENIE 13

Z podanych wyrazów ułóż zdania według wzoru.

WZÓR: *Chodzić, na, trening, (ja), codziennie, karate.*
Codziennie chodzę na treningi karate.

1. Koszykówka, (ty), grać, zawsze, wieczorem?
2. Ósma, gimnastykować się, o, rano, (ja).
3. Szachy, sport, jedna, jest, z, dyscyplina.
4. Pływanie, poświęcać, nad, morze, dużo, co, czasu, rok.
5. Kolega, Marek, lubi, mój, szermierka, bardzo.
6. Lubić, piłka ręczna, oglądać, (my), rozgrywka.
7. Biegać, sztafeta, wczoraj, uczniowie, 800 metrów.
8. Przyszłość, tenisista, zostać, chcieć, w, ja.
9. Być, Letnie, w, rok, na, (on), 2016, w, Olimpijskie, Igrzyska, Rio de Janeiro.
10. Jest, piłkarz, Europa, Lewandowski, najlepszy.

ĆWICZENIE 14

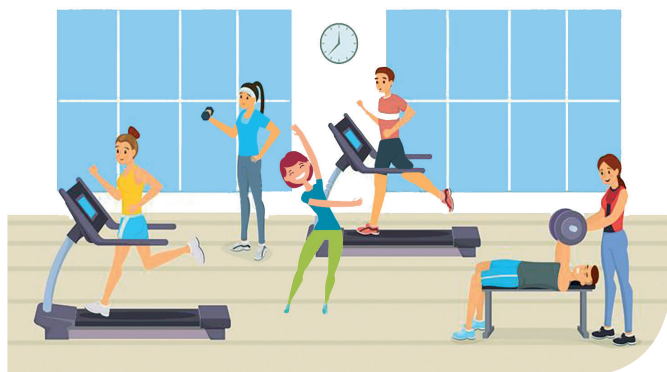
Przepisz, zastępując wyrazy w nawiasach odpowiednią formą rzeczownika.

1. Andrzej w pierwszej (*klasa*) lubił grać na (*gitara*), a w ósmej zachwycał się (*gra*) w rugby.
2. Wszystkie dziewczyny lubią (*gimnastyka*) artystyczną.
3. Mój ojciec nie lubi (*łyżwiarstwo*) figurowego.
4. Mistrzostwa świata w (*zapasy*) w 2005 roku zostały rozegrane w (*Budapeszt*).
5. Jednym z najpopularniejszych (*sporty*) wodnych jest (*kajakarstwo*).
6. Drużyna z Finlandii zajęła pierwsze miejsce w (*skoki*) narciarskich.
7. Każda zawodniczka musi mieć (*piłka*), (*wstążka*), (*obręcz*), (*skakanka*) i parę (*maczuga*).
8. Chiny w ubiegłym roku miały problem z (*wioślarstwo*).
9. Pod koniec (*zawody*) w (*sporty*) tanecznych zwyciężyła para z Japonii.
10. Kanadyjczycy zawsze są pierwsi w (*hokej*) na lodzie.

ĆWICZENIE 15

Wysłuchaj tekstu.

Sport w życiu człowieka odgrywa dużą rolę. Poprawia samopoczucie i kondycję. Dla wielu ludzi stanowi jedyne zajęcie poza pracą. Ze względu na to, że większość ludzi pracuje, sport uprawiany jest szczególnie w weekendy.

Zimą jedni wyjeżdżają w góry, inni uprawiają sporty w domu

lub w salach gimnastycznych. Większa możliwość uprawiania sportu w weekendy jest latem. Każdy, kto chce może wyjść na powietrze i pobiegać, pograć w piłkę, popływać itp. Dużo czasu spędza się na zewnątrz, co pozytywnie wpływa na nasz organizm.

Sporo osób po przepracowanym tygodniu relaksuje się na siłowniach lub basenach. Jest to doskonały relaks po ciężkiej pracy. Ludzie całymi rodzinami wyjeżdżają poza miasto, aby się odprężyć na przykład podczas grania w siatkówkę, badmintona itp.

Dla wielu sport w weekendy to jedyne wyjście, aby oderwać się od szarej codzienności. Niestety są również tacy, którzy nie korzystają z wolnego czasu. Sport nie sprawia im przyjemności a większość czasu spędzają przed TV. Tacy ludzie wiele tracą i nieodpowiednio korzystają ze swojego życia. Uprawianie jakiejś dyscypliny sportu daje nam dużo lepszą kondycję i poprawia nastrój.

(wg Internetu)

ĆWICZENIE 16

Podyskutujcie w klasie na temat znaczenia sportu w życiu człowieka. Przy okazji skorzystajcie ze znajomości przysłów i powiedzonek. Czy w języku ukraińskim są podobne?

Co za dużo, to niezdrowo.

Sport to zdrowie.

W zdrowym ciele zdrowy duch.

Gdyby kózka nie skakała, toby nóżki nie złamała.

Zimna woda zdrowia doda.

Śmiech to zdrowie.

ĆWICZENIE 17

Wysłuchaj wiersza.

Nowe wyrazy zapisz do słowniczka. Jak uważasz, dlaczego złota myślą jest powiedzenie: „Sport to zdrowie”? A może lepiej siedzieć przed telewizorem czy komputerem lub z gadżetem w ręku? Porozmawiajcie o tym w grupie.

Agnieszka Piąstka

**Najważniejsze –
zdrowym być**

Zdrowie jest ważne, więc o nie dbaj
W piłkę, tenisa sobie graj
Bo sport to zdrowie jest – każdy to wie.
Pływaj, spaceruj i dużo ćwicz,
I o rowerze pamiętaj dziś
Sport Ci zdrowie da – złota to myśl.
Bo jeśli zdrowym pragniesz być
To musisz często ręce myć
I sport uprawiać też
Choć czasem nie chce się.
Owoców dużo musisz jeść
I relaksować często się
Więc dbaj o zdrowie swe.

ĆWICZENIE 18

Z ćw. 15 wypisz czasowniki i według wzoru ustal osobę, liczbę, czas. Dobierz formę bezokolicznika.

WZÓR:

czasownik w ćwiczeniu	bezokolicznik
<i>odgrywa</i> – 3 os. lp. czas teraźniejszy	<i>odgrywać</i>
<i>jest</i> – 3 os. lp. czas teraźniejszy	<i>być</i>

COŚ Z GRAMATYKI

W formach czasu przeszłego czasowników, które w bezokoliczniku mają cząstkę **-ąć** piszemy **ą, ę** przed **ł** albo **l** np.: *dąć, płynąć, wziąć, ciąć, pchnąć, ciągnąć, pragnąć, wyciągnąć, zacząć, stanąć, zasnąć, zginąć*

Czas przeszły czasowników *płynąć*, *wyciągnąć*

LICZBA POJEDYNCZA

<i>rodzaj męski</i>	<i>rodzaj żeński</i>	<i>rodzaj nijaki</i>
1. ja płynąłem, wyciągnąłem	1. płynęłam, wyciągnęłam	–
2. ty płynąłeś, wyciągnąłeś	2. płynęłaś, wyciągnęłaś	–
3. on płynął, wyciągnął	3. ona płynęła, wyciągnęła	3. płynęło, wyciągnęło

LICZBA MNOGA

<i>rodzaj męskoosobowy</i>	<i>rodzaj niemęskoosobowy</i>
1. my płynęliśmy, wyciągnęliśmy	1. płynęłyśmy, wyciągnęłyśmy
2. wy płynęliście, wyciągnęliście	2. płynęłyście, wyciągnęłyście
3. oni płynęli, wyciągnęli	3. one płynęły, wyciągnęły

ZAPAMIĘTAJ!

W formach czasu przeszłego samogłoski **ą** i **ę** występujące przed spółgłoską łą lub l tracą rezonans nosowy i – zgodnie z ogólnopolską normą – wymawiamy **ą** jak samogłoskę ustną **o**, np. [*doł*, *płynoł*, *wziołem*]. Natomiast **ę** wymawiamy jak samogłoskę ustną **e**, np. [*wzięła*, *wzięli*, *wzięły*].

Wymowa ta nie ma jednak wpływu na pisownię, toteż piszemy tutaj zawsze **ą**: *dął*, *płynął*, *wziął* lub **ę**: *wzięła*, *wzięli*, *wzięły*

PRZYPOMNIJ SOBIE

Formy trybu przypuszczającego tworzy się od czasowników w czasie przeszłym za pomocą cząstek
-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście.

Np.: *płynąłbym*, *zasnęłabym*, *stanęlibyście*

ĆWICZENIE 19

- A. Odmień czasownik *wziąć* przez osoby i liczby w wybranym rodzaju w trybie przypuszczającym.**
- B. Odmień czasownik *zginąć* w czasie przeszłym przez osoby, liczby i rodzaje.**
- C. Zaobserwuj, jak piszemy zakończenia czasowników i uzupełnij poniższą regułę ortograficzną.**

Przed literami l, ł w zakończeniach czasowników piszemy zawsze [] lub [], chociaż słyszymy odpowiednio [] lub [].

(wg Zofii Czarnieckiej-Rodzik)

ĆWICZENIE 20

W podanym tekście dodaj brakujące litery.

Wszyscy zawodnicy stan []li w rzędzie. Sędzia zerkn []ł na zegarek, kiwn []ł głową, podniósł chorągiewkę i rozpoc []ł wyścig. Ruszyli. Pomkn []li przed siebie. Szybko na prowadzenie wysun []ł się faworyt szkoły – Andrzej. W okamgnieniu min []ł rywali. Kibice przyłgn []li do barierki, aby widzieć jak najwięcej. Lecz nagle ... Cóż to? Chyba się potkn []ł! Zacz []ł kuleć! Co za pech! Stan []ł przy drzewie. Czyżby zwichn []ł nogę? Zrezygnował z wyścigu. A tak bardzo pragn []ł zwyciężyć...

(wg Zofii Czarnieckiej-Rodzik)

ĆWICZENIE 21

Na podstawie tekstu ćw. 20 ułóż dialog i porozmawiaj z kolegą/koleżanką. Szczególną uwagę zwróć na wymowę samogłosek *ę* i *ą*.

ĆWICZENIE 22

W poszczególnych zdaniach w miejscu [] wpisz brakujące litery. Jak myślisz, gdzie się rozgrywa taka scenka? Ułóż dialog.

Dokąd oni popłyn []li? Nie wzi []li ze sobą kół ratunkowych. Żeby tylko nie zacz []ł wiać silny wiatr.

Zobacz, co wyciągn []łem z wody!

Chyba zasn []łem i zgubiłem haczyk.

Po co oni tu stan []li, płoszą mi ryby?!

(wg Piotra Borysa, Beaty Fiszer,
Małgorzaty Hajduk, Anny Halasz)

ODROBINA PISOWNI

Cząstki **-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście** piszemy:

Łącznie z osobowymi formami czasowników.
Np.: *Chciał**by**m obejrzeć mecz. Zrobili**byśmy** to lepiej.*

Rozdzielnie z nieosobowymi formami czasowników i wyrazami: **trzeba, można, warto, wolno**. Np.: *Nie wygrano **by** meczu bez dobrej gry drużyny. Ej, pojechać **by** gdzieś daleko! Trzeba **by** wreszcie przeprosić go.*

ĆWICZENIE 23

Z wpisanych do tabeli (ćw.18) czasowników utwórz tryb przypuszczający. Ułóż z nimi zdania w trybie przypuszczającym.

ĆWICZENIE 24

Wpisz w miejsce cząstki **-bym, -byś, -by** razem lub osobno.

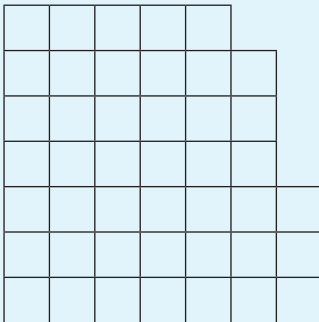
Chciał Cię przeprosić za to, co się stało wczoraj. Naprawdę, jeśli wiedział , że nie będę mógł przyjść, zadzwonił . Nie pozwolił Ci czekać w deszczu. Może chciała się jeszcze raz umówić? Myślę, że warto się spotkać. Można było wszystko wyjaśnić. Gdy przyszła na spotkanie grupy, wytłumaczył ci wszystko. Jurek.

(wg Piotra Borysa, Beaty Fiszer, Małgorzaty Hajduk, Anny Halasz)

ĆWICZENIE 25

Podkreśl te wyrazy, z którymi cząstkę **-by** piszemy łącznie. Wpisz je kolejno wraz z cząstką **-by** do krzyżówki.

był, można, wiał, miał, wolno, rósł, mówić,
odkryto, siedł, robił, zrobiono, niósł

Otwarta przestrzeń,
rozległa równina pokryta trawą

(wg Piotra Borysa, Beaty Fiszer,
Małgorzaty Hajduk, Anny Halasz)

ROZMOWY O ZDANIU

(kontynuacja)

DRUGORZĘDNE CZĘŚCI ZDANIA (ciąg dalszy)

Okolicznik – jest określeniem orzeczenia. Zazwyczaj jest wyrazem nieodmiennym lub wyrażeniem przyimkowym.

Typy
okolicznika:

okolicznik warunku (*pod jakim warunkiem?*) np.:
Rozpoczniemy mecz tylko jak przestanie padać deszcz.

okolicznik miejsca (*gdzie?*)
np.: *Ania poszła do babci.*

okolicznik czasu (*kiedy?*),
np.: *Wczoraj rozmawiałam z Agatą.*

okolicznik sposobu (*jak?*)
np.: *Wszystko poszło sprawnie.*

okolicznik przyzwolenia (*mimo czego?*)
np.: *Mimo zmęczenia pracował dalej.*

okolicznik przyczyny (*dlaczego?*)
np.: *Padam ze zmęczenia!*

okolicznik celu (*w jakim celu?*)
np.: *Idę poćwiczyć przed zawodami.*

Okolicznik czasu – wskazuje na czas, w którym odbyła się czynność, odpowiada na pytania: *kiedy?, jak długo?, jak często?, odkąd?, dokąd?*

Wczoraj zdałam egzaminy na studia.

Od jutra mam wakacje.

Co tydzień piszemy klasówkę z matematyki.

Miesiąc przygotowywałam się do tego spotkania.

Będę tu **do lipca**.

W końcu przestałeś narzekać.

ĆWICZENIE 26

Określ w zdaniu okolicznik czasu. Za pomocą jakiej części mowy jest wyrażony.

1. Jutro pójdziemy z kolegami na mecz piłki nożnej.
2. Wczoraj byliśmy na kortach tenisowych.
3. Wieczorem byłam u mojej przyjaciółki.
4. Pojutrze pojadę do babci.
5. Za miesiąc będą wybory samorządowe.
6. Biegacz tym razem biegł wolniej, niż oczekiwaliśmy.
7. Rzadko zapominam o podlewaniu kwiatków.
8. Wróciliśmy z podróży dziś rano.
9. Długo czekaliśmy na wyniki testu.
10. W niedzielę wybraliśmy się na stadion.

ĆWICZENIE 27

Rozwiń zdania okolicznikiem czasu według wzoru.

WZÓR: *Mecz trwał. – Mecz trwał długo.*

1. Sportowcy trenowali.
2. Starsza siostra czekała.
3. Znany piłkarz grał.
4. Czytałem ciekawą książkę.
5. Będziemy oglądać koncert.
6. Otrzymałem zamówioną przez Internet przesyłkę.
7. Zawody lekkoatletyczne odbyły się.
8. Będziemy realizować nowe zadanie.
9. Byliśmy zachwyceni grą.
10. Jedziemy na wycieczkę.

ĆWICZENIE 28

Z tekstu „Czy lubię sport?” wypisz 10 prostych zdań i określ w nich części zdania, które już znasz.

ĆWICZENIE 29

Przeczytaj wiersz. Nowe wyrazy zapisz do słowniczka. Znaczenie ustal za pomocą słownika.

Jan Brzechwa

Znaki przestankowe

Prowadziły raz rozmowę
Różne znaki przestankowe.

Rzekł dwukropek: „Mógłbym przysiąc,
Że tu jest dwukropków z tysiąc,
Bo beze mnie nie ma zdania...”
„A bez znaku zapytania?...”

„O, przepraszam – rzekł przecinek –
Mógłbym wziąć to za przycinek,
Bez przecinka nie ma zdania...”
„A bez znaku zapytania?...”

„Też pomysły – rzekł cudzysłów. –
Śmiać się można z tych pomysłów,
Bo kto czytał różne wiersze,
Wie, że mam w nich miejsce pierwsze”.

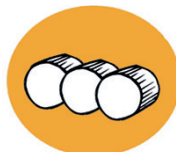
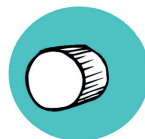
„Niezły komik, niezły zbytnik!” –
Zirytował się wykrzyknik. –
„Nie chcę chwalić się przed nikim,
Ale jestem wykrzyknikiem!”

Myślnik leżąc milczał smutnie,
A tu średnik wdał się w kłótnię:
„Jak ze wszystkich zdań wynika,
Nie ma wiersza bez średnika,
Bez średnika nie ma zdania...”
„A bez znaku zapytania?...”

Kropka, słysząc te hałasy
Sprowadziła dwa nawiasy:
„Cni panowie, zacne panie,
Zamykamy całe zdanie!
Koniec! Kropka! Odpoczynek!”
„Znów przycinek!” –
Rzekł przecinek.

ĆWICZENIE 30

Z ćw. 15 wypisz okoliczniki czasu i wyznacz, jaką częścią mowy są wyrażone.

ĆWICZENIE 31

Ułóż zdania pojedyncze zawierające okoliczniki czasu i przydawki.

ĆWICZENIE 32

Wypisz wspomniane w wierszu znaki przestankowe i oznacz je graficznie. Czy znasz ich odpowiedniki w języku ukraińskim?

WZÓR:

<i>dwukropek</i>	:	<i>двокрапка</i>

ĆWICZENIE 33

Obejrzyj zdjęcia znakomitych polskiej i ukraińskiej tenisistek. W Internecie poszukaj informacji o ich osiągnięciach sportowych i podziel się w grupie.

Agnieszka Radwańska

Elina Svitolina

KIM PRAGNĘ ZOSTAĆ W PRZYSZŁOŚCI?

Darek: rozmawia przez telefon.

Darek: Cześć Kuba, to Darek!

Kuba: Cześć, cześć!

Darek: Co słysząc?

Kuba: Zastanawiam się nad tym wypracowaniem na temat wyboru zawodu. Nic mi nie przychodzi do głowy.

Darek: Też się nad tym głowię. Słuchaj, wpadłem na pomysł: zapraszam do siebie i wspólnie coś wymyślimy.

Kuba: Ok! Tylko jeszcze zaproszę kolegów i koleżanki. Ja wysłałbym kilka esemesów, a ty może zadzwoń.

Darek: To na razie. Za pół godziny u mnie.

Kuba: Hej, hej!

* * *

W mieszkaniu Darka.

Darek: Witajcie koledzy! Proponuję porozmawiać na temat wyboru przyszłych zawodów.

Tomek: Wcale nie rozumiem tego zadania. Do końca nauki w szkole i do matury jeszcze niby tak daleko!

Kuba: Masz rację, lecz możemy sobie pomarzyć kim chcemy być w życiu dorosłym.

Agatka: Ja chyba będę nauczycielką klas młodszych. Tym się trudni moja ciocia Gosia i bardzo jest dumna ze swojej pracy.

Darek: Zachwyca mnie informatyka. W tej dziedzinie pracuje mój tata. Mama mówi, że muszę być z matką per Ty.

Małgosia: Tak, ale ostatnio z matematyki nie spisałeś się jak najlepiej.

Darek: Małgosiu, postaram się! Zachwyca mnie programowanie. Ostatnio na lekcji z informatyki dobrze mi poszło z jednym programem. Coś wymyślam. Potem to ocenicie i będziecie dumni ze mnie.

Ola: Ja bym chciała być projektantką mody albo wnątr.

Tomek: Przecież twoi rodzice są nauczycielami, o ile pamiętam. Nie chcesz iść w ich ślady?

Ola: Nie, nie jestem do końca przekonana, czy będę w stanie kogoś czegoś nauczyć. Lecz robić ludzi szczęśliwymi, ubierając ich w piękne stroje to zaszczytny cel.

Darek: Jak się nazywa taki zawód?

Ola: Albo projektant mody albo krawcowa. Tylko krawcowa wcieliła w życie to, co wymyśli projektant. A gdzie jest nasza Kasia?

Małgosia: Faktycznie, dlaczego ona zrezygnowała?

Kuba: Dostałem od niej SMS-a, że nie przyjdzie. Po naszej ostatniej rozmowie zaczęła ćwiczyć pływanie i teraz każdą wolną chwilę spędza na basenie.

Darek: Może zostanie słynną pływaczką, a potem trenerem naszej kadry narodowej?

Ola: A ty, Kuba o jakim zawodzie marzysz?

Kuba: Oj, marzę, marzę. Tak, przykładowo, podoba mi się zawód hydraulika albo ślusarza. Te profesje wymagają wielu nawyków, umiejętności, siły fizycznej.

Małgosia: Wiecie, a ja to lubię czesać włosy, układać fryzury.

Kuba: Tomek, to ty już zrozumiałeś zadanie, związane z przyszłym zawodem?

Tomek: Tak, oczywiście! Już jestem bliski wyboru przyszłego zawodu.

Darek: To podziel się z nami.

Tomek: Mam swojego ulubieńca psa nierasowego, lecz kundelka zwykłego. Ostatnio nam chorował. Z tatą byliśmy w klinice dla zwierząt i tam zrozumiałem, że mógłbym leczyć zwierzęta. Chyba będę weterynarzem!

ĆWICZENIE 1

Ustal, co jest prawdą, a co nie.

WZÓR: *A. Darek przez telefon zaprasza na spotkanie kolegów z klasy. Tak, to prawda./ Tak jest. / Dokładnie. Darek zadzwonił do Kuby i zaproponował wspólnie przygotować się do rozmowy o przyszłym zawodzie.*

B. Darek i Kuba nie rozmawiali ze sobą przez telefon. Nie, to nieprawda. Nie, to nie tak. Ponieważ koledzy przez telefon umówili się na spotkanie z grupą przyjaciół z klasy, żeby przygotować trudne zadanie domowe.

1. Spotkanie odbywa się w mieszkaniu Małgosi.
2. Tomek dokładnie zrozumiał zadanie i może pomóc kolegom.
3. Zdaniem Kuby, to koledzy mogą tylko marzyć o przyszłości.
4. Darek ma zdolności matematyczne i marzy być programistą.
5. Agatka będzie w przyszłości nauczycielką.
6. Darek nie będzie się starał o wysokie oceny z matematyki.
7. Ola marzy ubierać ludzi.
8. Kasia nie przyszła na spotkanie, bo wyjechała na wycieczkę.
9. Małgosia to dobra artystka.
10. Tomek bardzo kocha domowych ulubieńców.

ĆWICZENIE 2

O jakim zawodzie marzysz i dlaczego? Kto dla Ciebie jest wzorem wykonania tego zawodu i dlaczego?

ĆWICZENIE 3

Dokończ dialog, wykorzystując wyrazy z ramki.

- Cześć! Jak leci? Co nowego u Ciebie?
- Witaj! Dzięki, jako tako, ale mam problem, muszę ...

Zadanie, pismo, wiadomość, wysłać, satysfakcja, zawód, nauczyciel, odrabiać, wizyta, liceum, sukces

ĆWICZENIE 4

Zadzwoń do koleżanki/kolegi i umów się na wspólne pójście na basen.

ĆWICZENIE 5

Napisz SMS-a do koleżanki/ kolegi i zaproponuj pobiegać na stadionie szkolnym.

ĆWICZENIE 6

Określ nazwy zawodów czasownikami według wzoru.

WZOR: poeta – poeta pisze wiersze.

Naukowiec, fryzjer, nauczyciel, trener, lekarz, dziennikarz, oficer, pilot, geolog, sprzątaczką, krawcowa, kucharka, policjant, pielęgniarka, prezenter, architekt, kowal, sędzia, sprzedawczyni, poseł, hydraulik, ślusarz, jubiler, radca, wychowawczyni, artysta, kierowca, kierownik, woźny, redaktor.

ĆWICZENIE 7

Ustal rodzaj rzeczowników z ćw. 6. Według wzoru dobierz odpowiedniki rodzaju męskiego lub żeńskiego. Utwórz, gdzie to jest możliwe, liczbę mnogą.

WZOR:

Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Liczba mnoga
fryzjer	fryzjerka	fryzjerzy / fryzjerki
kowal	-	kowale

ĆWICZENIE 8

Wpisz do kwestionariusza zawody poszczególnych członków Twojej rodziny. Jeśli nie znasz wszystkich zawodów, poproś rodziców, dziadków o pomoc. O którym z zapisanych tu zawodów chciałabyś/chciałbyś dowiedzieć się więcej? Czy wiesz jakie zdolności były potrzebne, czego musieli się nauczyć, jakie szkoły skończyć członkowie Twojej rodziny, żeby je wykonywać?

Zawód mamy (imię)

Zawody ciotek i wujków (rodzeństwa mamy)

1.

2.

3.

4.

Zawód taty (imię)

Zawód wujków i ciotek (rodzeństwa taty)

1.

2.

3.

4.

Zawód babci od strony mamy

Zawód dziadka od strony mamy

Zawód babci od strony taty

- Zawód dziadka od strony taty
- Zawód prababci od strony mamy
- Zawód pradziadka od strony mamy
- Zawód prababci od strony taty
- Zawód pradziadka od strony taty

ĆWICZENIE 9

Z tekstu podstawowego wypisz nazwy zawodów. Porozmawiajcie w grupie, jaki zawód komu podoba się i dlaczego?

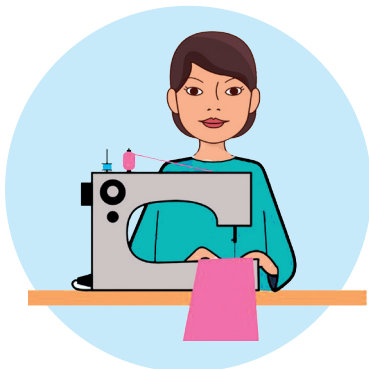

ĆWICZENIE 10

Zapoznaj się z tekstem prezentującym zawody informatyczki / informatyka i krawca / krawcowej. Nowe słownictwo wypisz do słowniczka.

INFORMATYCZKA / INFORMATYK.

Praca przy komputerze to jej/jego pasja. Lubi surfować po Internecie, oglądać programy naukowotechniczne i czytać komputerowe nowinki. Miłośnicy i miłośniczki komputerów mogą pracować na różnych stanowiskach, takich jak programistka/programista, projektantka/projektant systemów komputerowych oraz inżynier systemów komputerowych. Do zadań informatyczki/informatyka należy m.in.: tworzenie baz danych, projektowanie stron internetowych, opracowywanie programów komputerowych oraz tworzenie gier komputerowych.

KRAWCOWA / KRAWIEC szyje odzież damską, męską i dziecięcą z wszelkiego rodzaju materiałów odzieżowych. Miejszem jego/jej pracy może być duży zakład produkcyjny albo mały zakład usługowy, w którym samodzielnie lub w zespole konstruuje i szyje odzież na miarę. Praca krawca/krawcowej to praca manualna, którą uznaje się za dość wyczerpującą fizycznie. Wymaga również precyzji, dużej dokładności i twórczości. Aby klientka / klient byli zadowoleni, należy nie tylko doradzić wybór materiału i koloru ubrania, które ma zostać dla niej/ niego uszyte, ale również dopasować fason odzieży do jej / jego sylwetki.

że Kwarcowemu odjęła impet i ruchy jego osłabły, a zorze polarne aż przybladły, taki się wiew Zera Absolutnego rozszedł wokoło. Zerwał się Kwarcowy, myśląc: – Rety! Co, też to się znowu dzieje takiego? – a z wielkiego zdumienia mózg mu się rozgrzał, Zero Absolutne stało się letnie i na jego oczach Astrouch sam jął się rozpadać na dzwona, z gromami, które wtórowały jego agonii, aż tylko kupa czarnego lodu, wodą jak łzami ociekająca, w kałuży została na pobojowisku.

– Dobra nasza! – rzekł sobie Kwarcowy – byle tylko nie myśleć, a jeśli potrzeba, to myśleć! Tak lub owak – zwyciężyć muszę!

I pognał dalej, a kroki jego dzwoniły, jakby ktoś młotem tłukł kryształy; i tętnił, pędząc ulicami Frygidy, a mieszkańcy jej spod białych okapów patrzyli nań z rozpaczą w sercach. Mknął tak niczym rozjuszony meteor Drogą Mleczną, gdy dostrzegł w dali postać samotną, niewielką. Był to sam Baryon, zwany Lodoustym, największy mędrzec Kryonidów. Rozpędził się Kwarcowy, by go jednym ciosem zmiażdżyć, ten jednak ustąpił mu z drogi i pokazał dwa palce wystawione; nie wiedział Kwarcowy, co by to mogło znaczyć, ale zawrócił i – nuże na przeciwnika, lecz Baryon znowu tylko o krok mu się usunął i szybko pokazał jeden palec. Zdziwił się nieco Kwarcowy i zwolnił biegu, chociaż już nawrócił i właśnie miał brać rozpęd. Zamyślił się i woda jęła płynąć z pobliskich domów, ale nie widział tego, bo Baryon ukazał mu kółko z palców złożone i przez nie kciukiem drugiej ręki prędko tam i sam poruszał. Kwarcowy myślał i myślał, co też by te milczące gesty miały wyrażać, i otwarła mu się pustka pod nogami, chlusnęło z niej czarną wodą, a on sam poleciał w głąb jak kamień i nim zdążył sobie jeszcze powiedzieć: – Nic to, byle nie myśleć! – już go na świecie nie było. Pytali potem uratowani Kryonidzi, wdzięczni Baryonowi za ratunek, co chciał wyjawiać znakami, które straszliwemu elektrycerzowi-przybłądzie pokazywał.

– To rzecz całkiem prosta – odparł mędrzec. – Dwa palce znaczyły, że jest nas dwóch, razem z nim. Jeden, że zaraz ja sam tylko zostanę. Potem pokazałem mu kółko na znak, że się wkoło niego lód otworzy i otchłań czarna oceanu pochłonie go na wieki. Jednego nie pojawił, tak samo jak drugiego i trzeciego.

– Wielki mędrce! – zawołali zdumieni Kryonidzi. – Jakże mogłeś dawać takie znaki straszliwemu napastnikowi?! Pomyśl, panie, co byłoby, gdyby cię zrozumiał i zdziwienia zaniechał?! Przecież nie rozgrzałby go wówczas namysł i nie runąłby w bezdenną otchłań...

– Ach, tego nie obawiałem się wcale – rzekł z zimnym uśmiechem Baryon Lodousty – wiedziałem bowiem z góry, że niczego nie pojmie. Gdyby choć odrobinę miał rozumu, nie przybyłby do nas. Cóż bowiem może przyjść istocie, która pod słońcem mieszka, z klejnotów gazowych i srebrnych gwiazd lodu?

A oni zadziwili się z kolei mądrości mędrca i odeszli, uspokojeni do swych domów, w których czekał ich mróz miły. Odtąd nikt już nie próbował najechać Kryonii, bo zabrakło głupców w całym Kosmosie, chociaż niektórzy mówią, że ich jeszcze sporo, a tylko drogi nie znają.

Дорогий друже!	3
LEKCJA 1 WITAJ SZKOŁO!	5
LEKCJA 2 RODZINA I DOM	20
LEKCJA 3 WYBIERAMY SIĘ NA ZAKUPY	38
LEKCJA 4 W RESTAURACJI	59
LEKCJA 5 WYPRAWA W GÓRY	78
LEKCJA 6 CZY LUBIĘ SPORT?	98
LEKCJA 7 KIM PRAGNĘ ZOSTAĆ W PRZYSZŁOŚCI?	115
LEKCJA 8 TRADYCJE SĄ WAŻNE W NASZYM ŻYCIU	132
LEKCJA 9 ROZMAWIAMY O POWSTANIU WARSZAWSKIM	151
LEKCJA 10 POZNAJMY POLSKĘ!	169
LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA	
<i>Józef Ignacy Kraszewski</i>	183
Stara baśń	183
<i>Henryk Sienkiewicz</i>	191
Krzyżacy	191
Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela	204
<i>Maria Dąbrowska</i>	211
Boże Narodzenie	211
<i>Bolesław Prus</i>	217
Katarynka	217
<i>Stanisław Vincenz</i>	227
Na wysokiej połoninie	227
<i>Jan Brzechwa</i>	230
Alchemia roślin	230
Atrament	232
Droga do Morskiego Oka	233
Jesień	233
Narodziny	234
<i>Stanisław Lem</i>	235
Bajki robotów	235